

Briuselis, 2023 m. kovo 28 d.
(OR. en)

7911/23

Tarpinstitucinė byla:
2021/0425(COD)

ENER 162
ENV 317
CLIMA 165
IND 154
RECH 115
COMPET 286
ECOFIN 293
CODEC 506

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato
kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 7557/23

Komisijos dok. Nr.: 15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1

Dalykas: Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS
dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio
vidaus rinkų bendrųjų taisyklių (nauja redakcija)
– Bendras požiūris

Delegacijoms priede pateikiamas Tarybos bendras požiūris dėl pirmiau nurodyto pasiūlymo,
priimtas 2023 m. kovo 28 d. Tarybos (transportas, telekomunikacijos ir energetika) posėdyje.

Bendru požiūriu nustatoma preliminarinė Tarybos pozicija dėl šio pasiūlymo ir juo remiantis bus
rengiamasi deryboms su Europos Parlamentu.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinkų
bendrujų taisyklių
(Tekstas svarbus EEE)**

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę²,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

¹ OL C 211, 2008 8 19, p. 23.

² OL C 172, 2008 7 5, p. 55.

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB³ buvo keletą kartų iš esmės keičiama⁴. Kadangi tą direktyvą reikia keisti dar kartą, dėl aiškumo ji turėtų būti išdėstyta nauja redakcija;
- (2) nuo 1999 m. Sąjungoje pradėjus palaipsniui kurti gamtinių dujų vidaus rinką buvo siekiama visiems Europos Sąjungos vartotojams – ir piliečiams, ir verslo subjektams – suteikti tikrą galimybę rinktis, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo;
- (3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB buvo svariai prisidėta prie tokios gamtinių dujų vidaus rinkos kūrimo;

³ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94).

⁴ Žr. III priedo A dalį.

- (4) 2016 m. lapkričio 30 d. Komisijos pasiūlyto dokumentų rinkinio „Švari energija visiems europiečiams“ dalis – Reglamentas (ES) 2019/943⁵ ir Direktyva (ES) 2019/944⁶ – yra dar vienas žingsnis plėtojant elektros energijos vidaus rinką, kurioje daugiausia dėmesio skiriama piliečiams ir kuria prisidedama prie Sąjungos tikslų pereiti prie švarios energetikos sistemos ir mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Gamtinių dujų vidaus rinka turėtų būti kuriama remiantis tais pačiais principais ir visų pirma užtikrinti vienodą vartotojų apsaugos lygį;
- (5) Sąjunga siekia sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Todėl ji priėmė iniciatyvų rinkinį šiam tikslui pasiekti, įskaitant 2020 m. liepos mėn. Komisijos paskelbtą energetikos sistemos integracijos strategiją (**COM(2020) 299 final**) ir vandenilio strategiją (**COM(2020) 301**), kuriose nustatyta, kaip atnaujinti energetikos rinkas, įskaitant dujų rinkų priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, taip pat Reglamentą (ES) 2018/1999 ir Reglamentą (ES) 2021/1119. Ši direktyva turėtų padėti pasiekti šiuos tikslus, užtikrinti tiekimo saugumą ir sukurti gerai veikiančią dujų, įskaitant vandenilį, vidaus rinką;

⁵ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).

⁶ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

- (5a) ši direktyva turėtų būti siejama su kitomis politikos ir teisėkūros priemonėmis, visų pirma tomis, kurios siūlomos pagal Europos žaliąjį kursą. Daugeliu iš šių kitų siūlomų priemonių, pavyzdžiui Sąjungos [Apyvartinių taršos leidimų sistemos], Pastangų pasidalijimo reglamento, Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos, Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos išplėtimu, iniciatyvomis „ReFuelEU“ ir siūloma Energijos mokesčių direktyvos peržiūra siekiama skatinti Sąjungos ekonomikos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir užtikrinti, kad joje būtų toliau laikomasi trajektorijos iki 2050 m. užtikrinti Europos Sąjungos poveikio klimatui neutralumą, kaip nustatyta Europos klimato teisės akte]. Tačiau pagrindinis šios direktyvos tikslas yra ne skatinti pertvarką, o sudaryti jam sąlygas ir jį palengvinti užtikrinant tolesnį veiksmingų dujų rinkų egzistavimą;
- (6) šia direktyva siekiama sudaryti palankesnes sąlygas energetikos sistemose naudoti daugiau dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, kad būtų galima atsisakyti iškastinių dujų ir užtikrinti, kad šios naujos dujos vaidintų svarbų vaidmenį siekiant ES 2030 m. klimato srities tikslų ir poveikio klimatui neutralumo tikslo iki 2050 m. Direktyva taip pat siekiama sukurti reguliavimo sistemą, kuri visiems rinkos dalyviams sudarytų sąlygas ir skatintų juos atsižvelgti į pereinamojo laikotarpio iškastinių dujų vaidmenį planuojant savo veiklą, kad būtų išvengta susaistymo poveikio ir užtikrintas laipsniškas ir savalaikis iškastinių dujų atsisakymas, visų pirma visuose atitinkamuose pramonės sektoriuose ir šildymo sektoriuje;

(6a) numatoma, jog Europos Sąjungai laikantis trajektorijos ne vėliau kaip 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą, ekonomiškai efektyviausia ir didžiausią energijos vartojimo efektyvumą užtikrinanti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo galimybė daugeliu atvejų yra energijos taupymas ir tiesioginė elektrifikacija. Tačiau ir toliau bus tam tikrų galutinio naudojimo prietaikų, kurių atveju tai gali būti neįmanoma arba gali būti patiriama daugiau išlaidų. Tokiais atvejais gali būti aktualu naudoti dujas ir kurą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių arba mažo anglies dioksido pėdsako dujas ir kurą, įskaitant biometaną ir vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį. Taigi numatoma, kad Europos žaliojo kurso dokumentų rinkiniu nustatomos paskatos iš esmės pakeis energijos poreikio struktūrą apskritai ir konkrečiai dujų poreikio struktūrą. Pavyzdžiui, tikimasi, kad tais atvejais, kai šiuo metu patalpoms šildyti plačiai naudojamos gamtinės dujos, šį poreikį ateityje iš esmės patenkins kiti energijos nešikliai, pavyzdžiui, elektriniai patalpų šildymo prietaisai. Tikimasi, kad vandenilis ateityje bus naudojamas pirmiausia tuose sektoriuose, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sumažinti sunku. Tai yra ne tik kai kurie pramonės procesai, bet ir transporto rūšys, pavyzdžiui, tolimojo susisiekimo sunkusis kelių transportas, aviacija ir jūrų transportas. Kadangi tikslios priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo trajektorijos, energijos nešiklių vaidmuo ir jų naudojimo atvejai taip pat priklausys nuo vietos pradinės padėties, įnašų ir aplinkybių, jos neturėtų būti išsamiai nustatomos. Veiksmingos rinkos užtikrins, kad, atsižvelgiant į vietos įnašus ir aplinkybes, vartotojams, kuriems paskatos nustatomos kitomis politikos priemonėmis, bus sudarytos sąlygos pasirinkti geriausiai jų vartojimo atvejį atitinkančias priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo galimybes;

- (7) ES vandenilio strategijoje pripažįstama, kad ES valstybių narių vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybos potencialas skiriasi, todėl atvira ir konkurencinga ES rinka, kurioje nėra kliūčių tarpvalstybinei prekybai, yra labai naudinga konkurencijai, prieinamumui ir tiekimo saugumui. Be to, joje pabrėžiama, kad kuriant likvidžią rinką, kurioje vandeniliu prekiaujama remiantis produkto kiekiu, būtų sudarytos sąlygos patekti į ją naujiems gamintojams ir didesnei integracijai su kitais energijos nešikliais. Ji duotų perspektyvius kainos signalus investavimo ir veiklos sprendimams priimti. Taigi šioje direktyvoje nustatytos taisyklės turėtų būti palankios vandenilio rinkoms, prekybai vandeniliu remiantis produkto kiekiu ir padėti kurtis likvidžios prekybos biržoms, o valstybės narės turėtų pašalinti visas nepagrįstas su tuo susijusias kliūtis. Pripažįstant būdingus skirtumus, esamos taisyklės, kuriomis remiantis galima vykdyti veiksmingą komercinę veiklą ir prekybą elektros energijos ir dujų rinkose, turėtų būti pritaikytos Sąjungos vandenilio rinkoms tinkamu mastu ir per tinkamą laikotarpį;
- (8) pagal ES vandenilio strategiją tikimasi, kad nuo 2030 m. vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių bus pradėtas plačiai naudoti tam tikruose sektoriuose – nuo aviacijos ir laivybos iki sektorių, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro sumažinti yra sudėtinga. Visi prie vandenilio sistemų prijungti galutiniai vartotojai naudosis pagrindinėmis vartotojų teisėmis, taikomomis prie gamtinių dujų sistemos prijungtiems galutiniams vartotojams, pavyzdžiui, teise keisti tiekėją ir gauti tikslią sąskaitų informaciją. Tais atvejais, kai prie vandenilio tinklo prijungiami vartotojai, pavyzdžiui, pramonės vartotojai, jiems bus taikomos tos pačios vartotojų apsaugos teisės, kaip ir gamtinių dujų vartotojams. Tačiau vartotojų apsaugos nuostatos, kuriomis siekiama skatinti namų ūkių dalyvavimą rinkoje, pavyzdžiui, dėl kainų palyginimo priemonių, aktyviųjų vartotojų ir piliečių energetikos bendrijų, vandenilio sistemai netaikomos;

- (9) pagal ES vandenilio strategiją ES prioritetas – plėtoti vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą, daugiausia naudojant vėjo ir saulės energiją. Vandenilis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių yra ilguoju laikotarpiu labiausiai suderinamas su ES poveikio klimatui neutralumo ir nulinės taršos tikslais ir geriausiai dera su integruota energetikos sistema. Tačiau mažo anglies dioksido pėdsako kuras, pavyzdžiui, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis, gali atlikti svarbų vaidmenį energetikos pertvarkoje, visų pirma trumpuoju ir vidutinės trukmės laikotarpiu, siekiant greitai sumažinti esamų degalų išmetamų teršalų kiekį ir remti iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminamo kuro, pavyzdžiui, vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, naudojimą. Siekiant paremti šią pertvarką, būtina nustatyti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo ribą, taikomą mažo anglies dioksido pėdsako vandeniliui ir sintetiniam dujiniam kurui. Ši riba turėtų būti griežtesnė vandeniliui, pagamintam įrenginiuose, kurie pradės veikti nuo 2031 m. sausio 1 d., kad būtų atsižvelgta į technologinę plėtrą ir labiau skatinama dinamiška pažanga mažinant vandenilio gamybos metu išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. ES energetikos sistemos integracijos strategijoje pabrėžta, kad reikia įdiegti ES sertifikavimo sistemą, kuri apimtų ir mažo anglies dioksido pėdsako kurą, kad valstybės narės galėtų jį palyginti su kitomis galimybėmis mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir jį įtraukti į savo energijos rūšių derinį kaip perspektyvų sprendimą. Siekiant užtikrinti, kad mažo anglies dioksido pėdsako kuras turėtų tokį patį priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo poveikį, kaip ir kitos atsinaujinančiųjų energijos išteklių alternatyvos, svarbu, kad jis būtų sertifikuojamas taikant panašų metodinį požiūrį, pagrįstą jo per visą gyvavimo ciklą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio analize. Taip būtų sudarytos sąlygos įdiegti išsamią ES sertifikavimo sistemą, apimančią visą Sąjungos energijos rūšių derinį. Atsižvelgiant į tai, kad mažo anglies dioksido pėdsako kuras ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis nėra kuras iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, jų terminija ir sertifikavimas negalėjo būti įtraukti į pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001⁷ peržiūros. Todėl juos įtraukiant į šią direktyvą užpildoma ši spraga;

⁷ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

- (10) laisvės, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi, *inter alia*, laisvas prekių judėjimas, įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai visiems vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai aprūpinti savo vartotojus;
- (10a) valstybės narės ir visiškai atviros rinkos sąlygomis vis tiek turėtų galėti planuoti savo energijos rūšių derinį. Valstybės narės gali nuspręsti strategiškai uždaryti savo skirstymo sistemos dalį ir ją pritaikyti, siekdamos laipsniškai atsisakyti gamtinių dujų tiekimo namų ūkiams, kad būtų užtikrintas perėjimas prie tvarios ir veiksmingos sistemos;**
- (11) vartotojų interesams šioje direktyvoje turėtų būti skiriama daugiausia dėmesio ir paslaugų kokybė turėtų būti svarbiausia gamtinių dujų **ir vandenilio** įmonių pareiga. Reikia stiprinti ir užtikrinti esamas vartotojų teises, teises gauti [...] **energetines** paslaugas [...] ir apsaugą nuo energijos nepritekliaus, kaip pareikšta Europos socialinių teisių ramsčio komunikate, ir jos turėtų būti skaidresnės. Nustatant vartotojų apsaugą, turėtų būti užtikrinama, kad Sąjungoje visi vartotojai iš konkurencingos dujų rinkos gautų naudos. Vartotojų teisių laikymąsi turėtų užtikrinti valstybės narės arba, jei taip numato valstybė narė, reguliavimo institucijos;
- (12) pagal Europos socialinių teisių ramstį energija priskiriama prie pagrindinių paslaugų, kuriomis turi turėti galimybę naudotis kiekvienas, ir raginama taikyti paramos priemonės tiems, kuriems jų reikia (20 principas). Siekiant 7-ojo JT darnaus vystymosi tikslo taip pat raginama užtikrinti visiems galimybę naudotis įperkama, patikima, darnia ir modernia energija;

- (13) siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai, ypač pažeidžiami vartotojai, galėtų pasinaudoti konkurencijos ir sąžiningų kainų teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų reikalavimus ir su jais susijusius bendrus minimalius standartus. Viešųjų paslaugų reikalavimai turėtų būti nustatomi nacionaliniu lygiu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes; tačiau valstybės narės turėtų laikytis Sąjungos teisės;
- (14) valstybės narės, siekdamos bendrojo ekonominio intereso tikslų, turėtų turėti galimybę savo nuožiūra nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus dujų įmonėms. Tačiau viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais reguliuojama gamtinių dujų tiekimo kaina, yra iš esmės iškreipiamojo pobūdžio priemonė, dėl kurios dažnai susidaro tarifo deficitas, apribojamas pasirinkimas vartotojams, sumažėja paskatos taupyti energiją ir investuoti į energijos vartojimo efektyvumo didinimą, suprastėja paslaugų standartai, sumažėja vartotojų dalyvavimas ir pablogėja jų poreikių patenkinimas, apribojama konkurencija ir sumažėja inovacinių produktų bei paslaugų pasirinkimas rinkoje. Todėl valstybės narės turėtų taikyti kitas politikos priemones, visų pirma tikslines socialinės politikos priemones, kurios padėtų išsaugoti gamtinių dujų tiekimo įperkamumą savo piliečiams. Viešosios intervencijos į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą turėtų būti vykdomos tik kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos. Visiškai liberalizuota ir gerai veikianti mažmeninė gamtinių dujų rinka skatintų kainų ir kitokią konkurenciją tarp esamų tiekėjų ir teiktų paskatas naujiems rinkos dalyviams, taigi būtų didinamas pasirinkimas vartotojams ir geriau tenkinami jų poreikiai;

- (15) viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais reguliuojama gamtinių dujų tiekimo kaina, turėtų būti taikomi neužkertant kelio taikyti atvirų rinkų principo aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir aiškiai apibrėžtų naudos gavėjų atžvilgiu, o jų trukmė turėtų būti ribota. Kad būtų mažinamas konkurenciją iškreipiantis viešųjų paslaugų įsipareigojimų, susijusių su gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymu, poveikis, tokias intervencijas taikančios valstybės narės turėtų įdiegti papildomas priemones, įskaitant priemones, skirtas išvengti kainų nustatymo iškreipimų didmeninėje rinkoje. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi naudos gavėjai, kuriems taikomos reguliuojamos kainos, galėtų visiškai pasinaudoti konkurencingoje rinkoje prieinamais pasiūlymais, jei jie to pageidauja. Tuo tikslu jie turėtų būti tiesiogiai ir reguliariai informuojami apie konkurencingoje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti ir jiems turėtų būti teikiama pagalba, kad jie galėtų reaguoti į rinką grindžiamus pasiūlymus ir jais pasinaudoti;
- (16) dėl viešųjų intervencijų į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą neturėtų atsirasti tiesioginio kryžminio subsidijavimo tarp skirtingų vartotojų kategorijų. Vadovaujantis tuo principu, kainų sistemomis neturi būti aiškiai nustatyta, kad tam tikrų kategorijų vartotojai padengia intervencijų į kainų nustatymą, kurios daro poveikį kitų kategorijų vartotojams, sąnaudas. **Viešųjų paslaugų įsipareigojimai kainų nustatymo srityje turėtų būti susiję tik su gamtinių dujų tiekimu, nes namų ūkiai neturėtų plačiai naudoti vandenilį šildymui. Vandenilio rinka daugiausia bus svarbi pramonei, kuriai tokių viešųjų intervencijų nereikia;**

(16a) Viešoji intervencija į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą iš esmės yra rinką iškreipianti priemonė. Todėl tokios intervencijos gali būti vykdomos tik kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir joms taikomos konkrečios sąlygos. Pagal šią direktyvą reguliuojamos kainos, įskaitant už sąnaudas mažesnes kainas, gali būti taikomos energijos nepriteklių patiriančioms ir pažeidžiamoms namų ūkiams, ir, kaip pereinamojo laikotarpio priemonė, namų ūkiams ir labai mažoms įmonėms. Krizės metu, kai didmeninės ir mažmeninės gamtinių dujų kainos reikšmingai padidėja ir tai daro neigiamą poveikį platesnei ekonomikai, valstybėms narėms turėtų būti leidžiama reguliuojamas kainas laikinai taikyti ir MVĮ. Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama laikinai nustatyti už sąnaudas mažesnes reguliuojamas kainas tiek namų ūkiams, tiek MVĮ, su sąlyga, kad dėl to neatsiranda iškraipymų tarp tiekėjų ir tiekėjams yra kompensuojama už išlaidas, patirtas dėl tiekimo už sąnaudas mažesnėmis kainomis. Tačiau reikia užtikrinti, kad toks kainų reguliavimas būtų tikslinis ir nesukurtų paskatų didinti vartojimą. Todėl tokiame kainų reguliavime turėtų būti taikomos tam tikros sąlygos. Tos sąlygos turėtų būti suderintos su [Direktyvoje (ES) 2019/944] nustatytomis reguliuojamoms elektros energijos kainoms taikomomis sąlygomis. Tiek, kiek tokios priemonės yra laikomos valstybės pagalba, nuostatos dėl tokių priemonių nedaro poveikio SESV 107 ir 108 straipsnių taikymui. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, turėtų priimdama įgyvendinimo sprendimą nuspręsti, kada egzistuoja gamtinių dujų kainų krizė. Tame sprendime taip pat turėtų būti nurodytas tokio nustatymo galiojimo laikotarpis, kurio metu taikomas reguliuojamų kainų laikinas išplėtimas ir kuris negali būti ilgesnis kaip vieni metai. Įgyvendinimo įgaliojimų suteikimu Tarybai tinkamai atsižvelgiama į sprendimo taikyti platesnes viešųjų intervencijų į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą politinį pobūdį, nes tam reikia subtiliai suderinti skirtingus politikos aspektus, taip pat teikia atsižvelgti į horizontalųjį tokio sprendimo poveikį valstybėms narėms;

- (17) vartotojams reikėtų suteikti aiškią ir suprantamą informaciją apie jų teises, susijusias su energetikos sektoriumi. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant valstybes nares, reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas ir gamtinių dujų įmones, parengė prieinamą, patogų energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriuo vartotojams būtų teikiama praktinė informacija apie jų teises. Tas energijos vartotojams skirtas klausimų ir atsakymų sąrašas turėtų būti aktualizuojamas, pateikiamas visiems vartotojams ir skelbiamas viešai;
- (18) valstybės narės turėtų atsižvelgti į tai, kad siekiant sėkmingos pertvarkos reikia daugiau investuoti į dujų pramonės darbuotojų švietimą ir įgūdžius, taip pat į infrastruktūros plėtrą. Toks paminėjimas derėtų su pasiūlymu peržiūrėti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą (2021/0203 (COD));
- (19) rinkos taisyklėmis turėtų būti apsaugoti vartotojai ir jiems suteikta teisė rinktis mažo anglies dioksido pėdsako dujas, kad naujos dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos būtų visapusiškai įtrauktos į energetikos pertvarką;
- (20) gamtinės dujos vis dar atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant energijos tiekimą, nes namų ūkiuose iš gamtinių dujų gaunamos energijos suvartojama daugiau nei elektros energijos. Nors elektrifikacija yra pagrindinis žaliosios pertvarkos elementas, ateityje namų ūkiuose vis dar bus vartojamos gamtinės dujos, įskaitant didėjančią dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių kiekį;
- (21) kadangi gamtinių dujų sektorius, įskaitant mažmeninę gamtinių dujų rinką, nebuvo įtrauktas į dokumentų rinkinį „Švari energija visiems europiečiams“, susijusios nuostatos dėl vartotojų dalyvavimo ir apsaugos nebuvo pritaikytos prie energetikos pertvarkos poreikių, o taip jau yra nutikę daugiau nei prieš dešimtmetį, kai buvo priimtas trečiasis energetikos dokumentų rinkinys;

- (22) matyti, kad gamtinių dujų rinkoje vartotojų pasitenkinimo ir dalyvavimo lygis yra žemas, taip pat lėtas naujų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų technologijų diegimas – visa tai rodo ribotą konkurenciją daugelyje valstybių narių. [...]Per pastarąjį dešimtmetį gamtinių dujų kainos namų ūkių vartotojams didėjo, todėl namų ūkių vartotojai už suvartotas gamtines dujas moka du ar tris kartus daugiau nei pramonės vartotojai;
- (23) kaip ir elektros energijos sektoriuje, rinkos lankstumas ir tinkama Sąjungos vartotojų teisių teisinė sistema gamtinių dujų sektoriuje yra labai svarbūs siekiant užtikrinti, kad vartotojai galėtų dalyvauti energetikos pertvarkoje ir gautų naudos dėl prieinamų kainų, gerų paslaugų standartų ir galimybės veiksmingai rinktis pasiūlymus, atspindinčius technologinę plėtrą;
- (24) perėjimas nuo iškastinių dujų prie alternatyvių dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių bus konkretizuotas, jei atsinaujinančiųjų išteklių energija taps patraukli ir ją vartotojai galės rinktis nediskriminuojami, remdamiesi tikrai skaidria informacija, kai perėjimo sąnaudos bus teisingai paskirstytos įvairioms vartotojų grupėms ir rinkos dalyviams;
- (25) norint pašalinti dabartinės mažmeninės dujų rinkos spragas, būtina šalinti esamas konkurencijos ir technines kliūtis rasti naujoms paslaugoms, geresniam paslaugų lygiui ir mažesnėms vartotojų kainoms, kartu užtikrinant energijos nepriteklių patiriančių vartotojų ir pažeidžiamų vartotojų apsaugą;

- (26) siekiant užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos ir įgalėjimo lygį visuose energetikos sektoriuose, teisės aktuose dėl mažiau nuo iškastinio kuro priklausančios dujų rinkos turėtų būti atspindėtos elektros energijos rinkos vartotojų apsaugos ir, jei reikia, galių suteikimo nuostatos;
- (27) kad būtų nuoseklus ir veiksmingas, toks nuostatų atkartojimas turėtų [...] apimti visas vartotojų apsaugos ir galių suteikimo nuostatas, kai tik įmanoma ir pritaikoma dujų rinkai. Tai turėtų apimti ne tik pagrindines sutartines teises, bet ir taisykles dėl sąskaitų informacijos, energetinių paslaugų teikėjo pakeitimo, patikimų palyginimo priemonių, pažeidžiamų ir energijos nepriteklių patiriančių vartotojų apsaugos, tinkamos duomenų apsaugos, susijusios su išmaniaisiais skaitikliais ir duomenų valdymu, bei dėl veiksmingų alternatyvaus vartotojų ginčų sprendimo taisyklių;
- (28) siekiant nuostatų nuoseklumo visuose sektoriuose, nacionalinėms administracijoms ir įmonėms tenkanti našta turėtų būti ribota ir proporcinga, taip pat turėtų būti remiamasi patirtimi, įgyta įgyvendinant dokumentų rinkinį „Švari energija visiems europiečiams“;
- (29) tikimasi, kad dujų sektoriaus modernizavimas duos didelę ekonominę **ir aplinkosauginę** naudą, nes pagerės mažmeninė konkurencija ir nauda socialiniu ir paskirstymo požiūriu, taip pat suteiks daugiau galimybių vartotojams, įskaitant sustiprintas sutartines teises ir geresnę prieinamą informaciją apie vartojimą ir energijos šaltinius, todėl vartotojai galės rinktis ekologiškesnius produktus. Energetikos interesų bendruomenės turėtų prisidėti prie dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimo;

- (30) tiekėjo pakeitimas yra svarbus vartotojų dalyvavimo rodiklis ir svarbi konkurencijos **ties** gamtinių dujų, **ties vandenilio rinkose** skatinimo priemonė. Valstybėse narėse paslaugų tiekėjo keitimo rodikliai išlieka nevienodi, o vartotojus nuo tiekėjo pakeitimo atgraso atsisakymo ir sutarties nutraukimo mokesčiai. Nors panaikinus tokius mokesčius galėtų būti apribotas pasirinkimas vartotojams, nes nebeliktų produktų, kurie grindžiami atpildu vartotojams už lojalumą, toliau apribojus jų naudojimą padidėtų vartotojų gerovė, vartotojų dalyvavimas ir konkurencija rinkoje;
- (31) tikėtina, kad trumpesni tiekėjo pakeitimo terminai galėtų paskatinti vartotojus ieškoti geresnių energijos tiekimo sąlygų ir keisti tiekėją. Vis intensyvesnis informacinių technologijų diegimas reikš, kad ne vėliau kaip 2026 m. techninį tiekėjo pakeitimo procesą, kurio metu naujas tiekėjas užregistruojamas rinkos operatoriaus apskaitos taške, paprastai turėtų būti įmanoma įvykdyti per 24 valandas bet kurią darbo dieną. Iki tos datos užtikrinus, kad techninį tiekėjo pakeitimo procesą būtų galima įvykdyti per 24 valandas, tiekėjo pakeitimas truktų minimaliai, o tai padėtų padidinti vartotojų aktyvumą ir konkurenciją mažmeninėje rinkoje;

- (31a) 24 valandų trukmės dujų tiekėjo pakeitimo procedūra atitiktų praktiką, jau taikomą elektros energijos rinkoje, kurioje taikomos panašios vidinės funkcijos ir IT duomenų bazės reikalavimai. Tiekėjo pakeitimo trukmės suderinimas abiejuose sektoriuose būtų naudingas visiems vartotojams, visų pirma tiems, kurie yra sudarę dviejų rūšių kuro tiekimo sutartis. Trumpesnė tiekėjo keitimo trukmė vartotojams neturėtų daryti poveikio tiekėjams taikomiems balansavimo įpareigojimams;**
- (32) keli veiksniai trukdo vartotojams pasiekti, suprasti ir naudoti įvairius jiems prieinamus rinkos informacijos šaltinius. Todėl turėtų būti padidintas pasiūlymų palyginamumas ir kiek praktiškai įmanoma turėtų būti sumažintos kliūtys vartotojams keisti tiekėją, nepagrįstai neribojant jų pasirinkimo galimybių;
- (33) nepriklausomos palyginimo priemonės, įskaitant interneto svetaines, yra veiksminga galimybė smulkesniems vartotojams įvertinti įvairių rinkoje prieinamų energijos tiekimo pasiūlymų privalumus. Jomis turėtų būti siekiama aprėpti kuo platesnį prieinamų pasiūlymų asortimentą ir kiek įmanoma išsamiau apimti rinką, kad vartotojai galėtų susidaryti reprezentatyvų vaizdą. Svarbiausia, kad smulkesni vartotojai galėtų naudotis bent viena palyginimo priemone ir kad šiomis priemonėmis teikiama informacija būtų patikima, nešališka ir skaidri. Tuo tikslu valstybės narės galėtų pateikti palyginimo priemonę, kurios veikimą užtikrintų nacionalinė institucija arba privati bendrovė;
- (34) galutiniai vartotojai taip pat turėtų turėti galimybę vartoti, saugoti ir parduoti savo pagamintas dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir dalyvauti visose gamtinių dujų rinkose, teikdami sistemai papildomas paslaugas, pavyzdžiui, energijos kaupimo paslaugas. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje turėtų galėti nustatyti skirtingas nuostatas, kuriomis reglamentuojami individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams taikomi mokesčiai ir rinkliavos;

- (35) pripažįstant, kad tam tikrų kategorijų piliečių energetikos iniciatyvų vaidmuo mažinant energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro gali būti svarbus, jos turėtų būti pripažintos gamtinių dujų rinkoje Sąjungos lygmeniu kaip piliečių energetikos bendrijos. Šios bendrijos turėtų sudaryti palankesnes sąlygas naudoti dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamtinių dujų sistemoje. Siekiant sukurti joms palankią sistemą, reikėtų nustatyti sąžiningą požiūrį, vienodas sąlygas ir aiškiai apibrėžtas teises ir pareigas, o tai iš esmės atspindėtų Direktyvoje (ES) 2019/944 numatytą narystės struktūrą, valdymo reikalavimus ir piliečių energetikos bendrijų paskirtį;
- (35a) atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos pagal Direktyvą (ES) 2018/2001 [...] ir piliečių energetikos bendrijos [...] pagal Direktyvą (ES) 2019/944 ir [...] šią direktyvą [...] gali prisidėti prie dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybos, laikymo ir tiekimo ir taip padėti sumažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro. Visų pirma atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijos gali padėti plėtoti vietos žiedinę ekonomiką, visų pirma kaimo regionuose. Piliečių energetikos bendrijos gali padėti sutelkti privačiojo kapitalo investicijas į energijos tiekimo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą ir [...] įgalinti ūkius ir kaimus rinkti metaną iš žemės ūkio ir komunalinių atliekų ir tiekti jį namų ūkiams vietos teritorijoje ar miestuose [...]. Reikia sudaryti vienodas sąlygas, kad piliečių energetikos bendrijų ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijų pagamintas dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, pvz., biometaną, būtų galima integruoti į gamtinių dujų sistemą;**

(36) [...]

(36a) nuostatomis dėl piliečių energetikos bendrijų neturėtų būti užkertamas kelias kitoms piliečių iniciatyvoms, pavyzdžiui, Direktyvoje (ES) 2018/2001 įtvirtintoms atsinaujinančiųjų išteklių energijos [...]bendrijoms, ar iniciatyvoms, kylančioms iš privatinės teisės susitarimų. Piliečių energetikos bendrijų nariais turėtų galėti tapti visi galutiniai vartotojai, visų pirma namų ūkių vartotojai [...]. Tikslinga, kad efektyvios kontrolės funkciją, [...] kaip apibrėžta [...] šioje direktyvoje, ir toliau vykdytų, taigi ir lemiamą įtaką priimant sprendimus darytų, mažosios įmonės, vietos valdžios institucijos ir fiziniai asmenys. Valstybės narės turėtų [...] apriboti privačiųjų įmonių, kurios vykdo didelio masto komercinę veiklą ir kurių pagrindinė ekonominės veiklos sritis yra [...] energetikos sektorius, lemiamos įtakos sprendimų priėmimui riziką, neleisdamos joms dalyvauti ir balsuoti [...] [...] ir apribodamos [...] akcijas ir komercines sutartis, kurias jos gali turėti. Tokios privačiosios įmonės [...] turėtų neapimti valstybinių įmonių. [...] [...]. Siekdamas dar labiau sumažinti įmonių interesų dominavimo riziką, valstybės narės turėtų stebėti, kaip šios iniciatyvos atitinka šioje direktyvoje nustatytus valdymo ir dalyvavimo kriterijus, kad būtų užtikrinta, jog efektyvios kontrolės funkciją pagal šią direktyvą vykdytų vietos valdžios institucijos, piliečiai ir mažosios įmonės[...];

- (37) sąskaitos ir sąskaitų informacija yra svarbi galutinių vartotojų informavimo ir įgalėjimo priemonė. Sąskaitos už energiją vis dar kelia daugiausia susirūpinimo vartotojams ir yra labai dažnas vartotojų skundų šaltinis, o tai prisideda prie nuolat žemo vartotojų pasitenkinimo ir dalyvavimo dujų sektoriuje lygio. Be to, dujų sektoriaus nuostatos dėl sąskaitų informacijos atsilieka nuo elektros energijos sektoriaus vartotojams suteikiamų teisių. Todėl būtina jas suderinti ir nustatyti būtiniausius dujų sektoriaus sąskaitų ir sąskaitų informacijos reikalavimus, kad vartotojai galėtų gauti skaidrią ir lengvai suprantamą informaciją. Sąskaitose galutiniams vartotojams turėtų būti pateikiama informacija apie jų energijos suvartojimą ir išlaidas, kad būtų lengviau palyginti pasiūlymus ir pakeisti tiekėją, taip pat informacija apie vartotojų teises (pavyzdžiui, apie neteisminį vartotojų ginčų sprendimą). Be to, sąskaitos turėtų būti aktyvaus vartotojų dalyvavimo rinkoje priemonė, kad vartotojai galėtų valdyti savo vartojimo įpročius ir priimti ekologiškesnius sprendimus;
- Svarbu teikti išsamią ir tikslią informaciją vartotojams, siekiant užtikrinti, kad jie žinotų apie savo poveikį aplinkai, taigi galėtų išreikšti ir pageidavimą teikti pirmenybę tvariausiems energijos nešikliams;**
- (38) norint padėti vartotojams valdyti savo dujų suvartojimą ir išlaidas, svarbu, kad reguliariai, išmaniaisiais skaitikliais būtų teikiama faktiniu dujų suvartojimu grindžiama tiksli sąskaitų informacija. Vis dėlto vartotojai, visų pirma namų ūkio vartotojai, turėtų turėti galimybę naudotis lanksčiomis faktinio savo sąskaitų apmokėjimo sąlygomis;

- (39) pagrindinis tiekimo vartotojams veiklos aspektas – galimybė naudotis objektyviais ir skaidriais suvartojimo duomenimis. Todėl vartotojams turėtų būti suteikiama galimybė gauti savo suvartojimo duomenis ir duomenis apie susijusias kainas ir paslaugų sąnaudas, kad jie galėtų paskatinti konkurentus pateikti [...] ta informacija pagrįstą pasiūlymą. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų suvartotą energijos kiekį. Išankstiniais mokėjimais neturėtų būti užkraunama neproporcinga našta naudotojams, o [...] skirtingos mokėjimo sistemos turėtų būti nediskriminacinės. Vartotojams pakankamai dažnai teikiant duomenis apie energijos sąnaudas būtų skatinama taupyti energiją, nes šie duomenys – tiesioginė informacija vartotojams apie investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo pokyčių poveikį;
- (40) nacionaliniu lygmeniu sprendžiant dėl gamtinių dujų išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo turėtų būti galima tokį sprendimą pagrįsti ekonominiu vertinimu. Atliekant tą ekonominį vertinimą reikėtų atsižvelgti į ilgalaikę išmaniųjų apskaitos sistemų diegimo naudą vartotojams ir visai tiekimo grandinei. Jei tame vertinime nustatoma, kad tokių apskaitos sistemų įrengimas ekonomiškai pagrįstas ir rentabilus tik vartotojams, sunaudojantiems tam tikrą gamtinių dujų kiekį, valstybės narės, nusprendamos diegti tas sistemas, turėtų turėti galimybę į tai atsižvelgti. Vis dėlto tokį vertinimą reikėtų peržiūrėti reguliariai, reaguojant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius, ar bent kas ketverius metus, atsižvelgiant į sparčiai kintančią technologinę pažangą;

- (41) siekiant padėti galutiniams vartotojams aktyviai dalyvauti rinkoje, diegiant išmaniąsias apskaitos sistemas turėtų būti tinkamai atsižvelgta į tai, kaip naudojami atitinkami galiojantys standartai, įskaitant standartus, kuriais užtikrinamas sąveikumas duomenų modelio ir programų lygmenimis, taip pat į geriausią praktiką ir keitimosi duomenimis plėtros svarbą ir būsimas ir naujoviškas energetines paslaugas. Be to, įdiegtos išmaniosios apskaitos sistemos neturėtų sudaryti kliūčių gamtinių dujų vartotojams pakeisti tiekėją ir turėtų turėti paskirtį atitinkančias funkcijas, kurios leistų galutiniams vartotojams laiku gauti savo suvartojimo duomenis, koreguoti savo energijos vartojimo įpročius, gauti iš to naudos ir sutaupyti gaunant mažesnes sąskaitas;
- (42) valstybės narės, kurios gamtinių dujų sistemoje išmaniųjų apskaitos sistemų sistemingai nediegia, vartotojams paprašius turėtų leisti sąžiningomis ir pagrįstomis sąlygomis, **padengiant susijusias išlaidas**, [...] pasinaudoti išmaniųjų skaitiklių įrengimo galimybe ir turėtų suteikti visą aktualią informaciją;
- (43) šiuo metu valstybėse narėse, įdiegus išmaniąsias apskaitos sistemas, yra sukurta arba kuriama įvairių duomenų valdymo modelių. Nepriklausomai nuo duomenų valdymo modelio svarbu, kad valstybės narės nustatytų skaidrias taisykles, pagal kurias būtų galima nediskriminacinėmis sąlygomis prieiti prie duomenų, ir užtikrintų aukščiausio lygio kibernetinį saugumą, duomenų apsaugą, taip pat duomenis tvarkančių subjektų nešališkumą;

- (44) geresnė vartotojų apsauga užtikrinama turint veiksmingų ginčų sprendimo priemonių, skirtų visiems vartotojams. Valstybės narės turėtų numatyti greitas ir veiksmingas skundų nagrinėjimo procedūras;
- (45) valstybės narės turėtų imtis tinkamų priemonių, kurios skirtos energijos nepritekliaus, nustatyto pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1999⁸ 3 straipsnio 3 dalies d punktą, klausimams spręsti, įskaitant kovą su skurdu platesniu mastu, kaip antai socialinės apsaugos sistemos lengvatų, skirtų užtikrinti reikiamą tiekimą pažeidžiamiesiems vartotojams, teikimas arba paramos, siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą, teikimas. Tokios priemonės galėtų skirtis, atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes atitinkamose valstybėse narėse, tai galėtų būti socialinės arba energetikos politikos priemonės, susijusios su **bet kokių** dujų sąskaitų apmokėjimu, investicijomis į gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą arba vartotojų apsauga, pvz., apsauga nuo atjungimo;
- (46) pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/944⁹, **2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacijoje dėl energijos nepritekliaus**¹⁰ pateikiamos orientacinės gairės [...] dėl tinkamų energijos nepritekliaus matavimo rodiklių ir didelio energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiaus apibrėžties;

⁸ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

⁹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

¹⁰ **OL L 357, 2020 10 27, p. 35.**

- (47) administracinių leidimų išdavimo procesų supaprastinimas ir racionalizavimas ir aiškūs terminai, per kuriuos kompetentingos išduoti leidimą institucijos turi priimti sprendimus, turėtų užtikrinti, kad vandenilio gamybos įrenginių ir vandenilio sistemos infrastruktūros diegimas galėtų vykti tinkama sparta. Turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės praneštų apie padarytą pažangą. Dujų vamzdyne transportuojamam dujiniam energijos nešikliui pasikeitus iš gamtinių dujų į (gryną) vandenilį reikia išsaugoti pagal nacionalinę teisę suteiktų teisių (kaip antai licencijų, leidimų, koncesijų ar patvirtinimų) tiesti ir eksploatuoti esamus gamtinių dujų vamzdynus ir kitą tinklo infrastruktūrą tęstinumą. **Šis leidimų tęstinumo principas neturėtų daryti poveikio vandenilio infrastruktūros techninių saugos reikalavimų galiojimui ir kompetentingų institucijų galimybei stebėti, kaip tokių reikalavimų laikomasi, ir imtis tinkamų bei proporcingų vykdymo užtikrinimo priemonių, be kita ko, jei tai pagrįsta, galbūt panaikinti leidimus, kuriems taikomas tęstinumo principas.** Tai turėtų padėti išvengti nereikalingos delsos keičiant esamų gamtinių dujų vamzdynų ir kitos tinklo infrastruktūros paskirtį vandeniliui transportuoti. Reikėtų vengti, kad vandenilio sistemos infrastruktūros leidimų išdavimo sąlygos iš esmės skirtųsi, nebent tai būtų tinkamai pagrįsta. Skirtingą požiūrį į esamų leidimų tęstinumą ar naujų leidimų išdavimą galėtų pateisinti techniniai saugos aspektai. Nuostatos dėl leidimų išdavimo tvarkos turėtų būti taikomos nedarant poveikio tarptautinės ir Sąjungos teisės, įskaitant nuostatas dėl aplinkos ir sveikatos apsaugos, taikymui. Kai tinkamai pagrįsta dėl išskirtinių aplinkybių, turėtų būti galima pratęsti leidimų išdavimo terminus ne daugiau kaip vienais metais;

- (48) pareiškėjų konsultavimas administracinio prašymo išduoti leidimą teikimo ir leidimo išdavimo proceso metu per administracinį kontaktinį punktą turėtų supaprastinti darbą projektų rengėjams ir padidinti efektyvumą ir skaidrumą. Didinti efektyvumą galėtų padėti pareiškėjams suteikiama galimybė pateikti atitinkamus dokumentus skaitmenine forma ir procedūrų vadovo prieinamumas. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad leidimų išdavimo procedūras įgyvendinančios institucijos aktyviai šalintų likusias kliūtis, įskaitant nefinansines, tokias kaip nepakankamos žinios ar skaitmeninių ir žmogiškųjų išteklių stoka vis didėjant leidimų išdavimo procedūrų skaičiui;
- (49) tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gavybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), diskriminacijos pavojus kyla ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikaliai integruotas įmones pakankamai investuoti į savo tinklus;
- (50) tačiau taikant teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo taisykles, kaip numatyta Direktyvoje 2003/55/EB, perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių veiksmingai atskirti nepavyko. Todėl 2007 m. kovo 8 ir 9 d. vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisijos buvo paprašyta parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais tiekimo ir gavybos veikla būtų veiksmingai atskirta nuo tinklo eksploatavimo veiklos;

- (51) veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą įmanoma įgyvendinti tik pašalinus vertikaliai integruotoms įmonėms paskatas diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gavyba susijusių interesų yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygyje yra veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Todėl atskiriant nuosavybę iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti gavybos arba tiekimo įmonės ir tuo pačiu metu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu. Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių turėtų būti draudžiama kontroliuoti gavybos ar tiekimo įmonę arba turėti kokių nors teisių gavybos ar tiekimo įmonės atžvilgiu. Laikantis šių apribojimų gavybos arba tiekimo įmonė turėtų turėti galimybę turėti mažiau nei pusę perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo;
- (52) bet kokia veiklos rūšių atskyrimo sistema turėtų būti veiksminga šalinant gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktus, kad būtų sukurtos paskatos vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, ir neturėtų sukurti pernelyg apsunkinančio reguliavimo režimo reguliavimo institucijoms;

- (53) termino „kontrolė“ apibrėžtis yra paimta iš 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas)¹¹;
- (54) atsižvelgiant į vertikaliuosius saitus, siejančius elektros energijos ir dujų sektorius, veiklos rūšių atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos šiuose abiejuose sektoriuose, **kaip išsamiai nurodyta atitinkamuose šios direktyvos straipsniuose**;
- (55) vandenilio sektoriuje, priešingai, iš anksto nustatytas aiškias taisykles, vertikaliai integruotų įmonių atsiradimo apskritai galėtų būti išvengta. Tam teikiama pirmenybė, palyginti su daug sąnaudų reikalaujančiais *ex post* atskyrimo reikalavimais, kurių įgyvendinimas užtruktų;

¹¹ OL L 24, 2004 1 29, p. 1.

- (56) atskiriant nuosavybę, kad būtų galima užtikrinti visišką tinklo eksploatavimo nepriklausomumą nuo su tiekimu ir gavyba susijusių interesų bei užkirsti kelią keitimuisi bet kokia konfidencialia informacija, tas pats asmuo neturėtų būti ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos, ir įmonės, atliekančios bet kokias gavybos ar tiekimą funkcijas, valdybų nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos valdybos narių ir kontroliuoti kurią nors gavybos arba tiekimą įmonę ar tos įmonės atžvilgiu turėti kokių nors teisių;
- (57) paskyrus nuo tiekimą ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikaliai integruotai įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę, ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai;
- (58) jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. įmonė, kuri yra perdavimo sistemos savininkė, buvo vertikaliai integruotos įmonės padalinys, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimą ir gavybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių;

- (59) siekiant visapusiškai apsaugoti vertikaliai integruotų įmonių akcininkų interesus, valstybės narės turėtų turėti galimybę įgyvendinti nuosavybės atskyrimą tiesiogiai parduodant turtą arba padalijant integruotos įmonės akcijas tinklo įmonei ir likusiai tiekimo ir gavybos įmonei, su sąlyga, kad būtų laikomasi iš nuosavybės atskyrimo kylančių reikalavimų;
- (60) nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų visapusiškas veiksmingumas turėtų būti užtikrintas specialiomis papildomomis taisyklėmis. Nustatant taisykles dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus sukuriamą tinkamą reguliavimo sistemą, užtikrinanti sąžiningą konkurenciją, pakankamas investicijas, naujų rinkos dalyvių prieigą ir dujų rinkų integraciją. Veiksmingas atskyrimas, pagrįstas nuostatomis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus, turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemos operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdant regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti, *inter alia*, užtikrinamas nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikaliai integruotoje įmonėje neatliekamos vadovavimo funkcijos ar kitos atitinkamos funkcijos, kurias atliekant atsiranda galimybės gauti tą pačią informaciją, kuri gali būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas;

- (61) siekiant plėtoti konkurenciją dujų vidaus rinkoje, stambiaiems ne namų ūkio vartotojams, vykdančioms didelio masto komercinę veiklą, turėtų būti suteikta galimybė pasirinkti tiekėjus ir sudaryti sutartis dėl dujų tiekimo su keliais tiekėjais, kad būtų užtikrinti jų dujų poreikiai. Tokie vartotojai turėtų būti apsaugoti nuo į sutartis įtraukiamų sąlygų dėl išimtinių teisių, pagal kurias siekiama neatsižvelgti į konkuruojančius arba papildomus pasiūlymus;
- (62) valstybė narė turėtų turėti teisę pasirinkti visišką nuosavybės atskyrimą savo teritorijoje. Jeigu valstybė narė pasinaudoja šia teise, įmonė [...] turėtų neturėti teisės paskirti nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus. Be to, įmonė, atliekanti kurią nors gavybos ar tiekimo funkciją, neturėtų tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti visišką nuosavybės atskyrimą pasirinkusios valstybės narės perdavimo sistemos operatoriaus arba turėti kokių nors teisių jo atžvilgiu;
- (63) gamtinių dujų vidaus rinkoje esama skirtingų rinkos organizavimo modelių. Priemonės, kurių valstybės narės galėtų imtis siekdamas užtikrinti vienodas sąlygas, turėtų būti grindžiamos viršesniais visuotinės svarbos reikalavimais. Su Komisija turėtų būti konsultuojamasi dėl priemonių suderinamumo su SESV ir Sąjungos teise;

- (64) įgyvendinant veiksmingą veiklos rūšių atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privačiojo sektorių nediskriminavimo principo. Tuo tikslu tas pats asmuo neturėtų turėti galimybės, pavieniui ar kartu su kitais, pažeisdamas taisykles dėl nuosavybės atskyrimo arba nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo, kontroliuoti ir perdavimo sistemos operatorių arba perdavimo sistemų, ir gavybos arba tiekimo įmonių organų sudėtį, balsavimą ar sprendimų priėmimą ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu. Nuosavybės atskyrimo ir nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo srityje, jeigu atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad šio reikalavimo laikomasi, dvi atskiros viešosios įstaigos turėtų turėti galimybę kontroliuoti ir gavybą bei tiekimą, ir perdavimo veiklą;
- (65) visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gavybos veiklos turėtų būti įgyvendintas visoje Sąjungoje ir Sąjungos, ir ne Sąjungos įmonių atžvilgiu. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla ir tiekimo bei gavybos veikla visoje Sąjungoje būtų viena nuo kitos atskirtos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti veiklos rūšių atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. Kad tos taisyklės būtų vienodai taikomos visoje Sąjungoje, reguliavimo institucijos, priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo, turėtų kuo labiau atsižvelgti į Komisijos nuomonę. Kad būtų užtikrintas tarptautinių Sąjungos įsipareigojimų bei solidarumo ir energijos tiekimo saugumo Sąjungoje principų laikymasis, Komisija turėtų turėti teisę teikti nuomonę dėl sertifikavimo perdavimo sistemos savininko arba perdavimo sistemos operatoriaus, kurį kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių, atžvilgiu;

- (66) vandenilio vamzdynų tinklai turėtų būti svarbi efektyvaus ir tvaraus vandenilio transportavimo sausumoje ir jūroje priemonė. Dėl didelių kapitalo sąnaudų, reikalingų jiems statyti, vandenilio vamzdynų tinklai gali tapti natūraliomis monopolijomis. Gamtinių dujų rinkų reguliavimo patirtis parodė, kaip svarbu užtikrinti atvirą ir nediskriminacinę prieigą prie vamzdynų tinklų, kad būtų išsaugota konkurencija prekių rinkose. Todėl Sąjungos sausumos ir jūriniams vandenilio tinklams turėtų būti taikomi nusistovėję tinklo eksploatavimo principai, pavyzdžiui, prieigos prie tinklų suteikimas trečiosioms šalims;
- (67) vandenilio tinklų eksploatavimas turėtų būti atskirtas nuo energijos gamybos ir tiekimo veiklos, kad būtų išvengta tinklo operatorių interesų konfliktų rizikos. Struktūrinis vandenilio tinklų nuosavybės ir dalyvavimo energijos gamybos ir tiekimo sektoriuje atskyrimas užtikrina, kad tokių interesų konfliktų nebus. Valstybės narės turėtų galėti remtis alternatyviu integruotų vandenilio tinklo operatorių veiklos atskyrimo modeliu ir jį taikyti **gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams, kuriems taikomas nepriklausomų perdavimo operatorių veiklos atskyrimo modelis, ir esamiems vertikaliai integruotiems vandenilio tinklams. Valstybės narės taip pat turėtų galėti leisti taikyti nepriklausomų vandenilio tinklo operatorių [...] modelį**, kad vertikaliai integruoti vandenilio tinklų savininkai galėtų išlaikyti savo tinklų nuosavybę, kartu užtikrindami nediskriminacinį tokių tinklų eksploatavimą po 2030 m.;

- (68) nors bendras vandenilio tinklų ir dujų ar elektros tinklų eksploatavimas gali sukurti sinergiją ir todėl turėtų būti leidžiamas, vandenilio tinklų eksploatavimo veikla turėtų būti organizuojama kaip atskiro juridinio subjekto veikla, kad būtų užtikrintas finansavimo ir prieigos tarifų naudojimo skaidrumas;

[...] [...]

- (70) siekiant užtikrinti reguliuojamos veiklos sąnaudų ir finansavimo skaidrumą, vandenilio tinklo eksploatavimo veikla turėtų būti atskirta nuo kitų energijos nešiklių tinklo eksploatavimo veiklos, bent jau su tinklo operatorių teisine forma ir apskaita susijusiais aspektais; **Siekiant teisiškai atskirti vandenilio tinklo operatorių veiklos rūšis, turėtų būti laikoma, kad pakanka dujų perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriaus grupės struktūroje įsteigti patironuojamąją įmonę arba atskirą teisės subjektą ir nebūtina funkciškai atskirti valdymo arba atskirti vadovybės ar darbuotojų. Tokiu būdu reguliuojamos veiklos sąnaudų ir finansavimo skaidrumas užtikrinamas neprarandant sinergijos ir su sąnaudomis susijusių pranašumų, kuriuos gali suteikti kelių tinklų eksploatavimas; Atsižvelgiant į jų atokumą ir ribotą rinkos dydį, teisinio atskyrimo reikalavimas Estijai, Latvijai ir Lietuvai turėtų būti taikomas tik nuo 2031 m.; [...]**
- (71) siekiant užtikrinti konkurenciją ir vienodas sąlygas vandenilio tiekimo rinkoje, trečiosioms šalims turėtų būti suteikiama prieiga prie vandenilio tinklų. Reguluojama trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio tinklų remiantis reguliuojamais prieigos tarifais ilgainiui turėtų būti standartizuota taisyklė. Siekiant užtikrinti būtiną operatorių lankstumą ir sumažinti administracines išlaidas vandenilio rinkos plėtros etapu, valstybės narės turėtų turėti galimybę iki 2030 m. leisti taikyti trečiųjų šalių prieigą, dėl kurios susitariama derybų būdu;

- (72) **vandeniliui taip pat gali būti naudojamos tik natūraliai susidariusių gamtinių dujų požeminių saugyklų dalys, pavyzdžiui, druskų kavernos, vandeningieji sluoksniai ir neatsinaujinantys dujų telkiniai. Šių didelių požeminių vandenilio saugyklų yra nedaug ir jos netolygiai išsidėsčiusios valstybėse narėse. Atsižvelgiant į tai, kad jos gali būti naudingos vandenilio transportavimo ir rinkų veikimui, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas rinkos dalyviams, trečiųjų šalių prieiga prie tokių didelių požeminių saugyklų **galiausiai** turėtų būti reguliuojama. Tačiau vandenilio rinkų plėtros etape valstybės narės turėtų turėti galimybę lanksčiai taikyti ir derybinės prieigos tvarką;**
- (72a) **numatoma, kad vandenilis ir vandenilio išvestiniai produktai (pvz., amoniakas arba skystieji organiniai vandenilio nešikliai) bus importuojami į [...] Sąjungą ir transportuojami jos viduje. Tačiau kol kas neaišku, kokiomis priemonėmis ir kokia forma vandenilis bus [...] transportuojamas – tikėtina, kad bus naudojamos įvairios priemonės ir formos ir jos konkuruos tarpusavyje. Šia direktyva nustatoma dujinio vandenilio infrastruktūros ir rinkų reguliavimo sistema. Todėl vaidmuo ir taisyklės, galimai taikytini kitoms vandenilio ar jo išvestinių produktų formoms ir įrenginiams, kuriuose jie apdorojami, šioje direktyvoje turėtų būti nustatomi tik tuo atveju, jei tas vaidmuo ir taisyklės yra svarbūs siekiant užtikrinti konkurencingos dujinio vandenilio rinkos atsiradimą[...];**

- (73) skystojo vandenilio arba skystojo amoniako konversijos į dujinį vandenilį terminalai yra vandenilio importavimo priemonė, tačiau jie konkuruoja su kitomis vandenilio transportavimo priemonėmis. Nors turėtų būti užtikrinta trečiųjų šalių prieiga prie tokių terminalų, siekiant sumažinti operatorių ir reguliavimo institucijų administracines išlaidas valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė rinktis, ar taikyti trečiųjų šalių prieigos, dėl kurios susitariama derybų būdu, sistemą. **Skystojo vandenilio arba skystojo amoniako laikymas terminale, prie kurio suteikta prieiga, turėtų būti proporcingas terminalo pajėgumui konvertuoti vandenilį ir jį įleisti tinklą;**
- (73a) valstybės narės gali nuspręsti laipsniškai atsisakyti dujų, kad pasiektų Reglamente (ES) 2021/1119 nustatytą poveikio klimatui neutralumo tikslą arba dėl kitų techninių priežasčių. Svarbu nustatyti aiškią reguliavimo sistemą, pagal kurią būtų galima atsisakyti suteikti prieigą ir galbūt atjungti tinklo naudotojus, kad būtų pasiekti šie politikos tikslai. Nuoseklumo ir skaidrumo sumetimais tinklo naudotojams gali būti atsisakyta suteikti prieigą arba jie gali būti atjungti tik tuo atveju, jei tai susiję su infrastruktūra, kurios eksploatavimas bus nutrauktas pagal tinklo plėtros planus, o skirstymo lygmeniu jos eksploatavimo nutraukimas taip pat turi būti patvirtintas. Be to, reikėtų imtis tinkamų priemonių siekiant apsaugoti tinklo naudotojus tokiomis aplinkybėmis, taip pat svarbu, kad sprendimai dėl atsisakymo suteikti prieigą ir atjungimo būtų priimami pagal reguliavimo institucijų parengtus objektyvius, skaidrius ir nediskriminacinius kriterijus;
- (74) esamiems vertikaliai integruotiems vandenilio tinklams turėtų [...] būti leidžiama prašyti leisti nukrypti nuo šios direktyvos reikalavimų, jei tie tinklai nėra reikšmingai išplėsti ir jei tokia nukrypti leidžianti nuostata nedaro žalingo poveikio konkurencijai arba vandenilio infrastruktūrai, arba rinkos plėtrai;

- (75) vietiniai vandenilio klasteriai turėtų būti svarbi Europos vandenilio ekonomikos dalis. Vandenilio rinkos plėtros etapu tokiems klasteriams galėtų būti taikomi supaprastinti reguliavimo reikalavimai[...], **visų pirma kiek tai susiję su nuosavybės atskyrimo taikymu tokiems klasteriams tiekiantiems tinklams. Atitinkamais supaprastintais reguliavimo reikalavimais taip pat turėtų būti atsižvelgiama į poreikį užtikrinti lankstumą reguliuojant tiesiogines vamzdyno jungtis tarp vandenilio gamintojų ir atskirų vartotojų, taip pat tiekimą pramoniniams vandenilio vartotojams per pakeistos paskirties arba naujai įrengtus vietos skirstomuosius tinklus;**
- (76) jungiamieji vamzdynai su trečiosiomis valstybėmis gali būti importuojamo arba eksportuojamo vandenilio transportavimo priemonė. Šios direktyvos taikymas vandenilio vamzdynams į trečiąsias valstybes ir iš jų turėtų būti apribotas valstybių narių teritorija. Vandenilio jungčių su trečiosiomis valstybėmis [...] eksploatavimo taisyklės [...] turėtų būti įtvirtintos **Sajungos ir prijungtos trečiosios valstybės arba trečiųjų valstybių [...] tarptautiniame susitarime. Toks tarptautinis susitarimas neturėtų būti laikomas būtinu, jei valstybė narė, prijungta arba ketinanti būti prijungta vandenilio jungtimi, derasi dėl tarpvyriausybinių susitarimų su [...] trečiąja valstybe arba atitinkamomis trečiosiomis valstybėmis ir jį sudaro pagal šioje direktyvoje numatytą įgaliojimo procedūrą,** kad būtų užtikrinta nuosekli reguliavimo sistema ir nuoseklus jos taikymas visai infrastruktūrai;

- (77) siekiant užtikrinti veiksmingą Europos vandenilio tinklų veikimą, vandenilio tinklo operatoriai turėtų būti atsakingi už vandenilio transportavimo tinklo eksploatavimą, priežiūrą ir plėtrą, glaudžiai bendradarbiaudami su kitais vandenilio tinklo operatoriais, taip pat su kitais sistemos operatoriais, su kuriais jų tinklai yra arba gali būti sujungti, be kita ko, siekiant palengvinti energetikos sistemos integraciją;
- (78) **valstybių narių reguliavimo institucijos** turėtų pavesti **vienam vandenilio tinklo operatoriui arba ribotam jų skaičiui [...]** įrengti pakankamus tarpvalstybinius vandenilio transportavimo [...] pajėgumus, kad patenkintų visus ekonomiškai pagrįstus ir techniškai įgyvendinamus tokių pajėgumų poreikius ir taip sudarytų sąlygas rinkos integracijai;
- (78a) pagal Sąjungos vandenilio strategiją daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama gryno vandenilio transportavimui ir naudojimui. Šiuo požiūriu pagal būsimą vandenilio sistemą, atsižvelgiant į vandenilio galutinių naudotojų kokybės reikalavimus, turėtų būti transportuojamas, laikomas ir tvarkomas didelio grynumo vandenilis, o ne į gamtinių dujų sistemą įmaišytas vandenilis. Būsimuose vandenilio sistemai skirtuose vandenilio kokybės standartuose bus išsamiau apibrėžti bendrai priimtini vandenilio grynumo lygiai. Europos standartizacijos institucijos turėtų nustatyti priimtinių vandenilio grynumo lygių diapazoną ir kitus atitinkamus vandenilio kokybės parametrus (pvz., pašalines priemaišas);

- (79) kai kuriais atvejais, be kita ko, priklausomai nuo vandenilio tinklų topografijos ir prie vandenilio tinklų prijungtų galutinių vartotojų skaičiaus, gali būti reikalinga, kad vandenilio tinklo operatoriai valdytų vandenilio kokybę (pavyzdžiui, grynintų vandenilį). Todėl reguliavimo institucijos gali pavesti vandenilio tinklo operatoriams užtikrinti veiksmingą vandenilio kokybės valdymą savo tinkluose, jei tai būtina sistemos valdymui. Vykdydami tokią veiklą vandenilio tinklo operatoriai turėtų laikytis taikomų vandenilio kokybės standartų;
- (80) jei gamtinių dujų arba vandenilio tinklo operatoriai atsisako patenkinti prieigos prie tinklo ar prijungimo prašymus dėl pajėgumų trūkumo, atsisakymai turėtų būti tinkamai pagrįsti, o operatoriai turėtų būti įpareigoti savo sistemą patobulinti, kad būtų sudarytos sąlygos prašomam prijungimui ar teisei naudotis tinklu, jei tai ekonomiškai naudinga;
- (81) reikėtų šalinti ir gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimo kliūtis, kurios kyla dėl to, kad Sąjungos rinkos taisyklės netaikomos dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų. Reikia užtikrinti, kad dvi ar daugiau valstybių narių jungiančioms dujų perdavimo linijoms taikomos taisyklės taip pat būtų taikomos Sąjungoje esančioms dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų. Tai turėtų užtikrinti teisinės sistemos nuoseklumą Sąjungoje kartu išvengiant konkurencijos iškraipymo Sąjungos energijos vidaus rinkoje ir neigiamo poveikio tiekimo saugumui. Tai taip pat turėtų padidinti skaidrumą ir suteikti teisinio tikrumo rinkos dalyviams, visų pirma į dujų infrastruktūrą investuojantiems investuotojams ir sistemos naudotojams, taikomo teisinio režimo atžvilgiu;

- (82) valstybės narės ir Energijos bendrijos sutarties Susitariančiosios Šalys¹² turėtų glaudžiai bendradarbiauti visais klausimais, susijusiais su integruotos dujų rinkos kūrimu ir jos atsiejimu nuo iškastinio kuro, ir neturėtų imtis jokių priemonių, kurios keltų grėsmę tolesnei dujų rinkų integracijai arba tiekimo saugumui valstybėse narėse ir Susitariančioiose Šalyse. Tai galėtų apimti bendradarbiavimą dėl laikymo pajėgumų ir ekspertų kvietimą į atitinkamas regionines dujų rizikos grupes;
- (83) vamzdynai, jungiantys trečiosios valstybės naftos ar dujų gavybos objektą su perdirbimo gamykla arba galutiniu pakrantės iškrovimo terminalu valstybėje narėje, turėtų būti laikomi gavybos tinklais. Vamzdynai, jungiantys naftos ar dujų gavybos objektą valstybėje narėje su perdirbimo gamykla arba galutiniu pakrantės iškrovimo terminalu trečiojoje valstybėje, neturėtų būti laikomi gavybos tinklais šios direktyvos tikslais, nes tokie vamzdynai veikiausiai nedaro reikšmingo poveikio energijos vidaus rinkai;
- (84) perdavimo sistemų operatoriai laisvai turėtų galėti sudaryti techninius susitarimus su perdavimo sistemų operatoriais ar kitais subjektais trečiosiose valstybėse dėl klausimų, susijusių su perdavimo sistemų eksploatavimu ir sujungimu, su sąlyga, kad tokių susitarimų turinys yra suderinamas su Sąjungos teise;
- (85) perdavimo sistemų operatorių ar kitų subjektų techniniai susitarimai dėl perdavimo linijų eksploatavimo turėtų likti galioti su sąlyga, kad jie atitinka Sąjungos teisę ir atitinkamus reguliavimo institucijos sprendimus;

¹² OL L 198, 2006 7 20, p. 18.

- (86) kai tokie techniniai susitarimai yra sudaryti, pagal šią direktyvą nereikalaujama sudaryti valstybės narės ir trečiosios valstybės tarptautinio susitarimo arba Sąjungos ir trečiosios valstybės susitarimo dėl atitinkamos dujų perdavimo linijos eksploatavimo;
- (87) šios direktyvos taikymas dujų perdavimo linijoms į trečiąsias valstybes ir iš jų turėtų būti apribotas valstybių narių teritorija. Jūros dugnu nutiestoms dujų perdavimo linijoms ši direktyva turėtų būti taikoma valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, teritorinėje jūroje;
- (88) turėtų būti įmanoma, kad galiojantys valstybės narės ir trečiosios valstybės sudaryti susitarimai dėl perdavimo linijų eksploatavimo, laikantis šios direktyvos, liktų galioti;
- (89) dėl susitarimų su trečiosiomis valstybėmis arba tų susitarimų dalių, kurie gali daryti poveikį Sąjungos bendroms taisyklėms, turėtų būti nustatyta nuosekli ir skaidri procedūra, pagal kurią valstybei narei jos prašymu galima leisti iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe dėl perdavimo linijos arba gavybos tinklo tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės eksploatavimo. Dėl šios procedūros neturėtų būti atidedamas šios direktyvos įgyvendinimas, ji neturėtų daryti poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui ir turėtų būti taikoma galiojantiems ir naujiems susitarimams;

- (90) jeigu akivaizdu, kad susitarimo dalykas iš dalies priklauso Sąjungos ir iš dalies – valstybės narės kompetencijos sričiai, itin svarbu užtikrinti glaudų tos valstybės narės ir Sąjungos institucijų bendradarbiavimą;
- (91) siekiant užtikrinti vienodas šios direktyvos įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti sprendimus, kuriais valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011¹³;

¹³ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

- (92) energijos tiekimo saugumas – esminė sudedamoji visuomenės saugumo dalis, todėl jis glaudžiai susijęs su veiksmingu dujų vidaus rinkos veikimu ir valstybių narių izoliuotų dujų rinkų integravimu. Dujas Sąjungos piliečiams galima tiekti tik tinklais. Veikiančios atviros dujų rinkos, ypač tinklai ir kita su dujų tiekimu susijusi įranga, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Sąjungos piliečių gerovei. Todėl asmenims iš trečiųjų valstybių turėtų būti leista kontroliuoti perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių tik tuomet, jei jie laikosi veiksmingo atskyrimo reikalavimų, kurie taikomi Sąjungoje. Nepažeisdama savo tarptautinių įsipareigojimų, Sąjunga mano, kad dujų perdavimo sistemos sektorius yra labai svarbus Sąjungai, todėl reikia papildomų apsaugos priemonių, susijusių su energijos tiekimo Sąjungai saugumo išsaugojimu, kad nekiltų grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui Sąjungoje bei Sąjungos piliečių gerovei. Siekiant užtikrinti energijos tiekimo Sąjungai saugumą, visų pirma būtina atlikti tinklo veikimo nepriklausomumo, Sąjungos ir atskirų valstybių narių priklausomumo nuo energijos tiekimo, kurį vykdo trečiosios valstybės, lygio ir vidaus bei išorės prekybai energija bei investicijoms į energetiką konkrečioje trečiojoje valstybėje taikomų sąlygų įvertinimą. Todėl energijos tiekimo saugumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į faktines kiekvieno atvejo aplinkybes, taip pat į teises ir pareigas, nustatytas pagal tarptautinę teisę, visų pirma pagal Sąjungos ir atitinkamos trečiosios valstybės tarptautinius susitarimus. Komisija turėtų atitinkamais atvejais pateikti rekomendacijas derėtis dėl atitinkamų susitarimų su trečiosiomis valstybėmis, kuriais sprendžiamas energijos tiekimo Sąjungai saugumo klausimas, arba įtraukti būtinus klausimus kitose derybose su tomis trečiosiomis valstybėmis;

- (93) reikėtų imtis papildomų priemonių, siekiant užtikrinti, kad prieigos prie transportavimo tarifai būtų skaidrūs ir nediskriminaciniai. Tie tarifai visiems naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant. Kai saugyklų, dujų laikymo vamzdyne ar papildomų paslaugų rinka yra pakankamai konkurencinga, teisė naudotis galėtų būti suteikiama remiantis skaidriais ir nediskriminaciniais rinkos pagrindu veikiančiais mechanizmais;
- (94) būtina užtikrinti laikymo sistemos operatorių nepriklausomumą, kad trečiosios šalys turėtų geresnes galimybes naudotis saugyklomis, kurios yra techniškai arba ekonomiškai būtinos siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema vartotojų aprūpinimo tikslais. Todėl saugyklos turėtų valdyti teisiškai atskirti subjektai, turintys veiksmingas teises priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris būtinas saugyklų techninei priežiūrai, eksploatavimui ir plėtrai. Taip pat reikia padidinti informacijos apie trečiosioms šalims siūlomus laikymo pajėgumus skaidrumą įpareigojant valstybes nares apibrėžti ir paskelbti nediskriminacinę ir aiškią sistemą, pagal kurią būtų nustatoma tinkama saugyklų reguliavimo tvarka. Ta pareiga neturėtų būti reikalaujama naujo sprendimo dėl teisės naudotis saugyklomis tvarkos, bet turėtų būti pagerinamas teisės naudotis saugyklomis tvarkos skaidrumas. Komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumo reikalavimai yra ypač svarbūs strateginio pobūdžio duomenų atveju arba tuo atveju, jei saugykla naudojasi tik vienas naudotojas;

- (95) nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygmeniu. Tačiau diskriminavimo pavojus suteikiant trečiajai šaliai prieigą ir investuojant skirstymo lygmeniu yra mažesnis nei perdavimo lygmeniu, nes perdavimo lygmeniu perkrova ir gavybos interesų poveikis paprastai yra didesni nei skirstymo lygmeniu. Siekiant mažmeniniu lygiu sudaryti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą reikėtų prižiūrėti, kad jie negalėtų naudotis vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu;
- (96) valstybės narės turėtų imtis konkrečių priemonių siekdamos padėti plačiau naudoti **biometaną ar kitų rūšių dujas, kurias techniškai įmanoma saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ja transportuoti, [...]**kurių gamintojams turėtų būti suteikta nediskriminacinė prieiga prie dujų sistemos, su sąlyga, kad tokia prieiga būtų nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais, **išskyrus atvejus, kai šioje direktyvoje numatyta kitaip;**

- (97) dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamintojai dažnai yra prijungti prie skirstymo tinklo. Siekiant skatinti jų plėtrą ir rinkos integraciją, svarbu, kad jie įgytų netrukdomą prieigą prie didmeninės rinkos ir atitinkamų virtualiųjų prekybos taškų. Dalyvavimą didmeninėje rinkoje lemia tai, kaip apibrėžiamos įleidimo ir išleidimo sistemos. Keliose valstybėse narėse prie skirstymo tinklo prijungti gamintojai nėra įleidimo ir išleidimo sistemos dalis. Todėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų patekimą į didmeninę rinką reikėtų palengvinti pateikiant įleidimo ir išleidimo sistemos apibrėžtį, **pagal kurią būtų galima įtraukti skirstymo sistemas**, ir taip galiausiai užtikrinant, kad **visi** gamybos įrenginiai **turėtų galimybę patekti į rinką, nepriklausomai nuo to, ar jie** prijungti prie skirstymo **arba perdavimo** sistemos [...]. Be to, Reglamente [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021)[...] **804**] numatyta, kad skirstymo ir perdavimo sistemų operatoriai turi bendradarbiauti, kad sudarytų srautų priešinga kryptimi – iš skirstymo tinklo į perdavimo tinklą – sąlygas arba taikytų alternatyvias priemones, kurios palengvintų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų integraciją į rinką;
- (98) siekiant išvengti neproporcingos finansinės ir administracinės naštos mažiems skirstymo sistemos operatoriams, valstybės narės turėtų turėti galimybę, jei būtina, atleisti atitinkamas įmones nuo teisinių atskyrimo reikalavimų;

- (99) tais atvejais, kai siekiant užtikrinti optimalų integruoto energijos tiekimo, kuriam taikomi atskiri eksploataavimo standartai, veiksmingumą naudojama uždara skirstymo sistema arba kai uždara skirstymo sistemą daugiausiai naudoja sistemos savininkas, turėtų būti galima skirstymo sistemos operatoriui netaikyti pareigų, kurios dėl ypatingo skirstymo sistemos operatoriaus ir sistemos naudotojų santykių pobūdžio būtų nereikalinga administracinė našta. Pramonės, prekybos ar bendrų paslaugų teritorijose, pvz., geležinkelio stočių pastatuose, oro uostuose, ligoninėse, didelėse stovyklavietėse, kuriose integruotai teikiamos paslaugos, ar chemijos pramonės gamyklose, dėl specializuoto jų veiklos pobūdžio galėtų būti uždara skirstymo sistemų;
- (100) į gamtinių dujų sistemą integruojant vis daugiau dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, Europoje [...] transportuojamų ir vartojamų dujų kokybė keisis. Siekiant užtikrinti efektyvų gamtinių dujų sistemos veikimą, perdavimo sistemos operatoriai turėtų būti atsakingi už dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose. Kai dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos įleidžiamos skirstymo lygmeniu ir kai reikia valdyti jų poveikį dujų kokybei, reguliavimo institucijos gali įpareigoti skirstymo sistemos operatorius, kad jie užtikrintų efektyvų dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose. Vykdydami dujų kokybės valdymo užduotis, perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai turėtų laikytis taikomų dujų kokybės standartų;

- (101) kad gamtinių dujų vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų. Nuostatos, susijusios su reguliavimo institucijai skirtu biudžeto vykdymo savarankiškumu, turėtų būti įgyvendinamos pagal nacionaliniame biudžeto įstatyme ir nacionalinėse taisyklėse apibrėžtą sistemą. Valstybės narės, tinkama rotacijos sistema prisidedančios prie reguliavimo institucijos nepriklausomumo nuo bet kokių politinių ar ekonominių interesų, turėtų turėti galimybę deramai atsižvelgti į turimus žmogiškuosius išteklius ir į valdybos dydį;
- (102) siekiant visiems rinkos dalyviams, taip pat ir naujiems rinkos dalyviams, užtikrinti veiksmingą rinkos prieinamumą, būtini nediskriminaciniai ir išlaidas atspindintys balansuojantys mechanizmai. Tai turėtų būti pasiekama suformuojant skaidrius, rinkos pagrindu veikiančius dujų tiekimo ir pirkimo mechanizmus, reikalingus atsižvelgiant į subalansavimo reikalavimus. Reguliavimo institucijos turėtų atlikti aktyvų vaidmenį užtikrinant, kad balansavimo kainos būtų nediskriminacinės ir atspindinčios išlaidas. Tuo pat metu turėtų būti numatytos tam tikros skatinimo priemonės, siekiant subalansuoti paduodamą ir paimamą dujų kiekį ir nesukelti pavojaus sistemai;

- (103) reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikta teisė nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) arba suskystintų gamtinių dujų (SGD) sistemos operatoriaus pasiūlymą arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė tie operatoriai ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl paklausos valdymo priemonių;
- (104) reguliavimo institucijos, glaudžiai bendradarbiaudamos su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER), įsteigta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu [...] (ES) 2019/942 [...] ¹⁴, turėtų skatinti atvirą, konkurencingą, saugią ir aplinkos atžvilgiu tvarią vandenilio rinką su netrikdomais tarpvalstybiniais srautais. Kad vandenilio vidaus rinka tinkamai veiktų, reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais;

¹⁴ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (OL L 158, 2019 6 14, p. 22). [...]

- (105) energetikos reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų arba vandenilio įmonių ir pačioms taikyti arba pasiūlyti kompetentingam teismui taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas savo pareigų nevykdančioms gamtinių dujų arba vandenilio įmonėms. Energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles nuspręsti imtis tinkamų priemonių, kuriomis būtų užtikrinama nauda vartotojams, pasitelkus veiksmingos konkurencijos, būtinos tam, kad tinkamai veiktų gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinka, skatinimą. Dujų perdavimo programų sukūrimas yra viena iš galimų priemonių, kurią galima panaudoti veiksmingai konkurencijai skatinti ir tinkamam rinkos veikimui užtikrinti;
- (106) energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, kad jos galėtų prisidėti užtikrinant aukštus viešųjų paslaugų standartus, siekiant atverti rinką, apsaugoti pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinti visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Tos nuostatos neturėtų pažeisti Komisijos įgaliojimų, kurie jai suteikti taikant konkurencijos taisykles, įskaitant Sąjungos masto įmonių susijungimų tikrinimą, ir vidaus rinkos taisykles, pvz., laisvą kapitalo judėjimą. Nepriklausoma įstaiga, į kurią turėtų teisę kreiptis šalis, kuriai poveikio turi reguliavimo institucijos sprendimas, galėtų būti teismas ar tribunolas, turintis įgaliojimus atlikti teisminę peržiūrą;

- (107) bet koks reguliavimo institucijų įgaliojimų derinimas turėtų apimti įgaliojimus teikti paskatas įmonėms ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas [...] įmonėms arba pasiūlyti, kad kompetentingas teismas skirtų tokias sankcijas. Be to, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikiami įgaliojimai iš įmonių reikalauti reikiamos informacijos, atlikti tinkamus ir pakankamus tyrimus bei spręsti ginčus;
- (108) siekdamos užtikrinti skaidrumą, reguliavimo institucijos ir ACER turėtų teikti informaciją apie vandenilio rinką, įskaitant tokius aspektus, kaip pasiūla ir paklausa, transportavimo infrastruktūra, paslaugos kokybė, tarpvalstybinė prekyba, investicijos, kainos vartotojams ir rinkos likvidumas;
- (109) perdavimo sistemos operatoriams tenka svarbus vaidmuo užtikrinti ekonomiškai investicijas į dujų tinklus. Siekiant užtikrinti optimalų su įvairiais energijos nešikliais susijusį planavimą ir panaikinti spragą tarp skirtingų nacionalinių ir ES masto tinklų planavimo metodų, nustatomi papildomi nuoseklaus planavimo reikalavimai. Planuojant tinklus turėtų būti atsižvelgiama ir į stiprėjančias sąsajas tarp gamtinių dujų ir elektros energijos, taip pat vandenilio;

- (110) rengiant tinklo plėtros planą svarbu užtikrinti, kad infrastruktūros operatoriai atsižvelgtų į principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“¹⁵, visų pirma į numatomą vartojimą, kuriuo remiantis rengiamas jungtinis scenarijus;
- (111) energetikos sistemos integravimo strategijoje atkreipiamas dėmesys į koordinuoto energetikos sistemos planavimo ir eksploatavimo svarbą siekiant priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų. Todėl reikia parengti tinklo plėtros planą remiantis jungtiniu scenarijumi, parengtu atsižvelgiant į įvairius sektorius. Laikydami atskirų sektorių planų, infrastruktūros operatoriai turėtų siekti didesnės integracijos, atsižvelgdami į sistemos poreikius, susijusius ne vien su konkrečiais energijos nešikliais;
- (112) tinklo plėtros planai yra svarbus elementas siekiant nustatyti infrastruktūros spragas ir teikti informaciją apie infrastruktūrą, kurią reikia sukurti arba kurios eksploatavimą galima nutraukti, kad ją būtų galima panaudoti kitiems tikslams, kaip antai vandeniliui transportuoti. Tai galioja nepaisant tinklo operatoriams parinkto veiklos atskyrimo modelio;
- (113) tinklo plėtros plane pateikta informacija apie infrastruktūrą, kurios eksploatavimą galima nutraukti, gali reikšti, kad infrastruktūra bus paliekama nenaudojama, išmontuojama arba panaudojama kitiems tikslams, kaip antai vandeniliui transportuoti. Siekiant šio didesnio infrastruktūros skaidrumo atsižvelgiama į tai, kad pakeistos paskirties infrastruktūra yra pigesnė nei pastatyta nauja infrastruktūra, todėl turėtų būti užtikrinta efektyvios pertvarkos galimybė;

¹⁵ 2021 m. rugsėjo 28 d. Komisijos rekomendacija dėl principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ praktinio taikymo. Principo įgyvendinimo priimančias sprendimus energetikos ir kituose sektoriuose gairės ir pavyzdžiai, COM(2021) 7014 final.

- (114) valstybėse narėse, kuriose bus plėtojamas vandenilio tinklas, vandenilio infrastruktūros plėtros ataskaitų teikimas turėtų užtikrinti, kad vandenilio sistema būtų kuriama remiantis realistiškomis ir perspektyviomis poreikio projekcijomis, įskaitant galimus poreikius, susijusius su elektros energijos sistema. Jei valstybės narės nusprendžia leisti taikyti priskirtuosius mokesčius kaip naujos vandenilio infrastruktūros bendro finansavimo priemonę, ataskaita turėtų padėti reguliavimo institucijai įvertinti šiuos mokesčius. Ataskaita reguliavimo institucijai turėtų būti teikiama reguliariai, dėl to turėtų spręsti reguliavimo institucija. Tačiau, atsižvelgiant į vandenilio rinkos augimą, turėtų būti vengiama neproporcingos pareigos ataskaitas teikti nuolat;
- (115) tinklo plėtros plane pateikiama informacija turėtų užtikrinti galimybę prognozuoti poveikį tarifams remiantis planavimu ir eksploataavimo nutraukimu, darančiais poveikį reguliuojamo turto bazei, kaip aptarta šios direktyvos 51 straipsnyje;
- (116) užuot teikusios atskirų valstybių narių lygmens nacionalinius tinklo plėtros planus, valstybės narės turėtų galėti nuspręsti parengti regiono lygmens tinklo plėtros planą, kurį įgyvendintų daugiau nei viena valstybė narė ir kuris atitiktų savanoriškos regiono dujų rinkos integracijos principą;
- (117) tikimasi, kad, priešingai nei elektros energijos, gamtinių dujų vaidmuo mažės, o tai paveiks ir infrastruktūros investicijų poreikį. Todėl tinklo plėtros plane reikia užtikrinti konkurencijos aspektų balansą ir kad būtų išvengta neišnaudojamo turto. Taigi 51 straipsnio 7 dalis neturėtų būti taikoma atskirtos nuosavybės perdavimo sistemos operatoriams;

(118) reikėtų aktyviai skatinti investuoti į stambią naują infrastruktūrą tuo pat metu užtikrinant tinkamą dujų vidaus rinkos veikimą. [...] ed [...]. **Turėtų** būti galima laikinai leisti tiekimo ir gavybos interesų turinčioms įmonėms dalinai arba visiškai nukrypti nuo veiklos rūšių atskyrimo taisyklių taikymo įgyvendinant minėtus projektus. Laikinos leidžiančios nukrypti nuostatos tiekimo saugumo sumetimais visų pirma turėtų būti taikomos naujiems Sąjungos dujotiekiams, kuriais dujos transportuojamos iš trečiųjų valstybių į Sąjungą. Išimtys ir nukrypti leidžiančios nuostatos, leistos taikyti pagal **direktyvas** 2003/55/EB ir 2009/73/EB su pakeitimais, turėtų būti toliau taikomos iki nustatytos galiojimo pabaigos datos, dėl kurios nuspręsta sprendime suteikti išimtį ar taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą;

- (119) reikia daryti pažangą kuriant Sąjungoje tarpusavyje susietas vandenilio rinkas ir taip palengvinti investicijas į tarpvalstybinę vandenilio infrastruktūrą. **Po 2030 m. gruodžio mėn. [...], kai** reguliuojamos trečiosios šalies prieigos režimas **visose valstybėse narėse yra taikomas visapusiškai ir** nesant tarpvalstybinio transportavimo [...] tarifų, [...] finansinio kompensavimo sistema turėtų rinkos dalyvius finansiškai skatinti plėtoti tarpvalstybines jungtis;
- (120) reikia siekti, kad padidėtų pasitikėjimas rinka, jos likvidumas ir rinkos dalyvių skaičius, todėl būtina griežtinti įmonių, užsiimančių dujų tiekimo veikla, teisės aktais nustatytą priežiūrą. Tokie reikalavimai neturėtų pažeisti galiojančių Sąjungos teisės aktų dėl finansų rinkų ir su jais derėti. Energetikos reguliavimo institucijos ir finansų rinkų reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti, kad galėtų suteikti viena kitai galimybę gauti atitinkamų rinkų apžvalgas. **Valstybės narės turėtų galėti kaip vieną iš leidimo parduoti, įskaitant perpardavimą, gamtines dujas, suteikimo kriterijų nustatyti gamtinių dujų tiekimo įmonių finansinį patikimumą. Toks kriterijus turėtų būti visiškai skaidrus ir nediskriminacinis;**

- (121) gamtinės dujos į Sąjungą daugiausia ir vis labiau importuojamos iš trečiųjų valstybių. Sąjungos teisėje turėtų būti atsižvelgta į gamtinių dujų ypatybes, pvz., į tam tikrą struktūrinį nelankstumą, kylantį dėl tiekėjų koncentracijos, ilgalaikių sutarčių ar paskesnio likvidumo trūkumo. Todėl reikia didesnio skaidrumo, įskaitant kainodaros skaidrumą;
- (122) prieš Komisijai priimant gaires, kuriose bus išsamiau apibrėžiami duomenų saugojimo reikalavimai, [...] ACER ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas, įsteigtas Komisijos sprendimu 2009/77/EB¹⁶ (EVPRPIK), turėtų tartis su Komisija ir ją konsultuoti dėl gairių turinio. [...] ACER ir EVPRPIK taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdami išsamesnius tyrimus ir konsultuodami, ar sandoriams, susijusiems su dujų tiekimo sutartimis ir dujų rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi iki ir (arba) po sandorio sudarymo, ir, jei taip, koks turėtų būti tų reikalavimų turinys;
- (123) valstybės narės arba, jei taip numato valstybė narė, reguliavimo institucija turėtų skatinti nutraukiamų tiekimo sutarčių plėtrą;

¹⁶ OL L 25, 2009 18 29, p. 1.

- (124) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad, atsižvelgiant į būtinuosius kokybės reikalavimus, [...] **biometanui** ar kitų rūšių dujoms būtų sudarytos nediskriminacinės galimybės patekti į dujų sistemą, su sąlyga, kad tokia prieiga yra nuolat suderinama su atitinkamomis techninėmis taisyklėmis ir saugos standartais. Tomis taisyklėmis ir standartais turėtų būti užtikrinama, kad, atsižvelgiant į technines ir saugos sąlygas, tas dujas būtų galima įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ją transportuoti, ir turėtų būti apibūdinamos jų cheminės savybės;
- (125) ilgalaikės sutartys yra svarbi valstybių narių aprūpinimo dujomis sudėtinė dalis. Tačiau jos neturėtų būti kliūtis patekti į rinką dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms, todėl iškastinių dujų tiekimo sutartys negalės galioti ilgiau kaip iki 2049 m. Tokios sutartys visada turės atitikti šios direktyvos tikslą ir būti suderinamos su SESV, įskaitant konkurencijos taisykles. Planuojant įmonių tiekimo ir transportavimo pajėgumus būtina atsižvelgti į ilgalaikės sutartis;
- (126) siekiant Sąjungoje užtikrinti aukštą viešųjų paslaugų standartų išlaikymą, Komisijai reikėtų nuolat pranešti apie visas priemones, kurių imasi valstybės narės, siekdamos šios direktyvos tikslų. Komisija turėtų periodiškai skelbti ataskaitą, analizuojančią priemones, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu, kuriomis siekiama viešųjų paslaugų tikslų, ir palyginančią jų veiksmingumą, siekiant pateikti rekomendacijas dėl priemonių, kurių reikėtų imtis nacionaliniu lygmeniu aukštiesiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti;

- (127) viešųjų paslaugų reikalavimų laikymasis yra pagrindinis šios direktyvos reikalavimas, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendrus minimalius standartus, kurių laikosi visos valstybės narės, atsižvelgiant į bendros apsaugos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir lygiavertės konkurencijos laipsnio užtikrinimo visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Sąjungos teisės;
- (128) priemonės, kurias valstybės narės įgyvendina, siekdamos socialinės ir ekonominės sanglaudos tikslų, turėtų turėti galimybę apimti visų pirma atitinkamų ekonominių lengvatų taikymą, tam tikrais atvejais – panaudojant visas turimas nacionalines ir Sąjungos priemones. Į tokias priemones turėtų būti galima įtraukti atsakomybės mechanizmus, kad būtų garantuotos būtinos investicijos;

- (129) tiek, kiek priemonės, kurių imasi valstybės narės vykdydamos viešųjų paslaugų įsipareigojimus, yra laikomos valstybės pagalba pagal SESV [...] 107 straipsnio 1 dalį, pagal SESV [...] 108 straipsnio 3 dalį apie jas reikia pranešti Komisijai;
- (130) rinkos kainos turėtų suteikti tinkamą tinklo plėtros paskatą;
- (130a) tam tikros valstybės narės dėl istorinių aplinkybių ir jų gamtinių dujų rinkų brandos lygio turėtų turėti galimybę nukrypti nuo konkrečių šioje direktyvoje nustatytų taisyklių, kad būtų užkirstas kelias nepagrįstam nepalankios padėties sudarymui ir kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos veiksmingai gamtinių dujų rinkų plėtrai tose šalyse. Konkrečiai tai taikoma Liuksemburgui dėl jo specifinių rinkos ypatumų ir visoms toms valstybėms narėms, kurios dar nėra prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos [...] arba į kurias dar nėra atliktas pirmasis komercinis tiekimas pagal jų pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį. Siekiant užtikrinti vienodą Sąjungos teisės taikymą, nukrypti leidžiančios nuostatos valstybėms narėms, kurios dar nėra prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos [...] arba į kurias dar nėra atliktas pirmasis komercinis tiekimas pagal jų pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį, turėtų būti taikomos laikinai, kol tos valstybės narės galės tenkinti aukštesnius rinkos atvėrimo ir sujungiamumo su integruota ES dujų sistema standartus. Kai taikoma tokia nukrypti leidžianti nuostata, ji taip pat turėtų būti taikoma visoms šios direktyvos nuostatoms, kurios papildo bet kurias nuostatas, nuo kurių leidžiama nukrypti, arba prieš kurias reikia taikyti nuostatas, nuo kurių leidžiama nukrypti;**
- (131) valstybėms narėms turėtų būti ypač svarbu skatinti sąžiningą konkurenciją ir suteikti lengvą prieigą skirtingiems tiekėjams siekiant, kad vartotojai galėtų visapusiškai pasinaudoti liberalizuotos dujų vidaus rinkos galimybėmis;

- (132) siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tuo pat metu užtikrinti valstybių narių solidarumą, ypač energijos tiekimo krizės atveju, svarbu numatyti solidaraus regioninio bendradarbiavimo sistemą. Valstybėms narėms nusprendus toks bendradarbiavimas gali būti grindžiamas pirmiausia rinka grindžiamais mechanizmais. Bendradarbiaujant siekiant skatinti regioninį ir dvišalį solidarumą rinkos dalyviams neturėtų būti užkraunama neproporcinga našta ar jie neturėtų būti diskriminuojami;
- (133) siekdamas sukurti gamtinių dujų vidaus rinką valstybės narės turėtų skatinti savo nacionalinių rinkų integravimą ir sistemos operatorių bendradarbiavimą Sąjungos bei regionų lygmeniu, taip pat įtraukiant izoliuotas sistemas, sudarančias vis dar Sąjungoje esančias vadinamąsias dujų salas;
- (134) priklausomai nuo rinkų ypatumų, savanoriška regioninių rinkų integracija, ypač rinkoms susijungiant, gali duoti įvairios naudos. Rinkų integracija gali būti galimybė geriausiai panaudoti infrastruktūrą, su sąlyga, kad ji neturės neigiamo poveikio kaimyninėms rinkoms, pvz., dėl padidėjusių tarpvalstybinių tarifų. Tai taip pat yra proga didinti konkurenciją, likvidumą ir prekybą regiono galutinių vartotojų naudai, pritraukiant tiekėjų, kurie kitu atveju neateitų dėl to, kad rinka maža. Rinkos integracija užtikrina galimybę sukurti didesnes zonas ir taip įgyti prieigą prie daugiau tiekimo šaltinių. Toks įvairinimas dėl didesnės tiekimo šaltinių konkurencijos gali paveikti didmeninės rinkos kainas, tačiau kartu padidinti tiekimo saugumą, jei naujoje jungtinėje zonoje nėra vidaus perkrovos. Remiantis rinkos integracija gali būti toliau remiama gamtinių dujų rinkos pertvarka, įskaitant dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų naudojimą. Valstybės narės, reguliavimo institucijos ir perdavimo **sistemos operatoriai** turėtų bendradarbiauti, kad palengvintų regioninę integraciją;

- (135) vienas pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti tikros gamtinių dujų vidaus rinkos sukūrimas, sujungiant Sąjungos tinklus, ir todėl tarpvalstybinio tinklų sujungimo bei regioninių rinkų reguliavimo klausimai turėtų būti vienas iš pagrindinių reguliavimo institucijų, prireikus glaudžiai bendradarbiaujančių su ACER, tikslų;
- (136) taip pat vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti tikros vidaus rinkos ir plataus dujų tiekimo bendrų taisyklių užtikrinimas. Tuo tikslu dėl neiškraipytų rinkos kainų atsirastų tarpvalstybinės prekybos paskatų ir kainos suvienodėtų;
- (137) reguliavimo institucijos taip pat turėtų teikti informaciją apie rinką tam, kad Komisija galėtų vykdyti gamtinių dujų vidaus rinkos stebėjimo ir priežiūros funkciją ir jos trumpalaikes, vidutinės trukmės bei ilgalaikes raidos tendencijas, įskaitant šiuos aspektus: pasiūla ir paklausa, perdavimo ir skirstymo infrastruktūra, paslaugų kokybė, tarpvalstybinė prekyba, perkrovos valdymas, investicijos, didmeninės ir mažmeninės kainos, rinkos likvidumas ir aplinkosaugos gerinimas bei veiksmingumo didinimas. Reguliavimo institucijos turėtų pranešti konkurencijos institucijoms ir Komisijai apie valstybes nares, kuriose dėl kainų trukdoma konkurencijai ir tinkamam rinkos veikimui;

- (138) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. sukurti visiškai veikiančią gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinką, valstybės narės [...] negali deramai pasiekti ir kadangi dėl tokio veiksmo masto arba poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (139) pagal 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 715/2009¹⁷ Komisija gali priimti gaires arba tinklo kodeksus, kad būtų užtikrintas būtinas suderinimo lygis. Tokios gairės arba tinklo kodeksai – privalomos taisyklės, priimamos Komisijos **įgyvendinimo** [...] reglamentais, – yra (taip pat ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu) naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti;
- (140) visų pirma Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti gaires, būtinas minimaliam suderinamumo lygiui užtikrinti, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas;

¹⁷ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, 2009 8 14, p. 36).

- (141) pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą dėl aiškinamųjų dokumentų valstybės narės įsipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie perkėlimo priemones pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudėtinių dalių ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas, visų pirma atsižvelgiant į Europos Teisingumo Teismo sprendimą byloje Komisija prieš Belgiją (byla C-543/17);
- (142) šia direktyva gerbiama pagrindinė teisė ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, Atitinkamai ši direktyva turėtų būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į tas teises ir principus, visų pirma į Chartijos 8 straipsnyje garantuojamą teisę į asmens duomenų apsaugą. Ypač svarbu, kad bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą būtų vykdomas laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679¹⁸;

¹⁸ OL L 119, 2016 5 4, p. 1.

- (143) siekiant užtikrinti minimalų suderinimo lygį, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl neesminių elementų tam tikrose specifinėse srityse, kurios yra esminės šios direktyvos tikslams pasiekti. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais¹⁹. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;
- (144) kad būtų užtikrintos vienodos šios direktyvos įgyvendinimo sąlygos, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinę bei skaidrią prieigos prie duomenų tvarką. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Reglamento (ES) Nr. 182/2011;
- (145) pareiga perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę turėtų apsiriboti tomis nuostatomis, kurios iš esmės skiriasi nuo ankstesnės direktyvos nuostatų. Pareiga perkelti nepakeistas nuostatas atsiranda pagal anksčiau priimtą direktyvą;

¹⁹ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

- (146) siekiant užtikrinti sklandų ir veiksmingą šios direktyvos nuostatų įgyvendinimą, Komisija remia valstybes nares per techninės paramos priemonę, **nustatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/240²⁰**, ir teikdama specialiai pritaikytas technines žinias, kaip parengti ir įgyvendinti reformas, įskaitant tas, kuriomis skatinama konkurencinga gamtinių dujų ir vandenilio vidaus rinka, sudaromos sąlygos integruoti dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujas ir stiprinamas perdavimo ir skirstymo sistemų operatorių tarpusavio bendradarbiavimas ir koordinavimas. Techninė parama yra, pvz., administracinių gebėjimų stiprinimas, reguliavimo sistemų suderinimas ir dalijimasis aktualia geriausia praktika;
- (147) ši direktyva neturėtų daryti poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvos, nurodytos III priedo B dalyje, perkėlimo į nacionalinę teisę terminais ir taikymo pradžios data,

²⁰ 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (*OL L 57, 2021 2 18, p. 1*).

I SKYRIUS

Dalykas, taikymo sritis ir terminų apibrėžtys

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

1. Šia direktyva nustatomos dujų, apibrėžtų 2 straipsnio ([...]) 3 punkte, perdavimo, skirstymo, tiekimo ir laikymo naudojant to straipsnio [...] 4 punkte apibrėžtą gamtinių dujų sistemą bendrosios taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su to sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kuriuos suteikiami leidimai perduoti, skirstyti, tiekti ir laikyti dujas naudojant gamtinių dujų sistemą bei eksploatuoti sistemas.
2. Šia direktyva nustatomos gamtinių dujų transportavimo, tiekimo ir laikymo, taip pat gamtinių dujų sistemos transformavimo į sistemą, grindžiamą dujomis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujomis, taisyklės.

3. Šia direktyva nustatomos bendros vandenilio transportavimo, tiekimo ir laikymo naudojant vandenilio sistemą taisyklės. Joje nustatomos taisyklės, susijusios su šio sektoriaus organizavimu ir funkcionavimu, patekimu į rinką, kriterijais ir tvarka, pagal kurią suteikiami tinklų leidimai, taip pat leidimai tiekti bei laikyti vandenilį ir eksploatuoti sistemas.
4. Šia direktyva nustatomos laipsniško visos Sąjungos jungtinės vandenilio sistemos, padedančios mažinti grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, **be kita ko[...]**, sektoriuose, kurių priklausomybė nuo iškastinio kuro mažinti sunku, kūrimo taisyklės ir taip remiamas [...] ES energetikos sistemos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) gamtinės dujos – visos daugiausia iš metano sudarytos dujos, įskaitant [...] biometaną, ar kitų rūšių dujos, kurias techniškai įmanoma saugiai įleisti į gamtinių dujų sistemą ir ją transportuoti;
- 2) dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių – Direktyvos **(ES)** 2018/2001 2 straipsnio 28 punkte apibrėžtos biodujos, įskaitant biometaną, taip pat dujinio kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalis, esanti nebiologinės kilmės kure, apibrėžtame tos direktyvos 2 straipsnio 36 punkte;
- 3) dujos – gamtinės dujos ir vandenilis;
- 4) gamtinių dujų sistema – infrastruktūros, apimančios vamzdynus, SGD terminalus ir saugyklas, sistema, kuria transportuojamos daugiausia iš metano sudarytos dujos, įskaitant[...] biometaną, ar kitų rūšių dujos, kurias techniškai įmanoma saugiai įleisti į gamtinių dujų vamzdynų sistemą ir ją transportuoti;

- 5) vandenilio sistema – infrastruktūros, apimančios vandenilio tinklus, vandenilio saugyklas ir vandenilio terminalus, sistema, skirta didelio grynumo vandeniliui, **atitinkančiam [...]tokiai sistemai taikomus vandenilio kokybės standartus;**
- 6) vandenilio saugykla – didelio grynumo vandeniliui laikyti skirta saugykla, kurią sudaro:
- a) vandeniliui laikyti skirta vandenilio terminalo dalis, išskyrus gamybos operacijoms vykdyti skirtą dalį [...] ir įrenginius, kuriuos naudoja vien tik vandenilio tinklo operatoriai savo funkcijoms atlikti;
 - b) didelė, visų pirma požeminė, vandenilio saugykla, išskyrus mažesnius lengvai pagaminamus [...]vandenilio laikymo įrenginius;

- 6a) **vandenilio saugyklos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis vandenilio laikymo funkciją ir atsakingas už vandeninio saugyklos eksploatavimą;**
- 7) vandenilio laikymas vamzdyne – suslėgto didelio grynumo vandenilio laikymas vandenilio tinkluose, išskyrus laikymą įrenginiuose, skirtuose vandenilio tinklo operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;
- 8) vandenilio terminalas – įrenginys, skirtas skystajam vandeniliui[...] arba skystajam amoniakui **iškrauti ir [...]**transformuoti į dujinį vandenilį, kad jį būtų galima įleisti į vandenilio tinklą **arba gamtinių dujų sistemą**, arba dujiniam vandeniliui suskystinti **ir pakrauti**, apimantis įrenginius papildomoms paslaugoms teikti ir laikinojo laikymo įrenginius, kurių reikia, kad būtų galima vykdyti transformavimo procesą ir įleisti vandenilį į tinklą, bet neapimantis vandeniliui laikyti skirtos vandenilio terminalo dalies;
- 8a) **vandenilio terminalo operatorius – fizinis arba juridinis asmuo, kuris atlieka skystojo vandenilio arba skystojo amoniako iškrovimo ir transformavimo į dujinį vandenilį, kad jį būtų galima įleisti į vandenilio tinklą arba gamtinių dujų sistemą, funkciją arba dujinio vandenilio suskystinimo ir pakrovimo funkciją ir yra atsakingas už vandenilio terminalo eksploatavimą;**
- 9) vandenilio kokybė – vandenilio grynumas ir užterštumas pagal taikomus vandenilio sistemos vandenilio kokybės standartus;
- 10) mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis – vandenilis, kurio energinė vertė gaunama naudojant neatsinaujinančiuosius išteklius ir kuris atitinka 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribą, **palyginti su Direktyvos (ES) 2018/2001 V priede nustatyta lygintino iškastinio kuro EF(t) verte;**

- 11) mažo anglies dioksido pėdsako dujos – dujinio kuro dalis, esanti Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnio 35 punkte apibrėžtame perdirbtos anglies kure, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis, taip pat sintetinis dujinis kuras, kurio energinė vertė gaunama naudojant mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, atitinkantys 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimo ribą, **palyginti su Direktyvos (ES) 2018/2001 V priede nustatyta lyginamojo iškastinio kuro EF(t) verte;**
- 12) mažo anglies dioksido pėdsako kuras – Direktyvos (ES) 2018/2001 2 straipsnyje apibrėžtas perdirbtos anglies kuras, mažo anglies dioksido pėdsako vandenilis, taip pat sintetinis dujinis ir skystasis kuras, kurio energinė vertė gaunama naudojant mažo anglies dioksido pėdsako vandenilį, atitinkantys 70 % išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribą, **palyginti su Direktyvos (ES) 2018/2001 V priede nustatyta lygintino iškastinio kuro EF(t) verte;**
- 13) vandenilio įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka bent vieną iš šių funkcijų: vandenilio gamybos, transportavimo, tiekimo, pirkimo ar laikymo arba vandenilio terminalo eksploatavimo, kuris yra atsakingas už su šiomis funkcijomis susijusias komercines, technines arba priežiūros užduotis ir kuris nėra galutinis vartotojas;
- 14) gamtinių dujų įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis gamtinių dujų, įskaitant SGD, gavybą, perdavimą, skirstymą, tiekimą, pirkimą ar laikymą ir atsakingas už komercines, technines arba priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, bet ne galutinis vartotojas;

- 15) gavybos tinklas – vamzdynas ar vamzdynų tinklas, eksploatuojamas ir (arba) įrengtas kaip naftos ar gamtinių dujų gavybos objekto dalis arba naudojamas gamtinėms dujoms perduoti iš vieno ar kelių tokių objektų į perdirbimo gamyklą ar terminalą arba į galutinį pakrantės iškrovimo terminalą;
- 16) perdavimas – gamtinių dujų transportavimas, išskyrus tiekimą, tinklu, kurį daugiausia sudaro aukšto slėgio vamzdynai, išskyrus gavybos tinklą ir aukšto slėgio vamzdynų dalį, daugiausia naudojamą gamtinėms dujoms paskirstyti vietoje, siekiant jas pristatyti vartotojams;
- 17) perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis perdavimo funkciją ir atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą bei techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai gamtinių dujų transportavimo paklausai patenkinti;
- 18) skirstymas – gamtinių dujų transportavimas vietos ar regiono vamzdynų tinklais siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą;
- 19) skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis skirstymo funkciją ir atsakingas už skirstymo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą ir prireikus už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstai gamtinių dujų skirstymo paklausai patenkinti;

- 20) vandenilio tinklas – didelio grynumo vandenilio transportavimo, išskyrus tiekimą, siekiant jį pristatyti vartotojams vamzdynų tinklas;
- 21) vandenilio transportavimas – vandenilio transportavimas, išskyrus tiekimą, vandenilio tinklu siekiant jį pristatyti vartotojams, nepriklausomai nuo slėgio, geografinės aprėpties ar prie tinklo prijungtų vartotojų grupės;
- 22) vandenilio tinklo operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis vandenilio transportavimo funkciją ir atsakingas už vandenilio tinklo eksploatavimą bei techninės priežiūros užtikrinimą, taip pat prireikus už vandenilio tinklo plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už jo sujungimą su kitais vandenilio tinklais bei už ilgalaikio sistemos pajėgumo patenkinti pagrįstą vandenilio transportavimo paklausą užtikrinimą;
- 23) tiekimas – gamtinių dujų, įskaitant SGD, arba vandenilio, įskaitant skystąjį vandenilį, **ir vandenilio nešiklių, įskaitant amoniaką, metanolį ar skystuosius organinius vandenilio nešiklius**, pardavimas, įskaitant perpardavimą, vartotojams;
- 24) tiekimo įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis tiekimo funkciją;
- 25) saugykla – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantis ir (arba) jos eksploatuojamas įrenginys gamtinėms dujoms laikyti, įskaitant laikymui skirtą SGD įrenginių dalį, tačiau išskyrus tą dalį, kuri naudojama gavybos operacijoms vykdyti, bei įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;

- 26) laikymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis gamtinių dujų laikymo funkciją ir atsakingas už saugyklos eksploatavimą;
- 27) SGD įrenginys – terminalas gamtinėms dujoms suskystinti arba SGD importuoti, priimti ir pakartotinai dujinti, taip pat papildomų paslaugų ir laikinojo laikymo įrenginiai, kurių reikia, kad būtų galima vykdyti pakartotino dujinimo procesą ir vėliau įleisti dujas į perdavimo sistemą, tačiau išskyrus dujoms laikyti skirtas SGD terminalų dalis;
- 28) SGD sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis gamtinių dujų skystinimo funkciją arba importuojantis, priimantis ir pakartotinai dujinantis SGD bei atsakingas už SGD įrenginio eksploatavimą;
- 29) sistema – gamtinių dujų įmonei nuosavybės teise priklausantys arba jos eksploatuojami perdavimo tinklai, skirstymo tinklai, SGD įrenginiai arba saugyklos, įskaitant dujų laikymo vamzdyne įrenginius, įrenginius papildomoms paslaugoms teikti bei susijusių įmonių įrenginius, kurie yra reikalingi suteikiant galimybę naudotis perdavimo, skirstymo ir SGD sistema;
- 30) papildomos paslaugos – visos paslaugos, būtinos suteikiant galimybę naudotis perdavimo tinklais, skirstymo tinklais, SGD įrenginiais arba saugyklomis bei juos eksploatuoti, įskaitant apkrovos balansavimo, maišymo, **atskyrimo** ir inertinių dujų įleidimo paslaugas, tačiau išskyrus įrenginius, skirtus vien tik perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;
- 31) gamtinių dujų laikymas vamzdyne – suslėgtų gamtinių dujų laikymas dujų perdavimo ir skirstymo sistemose, išskyrus laikymą įrenginiuose, skirtuose perdavimo sistemos operatoriams, atliekantiems savo funkcijas;

- 32) jungtinė sistema – kelios viena su kita sujungtos sistemos;
- 33) jungtis – valstybių narių sieną kertanti arba tarp valstybių narių nutiesta perdavimo linija, kurios paskirtis – sujungti tų valstybių narių nacionalines perdavimo sistemas, arba perdavimo linija tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės iki valstybių narių teritorijos arba tos valstybės narės teritorinės jūros;
- 34) vandenilio jungtis – valstybių narių sieną kertantis arba tarp valstybių narių nutiestas vandenilio tinklas, **kurio paskirtis yra sujungti tų valstybių narių nacionalinius vandenilio tinklus**, arba **vandenilio tinklas** tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės iki valstybių narių teritorijos arba tos valstybės narės teritorinės jūros;
- 35) tiesioginis vamzdynas – gamtinių dujų vamzdynas, papildantis jungtinę sistemą;
- 36) integruota gamtinių dujų įmonė – vertikaliai ar horizontaliai integruota įmonė;

- 37) vertikaliai integruota įmonė – gamtinių dujų įmonė ar gamtinių dujų įmonių grupė arba vandenilio įmonė ar vandenilio įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai arba netiesiogiai vykdyti kontrolę ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo, skirstymo, vandenilio transportavimo, vandenilio terminalo eksploatavimo, SGD, gamtinių dujų arba vandenilio laikymo funkcijų ir bent vieną iš gamtinių dujų arba vandenilio gavybos ar tiekimo funkcijų;
- 38) horizontaliai integruota įmonė – įmonė, atliekanti bent vieną iš gamtinių dujų gavybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo ar laikymo funkcijų ir užsiimanti su gamtinėmis dujomis nesusijusia veikla;
- 39) susijusi įmonė – susijusi įmonė, apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES²¹ 2 straipsnio 12 punkte, arba įmonė, kuri priklauso tiems patiems akcininkams;
- 40) sistemos naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris tiekia gamtines dujas į sistemą arba kuriam jos tiekiamos iš sistemos;
- 41) vartotojas – dujų didmenininkas ar galutinis vartotojas arba gamtinių dujų ar vandenilio įmonė, perkanti dujas;

²¹ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013 6 29, p. 19).

- 42) namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis dujas naudoti savo namų ūkio reikmėms;
- 43) ne namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis dujas naudoti ne savo namų ūkio reikmėms;
- 44) galutinis vartotojas – vartotojas, perkantis dujas savo reikmėms;
- 45) didmenininkas – fizinis ar juridinis asmuo, išskyrus perdavimo sistemos operatorių ar skirstymo sistemos operatorių, perkantis dujas ketindamas jas perparduoti sistemoje, kurioje jis yra įsisteigęs, ar už jos ribų;
- 46) labai maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau nei 10 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2 mln. EUR;
- 47) mažoji įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau nei 50 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 10 mln. EUR;

- 48) saugumas – gamtinių dujų tiekimo saugumas ir techninė sauga;
- 49) dujų tiekimo sutartis – dujų tiekimo sutartis, išskyrus dujų rinkos išvestinę finansinę priemonę;
- 50) dujų rinkos išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, nurodyta Direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių²² rinkų I priedo C skirsnio 5, 6 arba 7 punkte, jeigu ta priemonė susijusi su dujomis;
- 51) kontrolė – visos teisės, sutartys arba kitos priemonės, kurios kiekviena atskirai ar visos kartu, atsižvelgiant į atitinkamas faktines ar teises aplinkybes, suteikia galimybę daryti lemiamą poveikį įmonei, visų pirma naudojantis:
- a) nuosavybės teise arba teise naudotis visu įmonės turtu arba jo dalimi;
 - b) teisėmis arba sutartimis, kurios leidžia daryti lemiamą poveikį formuojant įmonės organus, jiems balsuojant arba priimant sprendimus;
- 52) ilgalaikė sutartis – tiekimo sutartis, galiojanti ilgiau nei vienus metus; [...]

²² OL L 173, 2014 6 12, p. 349–496.

- 53) įleidimo ir išleidimo sistema – [...] prieigos prie gamtinių dujų [...] modelis, pagal kurį sistemos naudotojai nepriklausomai užsako teises naudotis pajėgumu įleidimo ir išleidimo taškuose. Įleidimo ir išleidimo sistema apima perdavimo sistemą ir gali apimti skirstymo sistemą arba skirstymo sistemos dalis. [...];
- 54) balansavimo zona – [...] [...] sistema, kuriai taikomas konkretus balansavimo režimas ir kuri [...] apima perdavimo sistemą ir gali apimti [...] skirstymo sistemas arba tokių [...] skirstymo sistemų dalis;
- 55) virtualusis prekybos taškas – nefizinis komercinis taškas įleidimo ir išleidimo sistemoje, kuriame vykdomi pardavėjo ir pirkėjo dujų mainai, kuriems nereikia užsakyti [...] pajėgumo;
- 55a) tinklo naudotojas – sistemos operatoriaus klientas ar potencialus klientas bei patys sistemos operatoriai tiek, kiek jiems tai būtina jų gamtinių dujų ir vandenilio transportavimo funkcijoms vykdyti;

- 56) įleidimo taškas – taškas, kuriame tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros [...] ir suteikiama prieiga prie įleidimo ir išleidimo sistemos;
- 57) išleidimo taškas – taškas, kuriame tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros [...] ir suteikiama galimybė išleisti dujas iš įleidimo ir išleidimo sistemos;
- 58) sujungimo taškas – fizinis arba virtualus taškas, jungiantis gretimas įleidimo ir išleidimo sistemas arba įleidimo ir išleidimo sistemą su jungtimi, jeigu šiame taške tinklo naudotojams taikomos užsakymo procedūros;
- 59) virtualusis sujungimo taškas – du arba daugiau tų pačių dviejų gretimų įleidimo ir išleidimo sistemų sujungimo taškų, sujungtų, kad būtų galima teikti vieną bendrą pajėgumų paslaugą;
- 60) rinkos dalyvis – fizinis ar juridinis asmuo, kuris perka, parduoda arba išgauna dujas arba kuris yra laikymo paslaugų operatorius, taip pat ir kai teikiami prekybos pavedimai vienoje ar daugiau dujų rinkų, įskaitant balansavimo rinkas;
- 61) sutarties nutraukimo mokestis – mokestis arba sankcija, kurią tiekėjai arba rinkos dalyviai skiria vartotojams, nutraukusiems dujų tiekimo arba paslaugų sutartį;

- 62) tiekėjo pakeitimo mokestis – mokestis arba sankcija, įskaitant sutarties nutraukimo mokesčius, kuriuos tiekėjai, rinkos dalyviai arba sistemos operatoriai tiesiogiai ar netiesiogiai skiria vartotojams, pakeitusiems tiekėją;
- 63) sąskaitų informacija – galutinio vartotojo sąskaitoje pateikiama informacija, išskyrus mokėjimo pranešimą;
- 64) įprastas skaitiklis – analoginis arba elektroninis skaitiklis, neturintis galimybės perduoti ir priimti duomenis;
- 65) išmanioji apskaitos sistema – elektroninė sistema, kuria galima išmatuoti į tinklą įleidžiamų arba iš tinklo suvartojamų dujų kiekį [...] [...] ir kuri elektroniniu ryšiu gali perduoti ir priimti duomenis informacijos, stebėjimo ir kontrolės tikslais;
- 66) sąveikumas – atliekant išmaniają apskaitą naudojamų dviejų arba daugiau energijos ar ryšių tinklų, sistemų, prietaisų, taikomųjų programų arba komponentų gebėjimas sąveikauti ir keistis bei naudotis informacija taip, kad galėtų atlikti reikalingas funkcijas;

- 67) naujausi turimi – tokie išmaniosios apskaitos duomenys, kurie pateikiami laikotarpiu, atitinkančiu trumpiausią atsiskaitymo laikotarpį nacionalinėje rinkoje;
- 68) geriausia turima technologija – duomenų apsaugos ir saugumo užtikrinimo, atliekant išmaniąją apskaitą, veiksmingiausi, pažangiausi ir praktiškai tinkami būdai, kuriais iš esmės užtikrinama atitiktis Sąjungos duomenų apsaugos ir saugumo taisyklėms;
- 69) energijos nepriteklis – energijos nepriteklis, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2021/0203 COD 2 straipsnio 49 punkte;

[...]

[...]

[...]

[...]

- 70a) **piliečių energetikos bendrija – juridinis subjektas, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 11 punkte, kuris veikia dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių rinkoje;**
- 71) aktyvusis vartotojas – galutinis gamtinių dujų vartotojas arba grupė kartu veikiančių galutinių gamtinių dujų vartotojų, kurie vartoja arba laiko iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ribotose savo valdose arba, kai leidžiama valstybėje narėje, kitose valdose išgautas dujas arba parduoda savo išgautas dujas naudodamiesi gamtinių dujų sistema, arba **dalyvauja lankstumo** arba energijos vartojimo efektyvumo sistemose, jeigu tokia veikla nėra jų pagrindinė komercinė arba profesinė veikla;

II SKYRIUS

RINKOS ORGANIZAVIMO BENDROSIOS TAISYKLĖS

3 straipsnis

Konkurencingos, į vartotojus orientuotos, lanksčios ir nediskriminacinės dujų rinkos

1. Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų pirkti dujas iš jų pasirinkto tiekėjo ir kad visi vartotojai galėtų laisvai vienu metu turėti gamtinių dujų arba vandenilio tiekimo sutartis su daugiau nei vienu tiekėju su sąlyga, kad yra įdiegti reikiami prijungimo ir apskaitos taškai.
2. Valstybės narės užtikrina, kad jų nacionaline teise nebūtų nepagrįstai varžoma tarpvalstybinė prekyba dujomis, likvidžios prekybos dujomis veikimas ir formavimasis, vartotojų dalyvavimas, investavimas visų pirma į dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujas arba tarpvalstybinę energijos kaupimą ir kad dujų kainos atspindėtų faktinę paklausą ir pasiūlą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nebūtų nepagrįstų kliūčių patekti į dujų vidaus rinką ir iš jos pasitraukti, joje prekiauti ir veikti.
4. Valstybės narės užtikrina, kad energetikos įmonėms būtų taikomos skaidrios, proporcingos ir nediskriminacinės taisyklės, mokesčiai ir režimas, visų pirma patekimo į didmenines rinkas, prieigos prie duomenų, tiekėjo pakeitimo proceso ir sąskaitų išrašymo tvarkos ir, kai taikoma, licencijavimo.
5. Valstybės narės užtikrina, kad rinkos dalyviai iš trečiųjų valstybių, veikdami dujų vidaus rinkoje, laikytųsi taikytinos Sąjungos ir nacionalinės teisės, **be kita ko, aplinkos ir saugos srityse.**

Rinkos veikimu pagrįstos tiekimo kainos

1. Tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria jie tiekia dujas vartotojams. Valstybės narės imasi tinkamų veiksmų siekdamos užtikrinti veiksmingą tiekėjų konkurenciją.
2. Valstybės narės užtikrina elektros energijos nepriteklių patiriančių ir pažeidžiamų namų ūkio vartotojų apsaugą pagal [...] 25 straipsnį, įgyvendindamos socialinę politiką ar kitomis priemonėmis, išskyrus viešąsias intervencijas į dujų tiekimo kainų nustatymą.
3. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, valstybės narės gali taikyti viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo energijos nepriteklių patiriantiems ar pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams kainų nustatymą. Tokioms viešosioms intervencijoms taikomos sąlygos, nustatytos 4 ir 5 dalyse.
4. Viešosios intervencijos į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą:
 - a) taikoma siekiant visuotinės ekonominės svarbos tikslo ir neviršija to, kas yra būtina tam visuotinės ekonominės svarbos tikslui pasiekti;
 - b) turi būti aiškiai apibrėžta, skaidri, nediskriminacinė ir patikrinama;
 - c) Sąjungos gamtinių dujų įmonėms užtikrina vienodą prieigą prie vartotojų;
 - d) turi būti ribotos trukmės ir proporcinga naudos gavėjų atžvilgiu;
 - e) dėl jos rinkos dalyviai neturi patirti papildomų išlaidų diskriminaciniu būdu.

5. Visos valstybės narės, taikančios viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo kainų nustatymą pagal šio straipsnio 3 dalį, taip pat turi laikytis Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio 3 dalies d punkto ir 24 straipsnio, nepriklausomai nuo to, ar atitinkamoje valstybėje narėje yra didelis energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičius.
6. Siekdamos sudaryti veiksmingą gamtinių dujų tiekimo sutarčių tiekėjų konkurenciją pereinamuoju laikotarpiu ir pasiekti visiškai veiksmingą mažmeninę dujų kainodarą pagal 1 dalį, valstybės narės gali taikyti viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo namų ūkio vartotojams [...], kuriems netaikomos viešosios intervencijos pagal 3 dalį, **ir labai mažoms įmonėms** kainų nustatymą.
7. Viešosios intervencijos pagal 6 dalį turi atitikti 4 dalyje nustatytus kriterijus ir:
 - a) kartu su jomis turi būti įgyvendinamas veiksmingos konkurencijos užtikrinimo priemonių rinkinys ir su tomis priemonėmis susijusios pažangos vertinimo metodika;
 - b) jos turi būti nustatytos taikant metodiką, kuri užtikrina tiekėjų nediskriminavimą;
 - c) jomis turi būti nustatoma kaina, kuri viršytų sąnaudas ir būtų tokio lygio, kuris užtikrintų veiksmingą kainų konkurenciją;
 - d) jos turi būti parengtos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas poveikis didmeninei gamtinių dujų rinkai;
 - e) jomis turi būti užtikrinama, kad visi tokių viešųjų intervencijų naudos gavėjai bent kas ketvirtį turėtų galimybę pasirinkti konkurencingus rinkos pasiūlymus ir būtų tiesiogiai informuojami apie konkurencinėje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti, ir turi būti užtikrinama, kad jiems būtų teikiama pagalba pereiti prie rinkos pasiūlymo;

- f) **jei valstybė narė nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas [...] pagal [...] 16 straipsnį [...], užtikrinama, [...] kad** visi tokių viešųjų intervencijų naudos gavėjai [...] [...] būtų tiesiogiai informuojami apie galimybę įrengti išmaniuosius skaitiklius ir jiems būtų teikiama būtina pagalba;
- g) dėl jų neturi atsirasti vartotojų, kuriems energija tiekama laisvos rinkos kaina, ir vartotojų, kuriems energija tiekama reguliuojama tiekimo kaina, tiesioginio kryžminio subsidijavimo.

8. Valstybės narės apie priemones, kurių imasi pagal 3 ir 6 dalis, praneša Komisijai per vieną mėnesį nuo jų priėmimo ir gali jas taikyti nedelsdamos. Kartu su pranešimu pateikiamas paaiškinimas, kodėl kitų priemonių nepakako siekiamam tikslui pasiekti, kaip įvykdomi 4 ir 7 dalyse nustatyti reikalavimai ir koks yra priemonių, apie kurias pranešta, poveikis konkurencijai. Pranešime nurodomi pagalbos gavėjai, priemonių trukmė ir namų ūkio vartotojų, kuriems priemonėmis daromas poveikis, skaičius bei paaiškinama, kaip buvo nustatytos reguliuojamos kainos.

9. Ne vėliau kaip 2025 m. kovo 15 d., o vėliau kas dvejus metus integruotose nacionalinėse energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitose valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitas apie šio straipsnio įgyvendinimą, viešųjų intervencijų būtinumą ir proporcingumą pagal šį straipsnį bei pažangos, padarytos siekiant veiksmingos tiekėjų konkurencijos ir perėjimo prie rinkos kainų, vertinimą. Valstybės narės, kurios taiko reguliuojamas kainas pagal 6 dalį, teikia ataskaitą apie tai, kaip laikomasi 7 dalyje nustatytų sąlygų, be kita ko, kaip jų laikosi tiekėjai, kurie privalo taikyti tokias intervencijas, ir apie reguliuojamų kainų poveikį tų tiekėjų finansams.
10. Komisija, siekdama rinka grindžiamos mažmeninės gamtinių dujų kainodaros, peržiūri šio straipsnio įgyvendinimą ir Europos Parlamentui ir Tarybai dėl jo pateikia ataskaitą, jei tinkama, kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto arba tą pasiūlymą pateikia vėliau. Ši ataskaita gali būti derinama su Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio įgyvendinimo ataskaita. Tame teisėkūros procedūra priimamame akte gali būti nurodyta reguliuojamų kainų panaikinimo data.

4a straipsnis

Galimybė naudotis įperkama energija gamtinių dujų kainų krizės metu

- 1. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimdama įgyvendinimo sprendimą paskelbti regioninę arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizę, kai tenkinamos Direktyvos (ES) 2019/944 66a straipsnio 1 dalyje nustatytos sąlygos. Sprendime, kuriuo paskelbiama regioninė arba Sąjungos masto gamtinių dujų kainų krizė, nurodomas to sprendimo galiojimo laikotarpis, kuris negali būti ilgesnis nei vieni metai.**
- 2. Komisija pateikia pasiūlymą dėl tokios gamtinių dujų kainų krizės paskelbimo, į kurį įtraukia ir siūlomą sprendimo galiojimo laikotarpį, jei, jos nuomone, yra tenkinamos 1 dalyje nurodytos sąlygos.**
- 3. Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą.**
- 4. Tarybai pagal 1 dalį paskelbus krizę, valstybės narės gali, galiojimo laikotarpiu ir jei tenkinamos Direktyvos (ES) 2019/944 66a straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos, taikyti tikslines viešąsias intervencijas į gamtinių dujų tiekimo mažosioms ir vidutinėms įmonėms, namų ūkiams ir pagrindinėms socialinėms paslaugoms, apibrėžtoms Reglamente (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kainų nustatymą.**
- 5. Galiojimo laikotarpiu ir jei tenkinamos Direktyvos (ES) 2019/944 66a straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos, intervencijos į kainų nustatymą pagal 2 dalį ir į kainų nustatymą namų ūkio vartotojams bei labai mažoms įmonėms, kaip nurodyta 4 straipsnio 6 dalyje, gali būti išimtinai ir laikinai taikomos nustatant už sąnaudas mažesnes kainas.**
- 6. Šio straipsnio taikymo tikslais visos Direktyvoje (ES) 2019/944 pateikiamos nuorodos į elektros energiją suprantamos kaip nuorodos į gamtines dujas.**

Viešųjų paslaugų įsipareigojimai

1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad, nepažeidžiant 2 dalies, gamtinių dujų ir vandenilio įmonės veiktų laikydamosi šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir aplinkosauginiu požiūriu tvarią dujų rinką, bei nediskriminuoja tų įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu.
2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas SESV nuostatas, visų pirma į jos 106 straipsnį, valstybės narės gamtinių dujų ir vandenilio įmonėms gali dėl bendros ekonominės svarbos nustatyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, tiekimo reguliarumu ir kokybę, su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą, **taip pat [...] su [...] gamtinių dujų tiekimo kaina[...]**. Tokie įsipareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Sąjungos gamtinių dujų įmonėms ir vandenilio įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams.

3. Su dujų tiekimo saugumu susijusiais viešųjų paslaugų įsipareigojimais turi [...] būti laikomasi [...] dujų tiekimo standartų pagal Reglamento (ES) 2017/1938 6 straipsnį ir jie turi atitikti nacionalinio rizikos vertinimo, atlikto pagal to reglamento 7 straipsnio 3 dalį, kaip išsamiai aprašyta prevencinių veiksmų planuose, parengtuose pagal to reglamento 9 straipsnio 1 dalies c, d ir k punktus, rezultatus. **Viešųjų paslaugų įsipareigojimai, kuriais viršijama tai, kas būtina siekiant užtikrinti atitiktį Reglamento (ES) 2017/1938 6 straipsniui, turi atitikti Reglamento (ES) 2017/1938 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus.**
4. Kai yra numatyta finansinė ar kitų formų kompensacija, kurią valstybė narė suteikia už šiame straipsnyje nustatytų įsipareigojimų vykdymą, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.
5. Įgyvendinusios šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, patvirtintas siekiant vykdyti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, įskaitant vartotojų ir aplinkos apsaugą, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata. Vėliau jos kas dvejus metus praneša Komisijai apie visus tokių priemonių pakeitimus, neatsižvelgdamos į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata.

Regioninio bendradarbiavimo ir integracijos skatinimas

1. Valstybės narės, taip pat ir reguliavimo institucijos bendradarbiauja tarpusavyje siekdamos vieno ar kelių regionų lygmeniu integruoti savo nacionalines rinkas, sukurti regionines rinkas, jei valstybės narės ir reguliavimo institucijos yra taip nusprendusios, ir vėliau sukurti visiškai liberalizuotą vidaus rinką. Visų pirma reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės skatina gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio tinklo operatorių bendradarbiavimą regionų lygmeniu, įskaitant bendradarbiavimą tarpvalstybiniais klausimais, siekiant sukurti konkurencingą dujų vidaus rinką, ir sudaro jam palankias sąlygas, stiprina savo teisinių, reguliavimo ir techninių sistemų suderinamumą ir sudaro palankias sąlygas izoliuotų sistemų, sudarančių vis dar Sąjungoje esančias vadinamąsias dujų salas, integravimui. Geografiniai regionai, kuriuose įgyvendinamas toks regioninis bendradarbiavimas, apima bendradarbiavimą geografiniuose regionuose, apibrėžtuose pagal **naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) 804[...]**, 28 straipsnio 3 dalį. Toks bendradarbiavimas gali apimti kitus geografinius regionus. Jei Komisija mano, kad Sąjungos lygmens taisyklės yra aktualios regioninei dujų rinkų integracijai, ji pateikia tinkamas **neprivalomas** gaires, atsižvelgdama į šių rinkų specifiką ir poveikį kaimyninėms rinkoms.

2. Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) bendradarbiauja su reguliavimo institucijomis ir perdavimo sistemos operatoriais, **taip pat su vandenilio tinklo operatoriais**, siekdama užtikrinti regionų tarpusavio ir vidaus reguliavimo sistemų suderinamumą, kad būtų sukurta konkurencinga dujų vidaus rinka. Kai ACER mano, kad reikia parengti privalomas tokio bendradarbiavimo taisykles, ji teikia atitinkamas rekomendacijas.
3. Jei vertikaliai integruoti perdavimo sistemos operatoriai dalyvauja tokiam bendradarbiavimui vykdyti įsteigtos bendros įmonės veikloje, bendra įmonė nustato ir įgyvendina atitikties programą, kurioje nustatomos priemonės, kurias reikia taikyti siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio. Toje atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos šiam tikslui, t. y. išvengti diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio, pasiekti. Ją tvirtina ACER. Programos laikymąsi nepriklausomai stebi vertikaliai integruotą perdavimo sistemos operatorių už atitikties programos priežiūrą atsakingi pareigūnai.

7 straipsnis

Leidimų išdavimo tvarka

1. Kai gamtinių dujų įrenginiams, vandenilio gamybos įrenginiams ir vandenilio sistemos infrastruktūrai statyti ar eksploatuoti reikia leidimo (pvz., licencijos, leidimo, koncesijos, sutikimo ar patvirtinimo), valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, laikydamosi 2–10 dalių, išduoda leidimus tokiems įrenginiams, infrastruktūrai, vamzdynams ir su jais susijusiai įrangai statyti ir (arba) eksploatuoti savo teritorijoje. Be to, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija gali tuo pačiu pagrindu išduoti leidimą dujoms tiekti ir leidimą didmenininkams.
2. Kai valstybės narės yra nustačiusios leidimų išdavimo sistemą, jos nustato objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus, kuriuos turi įvykdyti įmonė, prašanti išduoti jai leidimą tiekti dujas arba statyti ir (arba) eksploatuoti gamtinių dujų įrenginius, vandenilio gamybos įrenginius arba vandenilio sistemos infrastruktūrą. Leidimų išdavimo nediskriminaciniai kriterijai ir tvarka skelbiami viešai. Valstybės narės užtikrina, kad vykdant leidimų išdavimo procedūras, susijusias su tokiais įrenginiais, infrastruktūra, vamzdynais ir su jais susijusia įranga, jei reikia, būtų tinkamai atsižvelgiama į projekto svarbą dujų vidaus rinkai.

- 2a. **Gamtinių dujų tiekėjų atveju valstybės narės gali įvertinti pareiškėjų finansinį pajėgumą ir techninius pajėgumus kaip kriterijų leidimui gauti. Toks kriterijus turėtų būti visiškai skaidrus ir nediskriminacinis.**
3. Leidimų vykdyti 1 dalyje nurodytą veiklą išdavimo procedūrų, įskaitant visas aktualias kompetentingų institucijų procedūras, trukmė neviršija dvejų metų. Kai tinkamai pagrįsta dėl išskirtinių aplinkybių, tas dvejų metų laikotarpis gali būti pratęstas ne daugiau kaip vienais metais.
4. Valstybės narės įvertina, kokių **nacionalinių** teisėkūros ir su teisėkūra nesusijusių priemonių reikia, kad būtų supaprastintos leidimų išdavimo procedūros, įskaitant visus procedūrų etapus, susijusius su poveikio aplinkai vertinimo procedūromis. Valstybės narės praneša Europos Komisijai tokio vertinimo rezultatus savo integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, nurodytuose Reglamento (ES) 2018/1999 3 ir 7–12 straipsniuose ir pagal juos teikiamuose, taip pat savo integruotose nacionalinėse energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitose, teikiamose pagal Reglamento (ES) 2018/1999 17 straipsnį.
5. 3 dalyje nustatyti terminai taikomi nedarant poveikio pareigoms pagal taikytinus ES aplinkos apsaugos teisės aktus, teisiniams apeliaciniams skundams, teisių gynimo priemonėms ir kitoms teismo procedūroms, taip pat alternatyviems ginčų sprendimo mechanizmams, įskaitant skundų nagrinėjimo procedūras, neteisiniams apeliaciniams skundams ir teisių gynimo priemonėms, ir gali būti pratęsimi tiek, kiek trunka tokios procedūros.

6. Valstybės narės įsteigia arba paskiria vieną ar daugiau kontaktinių punktų. Tie kontaktiniai punktai, pareiškėjui paprašius, nemokamai konsultuoja ir sudaro palankesnes sąlygas visam leidimų vykdyti 1 dalyje nurodytą veiklą išdavimo procesui iki tol, kol užbaigusios procedūrą atsakingos institucijos išduoda leidimą. Per visą procesą iš pareiškėjo neturi būti reikalaujama kreiptis į daugiau kaip vieną kontaktinį punktą.
7. Valstybės narės užtikrina, kad pagal nacionalinę teisę išduodami leidimai įrengti ir eksploatuoti gamtinių dujų [...] **sistemos infrastruktūrą [...] taip pat būtų taikomi [...] vandenilio sistemos infrastruktūrai. [...]. Tai nedaro poveikio valstybių narių teisei atšaukti šiuos leidimus, jei vandenilio infrastruktūra neatitiktų Sąjungos arba nacionalinėje teisėje nustatytų vandenilio sistemos infrastruktūrai taikomų techninės saugos taisyklių.**
- [...]
8. Valstybės narės užtikrina, kad esamos [...] žemės naudojimo teisės, susijusios su gamtinių dujų vamzdynų ir kitos tinklo infrastruktūros įrengimu ir eksploatavimu, būtų [...] **taikomos** vandeniliui transportuoti skirtiems vamzdynams ir kitai tinklo infrastruktūrai.

- 8a. Jei infrastruktūros nuosavybės teisės toje pačioje įmonėje perduodamos tam, kad būtų įvykdyti 63 straipsnio reikalavimai, su ta infrastruktūra susiję leidimai taip pat perduodami naujam savininkui.**
9. Valstybės narės užtikrina, kad atsisakymo išduoti leidimą priežastys būtų objektyvios ir nediskriminacinės, ir kad apie jas būtų pranešta pareiškėjui. Apie tokio atsisakymo priežastis informaciniais tikslais pranešama Komisijai. Valstybės narės nustato tvarką, kuria pareiškėjas gali paduoti skundą dėl tokio atsisakymo išduoti leidimą.
10. Plėtodamos naujai aprūpinamas vietas ir veiksmingą eksploatavimą apskritai bei nepažeisdamos 30 straipsnio, valstybės narės gali atsisakyti išduoti papildomą leidimą gamtinių dujų skirstymo vamzdynų sistemoms statyti ir eksploatuoti bet kuriame konkrečiame regione, kai tame regione tokios vamzdynų sistemos jau yra pastatytos arba yra gautas leidimas jas statyti ir kai esami ar siūlomi pajėgumai nėra išnaudoti.

Kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimas

1. **Kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako kuro sertifikavimo tikslais valstybės narės reikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojai įrodytų, jog laikomasi Direktyvos (ES) 2018/2001 [...] 25 straipsnio 2 dalyje ir 29 straipsnyje nustatytų dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių taikomų sąlygų. Atitiktis tiems [...] tvarumo ir išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijams įrodoma pagal tos direktyvos 30 straipsnį [...].**
2. Siekiant užtikrinti kad išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio naudojimo būtų bent 70 % pagal 2 straipsnio 10 ir 12 punktuose [...] pateiktas apibrėžtis, valstybės narės reikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojai įrodytų, jog laikomasi šios ribos ir šio straipsnio 5 dalyje nurodytoje metodikoje nustatytų reikalavimų. Tais tikslais jos reikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojai pagal Direktyvos (ES) 2018/2001 30 straipsnio 1 ir 2 dalis naudotų masės balanso sistemą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad ūkinės veiklos vykdytojai teiktų patikimą informaciją dėl 2 dalyje nustatytos 70 % išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribos ir 5 dalyje nurodytos išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimo metodikos laikymosi ir kad atitinkamos valstybės narės prašymu ūkinės veiklos vykdytojai jai pateiktų duomenis, kuriais naudodamiesi parengė informaciją. Valstybės narės reikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojai įgyvendintų tinkamą nepriklausomo pateikiamos informacijos audito standartą ir pateiktų įrodymus, kad tai padaryta. Atliekant auditą patikrinama, ar ūkinės veiklos vykdytojų sistemos yra tikslios, patikimos ir apsaugotos nuo sukčiavimo.

4. 2 dalyje nustatytos pareigos taikomos nepaisant to, ar mažo anglies dioksido pėdsako kuras gaminamas Sąjungoje, ar importuojamas. Informacija apie kiekvieno tiekėjo tiekiamo mažo anglies dioksido pėdsako kuro arba mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio geografinę kilmę ir žaliavų rūšį vartotojams pateikiama veiklos vykdytojų, tiekėjų arba atitinkamų kompetentingų institucijų interneto svetainėse ir kasmet atnaujinama.
5. **Per 12 mėnesių nuo šios direktyvos įsigaliojimo[...]** Komisija pagal 83 straipsnį priima deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant metodiką, pagal kurią vertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro naudojimo. Metodika užtikrina, kad kreditai už išvengtus išmetamuosius teršalus nebūtų skiriami už anglies dioksidą, už kurio surinkimą jau gautas išmetamųjų teršalų kreditas pagal kitas teisės nuostatas, **ir atitinka metodiką, pagal kurią įvertinamas išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl nebiologinės kilmės skystojo ir dujinio transporto kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir perdirbtos anglies kuro naudojimo.**

6. Komisija gali nuspręsti, kad pagal savanoriškas nacionalines arba tarptautines schemas, kuriomis nustatomi mažo anglies dioksido pėdsako kuro arba mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio gamybos standartai, gaunami tikslūs išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo duomenys, reikalingi taikant šį straipsnį, ir tos schemas tinka [...] 5 dalyje nurodytos metodikos laikymuisi įrodyti. **Komisija priima sprendimus [...] tik tuo atveju, jei atitinkama schema atitinka tinkamus patikimumo, skaidrumo ir nepriklausomo audito standartus, atitinkančius Reglamente (ES) 2022/996 nustatytus kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių sertifikavimo reikalavimus.**
7. Kai ūkinės veiklos vykdytojas pateikia įrodymus arba duomenis, gautus taikant pagal 6 dalį pripažintą schemą, valstybė narė nereikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojas pateiktų papildomų įrodymų dėl atitikties pagal schemas, kurią pripažino Komisija, kriterijus.
8. Valstybių narių kompetentingos institucijos prižiūri, kaip veikia sertifikavimo įstaigos, atliekančios nepriklausomą auditą pagal savanorišką schemą. Kompetentingų institucijų prašymu sertifikavimo įstaigos pateikia visą svarbią audito priežiūrai būtiną informaciją, įskaitant tikslią audito atlikimo datą, laiką ir vietą. Valstybės narės, nustačiusios neatitikties problemų, nedelsdamos informuoja savanoriškos schemas dalyvius.

9. Valstybės narės prašymu, kuris gali būti grindžiamas ūkinės veiklos vykdytojo prašymu, Komisija, remdamasi visais turimais įrodymais, išnagrinėja, ar laikomasi šiame straipsnyje nustatytų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų, pagal šio straipsnio 5 dalį parengtos metodikos ir 2 straipsnio **10**..., **11** ir **12**... punktuose nustatytų išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribų. Per šešis mėnesius nuo tokio prašymo gavimo dienos Komisija nusprendžia, ar atitinkama valstybė narė gali:
- a) priimti jau pateiktus mažo anglies dioksido pėdsako kuro atitikties išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijams įrodymus arba
 - b) nukrypdomos nuo 7 dalies, reikalauti, kad mažo anglies dioksido pėdsako kuro šaltinio tiekėjai pateiktų įrodymus, kad laikosi išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo kriterijų ir 70 % išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimo ribos.

10. Valstybės narės taip pat reikalauja, kad atitinkami ūkinės veiklos vykdytojai pagal [Direktyvos (ES) 2018/2001 28 straipsnyje] nustatytus reikalavimus **dėl kuro iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių** į Sąjungos duomenų bazę **arba nacionalines duomenų bases, sujungtas su Sąjungos duomenų baze**, įrašytą informaciją apie atliktus sandorius ir dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių bei mažo anglies dioksido pėdsako kuro tvarumo charakteristikas. **Jei mažo anglies dioksido pėdsako dujų siuntos gamybai buvo išduotos kilmės garantijos, joms taikomos tos pačios taisyklės, kaip ir** [Direktyvos (ES) 2018/2001 28 straipsnyje] nustatytos taisyklės dėl kilmės garantijų, išduodamų dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gaminti.
11. Komisija priima sprendimus pagal šio straipsnio 6 dalį priimdama įgyvendinimo aktus. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 84 straipsnio 3 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros. Tokie sprendimai galioja ne ilgiau kaip penkerius metus.

[...]

Techninės taisyklės

Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės užtikrina, kad būtų apibrėžti techniniai saugos kriterijai ir būtų parengtos bei viešai paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios būtiniausius techninės konstrukcijos ir eksploatavimo reikalavimus, taikomus prijungiant prie SGD įrenginių sistemos, saugyklų, kitų perdavimo ar skirstymo sistemų, tiesioginių vamzdynų, taip pat prie vandenilio sistemos. Tos techninės taisyklės užtikrina sistemų sąveikumą ir turi būti objektyvios bei nediskriminacinės. Tam tikrais atvejais ACER gali teikti atitinkamas rekomendacijas apie tų taisyklių suderinimą. Apie tas taisykles pranešama Komisijai laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/1535²³ 5 straipsnio.

Kai aktualu, **reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba** valstybės narės reikalauja, kad jų teritorijoje veikiantys perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai ir vandenilio tinklo operatoriai pagal 9 straipsnį skelbtų technines taisykles, visų pirma prijungimo prie tinklo taisykles, apimančias dujų kokybės, odoravimo ir slėgio reikalavimus. Valstybės narės taip pat reikalauja, kad perdavimo ir skirstymo sistemų operatoriai skelbtų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių prijungimo tarifus, grindžiamus objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais.

²³ 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/1535, kuria nustatoma informacijos apie techninius reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarka (OL L 241, 2015 9 17, p. 1).

III SKYRIUS

GALIŲ SUTEIKIMAS VARTOTOJAMS IR JŲ APSAUGA IR MAŽMENINĖS RINKOS

10 straipsnis

Pagrindinės sutartinės teisės

1. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjui sutikus visi galutiniai vartotojai [...] turėtų teisę iš jo gauti dujas nepaisant to, kurioje valstybėje narėje tiekėjas įregistruotas, su sąlyga, kad tiekėjas laikosi taikytinų prekybos, [...] balansavimo **ir energijos tiekimo saugumo** taisyklių **bei iš 7 straipsnio 2 dalies kylančių reikalavimų**. Tuo atžvilgiu valstybės narės imasi visų būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad taikant administracines procedūras nebūtų diskriminuojami kitoje valstybėje narėje jau įregistruoti tiekėjai.
2. Nedarant poveikio Sąjungos taisyklėms dėl vartotojų apsaugos, ypač Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2011/83/ES ir Tarybos direktyvai 93/13/EEB, valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų šio straipsnio 3–11[...] dalyse numatytas teises.

3. Galutiniai vartotojai turi teisę sudaryti sutartį su savo tiekėju, kurioje nurodoma:
- a) tiekėjo tapatybė ir adresas;
 - b) numatomos paslaugos, siūlomi paslaugų kokybės lygiai bei pirmojo prijungimo laikas;
 - c) siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys;
 - d) priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus, mokesčius už techninę priežiūrą ir susietus produktus arba paslaugas;
 - e) sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų, įskaitant su tomis paslaugomis susietus produktus ar paslaugas, teikimo atnaujinimo ir sutarties nutraukimo sąlygos ir informacija, ar leidžiama be mokesčio nutraukti sutartį;
 - f) kompensavimas ir pinigų grąžinimo tvarka tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslas ar vėluojančias sąskaitas;
 - g) metodas, kuriuo pradedamos neteisminio ginčų sprendimo procedūros pagal 24 straipsnį;
 - h) informacija apie vartotojų teises, įskaitant informaciją apie skundų nagrinėjimą, ir visa šioje dalyje nurodyta informacija aiškiai pateikiama sąskaitose arba vandenilio ar gamtinių dujų įmonės interneto tinklavietėje.

Sąlygos turi būti sąžiningos ir iš anksto žinomos. Bet kuriuo atveju ši informacija turi būti pateikiama prieš sudarant ar patvirtinant sutartį. Jei sutartys sudaromos per tarpininkus, informacija, **susijusi su šioje dalyje išdėstytais klausimais [...]**, taip pat pateikiama prieš sutarties sudarymą.

Galutiniams vartotojams pagrindinių sutarties sąlygų santrauka pateikiama matomai ir glausta bei aiškia kalba. **Komisija šiuo klausimu pateikia neprivalomas gaires.**

4. Galutiniai vartotojai tinkamai informuojami apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas, ir juos apie tai informuojant, jiems pranešama apie jų teisę nutraukti sutartį. Tiekėjai savo galutiniams vartotojams apie tiekimo kainos pakeitimą ir apie to pakeitimo priežastis ir sąlygas bei apimtį skaidriai bei suprantamu būdu [...] praneša tiesiogiai, ne vėliau kaip likus dviem savaitėms, o namų ūkio vartotojų atveju – ne vėliau nei likus vienam mėnesiui iki pakeitimo įsigaliojimo. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų laisvai nutraukti sutartis, jei jie nesutinka su naujomis sutarties sąlygomis arba tiekimo kainos pakeitimais, apie kuriuos jiems pranešė tiekėjas.
5. Tiekėjai galutiniams vartotojams suteikia skaidrią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus bei apie standartines sąlygas, susijusias su dujų paslaugų prieiga ir naudojimu.
6. Tiekėjai siūlo galutiniams vartotojams rinktis iš įvairių mokėjimo būdų. Tokiais mokėjimo būdais vartotojai neturi būti nepagrįstai diskriminuojami. Bet koks su mokėjimo metodais ar išankstinio mokėjimo sistemomis susijusių mokesčių skirtumas turi būti objektyvus, nediskriminacinis bei proporcingas ir neturi viršyti mokėtojo patiriamų tiesioginių išlaidų, kurios susidaro dėl konkretaus mokėjimo metodo ar išankstinio mokėjimo sistemos naudojimo neprieštaraujant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2366²⁴ 62 straipsniui.
7. Namų ūkio vartotojai, kurie gali naudotis išankstinio mokėjimo sistemomis, dėl išankstinio mokėjimo sistemų neturi atsidurti nepalankioje padėtyje.

²⁴ 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015 12 23).

8. Tiekėjai galutiniams vartotojams siūlo sąžiningas ir skaidrias bendrąsias sąlygas, kurios teikiamos paprasta ir nedviprasmiška kalba ir jose neturi būti nesutartinių kliūčių, trukdančių vartotojui pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, perteklinių sutarties dokumentų. Vartotojai turi būti apsaugoti nuo nesąžiningų ar klaidinančių pardavimo metodų.
9. Galutiniai vartotojai turi teisę reikalauti, kad jų tiekėjai teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai nagrinėtų skundus. Tiekėjai skundus nagrinėja nesudėtingai, sąžiningai ir operatyviai.
10. Tiekėjai gamtinių dujų namų ūkio vartotojams pakankamai iš anksto prieš planuojamą atjungimą suteikia tinkamą informaciją apie alternatyvias priemones, kad būtų galima **išvengti** atjungimo. Tokiomis alternatyviomis priemonėmis galima nurodyti informaciją apie paramos šaltinius siekiant išvengti atjungimo, išankstinio mokėjimo sistemas, energijos vartojimo auditus, konsultavimo energijos klausimais paslaugas, alternatyvius mokėjimo planus, patarimus dėl skolos valdymo arba atjungimo moratoriumą ir vartotojams, kuriems gresia atjungimas, neturi būti sudaryta papildomų išlaidų.
11. Vartotojams pakeitus tiekėją, tiekėjai galutiniams vartotojams pateikia galutinę uždarymo sąskaitą ne vėliau kaip praėjus šešioms savaitėms po tokio pakeitimo.

Keitimo teisė ir tiekėjo pakeitimo mokesčių taisyklės

1. Vartotojai turi teisę keisti dujų tiekėjus arba rinkos dalyvį [...]. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai, norintys pakeisti tiekėjus arba rinkos dalyvius, laikydamiesi sutarties sąlygų, turėtų teisę tai padaryti per daugiausia tris savaites nuo prašymo pateikimo dienos. Ne vėliau kaip nuo 2026 m. **sausio 1 d.** techninis tiekėjo arba rinkos dalyvio pakeitimo procesas turės trukti ne ilgiau kaip 24 valandas ir tai bus įmanoma padaryti bet kurią darbo dieną.
2. Valstybės narės užtikrina, kad teisė pakeisti tiekėją arba rinkos dalyvį vartotojams būtų suteikiama jų nediskriminuojant išlaidų, pastangų ir laiko atžvilgiu.
3. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio vartotojams ir mažosioms įmonėms už dujas nereikėtų mokėti jokių tiekėjo pakeitimo mokesčių. Tačiau valstybės narės gali leisti tiekėjams arba rinkos dalyviams taikyti sutarties nutraukimo mokesčius vartotojams, kai tie vartotojai savanoriškai nutraukia terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis dar nepasibaigus jų galiojimui, su sąlyga, kad tokie mokesčiai:
 - a) yra numatyti sutartyje, kurią tas vartotojas savanoriškai sudarė, ir
 - b) apie juos aiškiai pranešta vartotojui prieš sudarant sutartį.

Tokie mokesčiai turi būti proporcingi ir neturi viršyti tiesioginių ekonominių nuostolių, kuriuos dėl vartotojo sutarties nutraukimo patiria tiekėjas arba rinkos dalyvis. [...] **Susietųjų pasiūlymų atveju vartotojai [...] turi galėti nutraukti atskiras sutartyje numatytas paslaugas. [...].** Tiesioginių ekonominių nuostolių įrodymo pareiga tenka tiekėjui arba rinkos dalyviui. Sutarties nutraukimo mokesčių leistinumą stebi reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija.

4. Namų ūkio dujų vartotojai turi teisę dalyvauti kolektyvinio tiekėjo pakeitimo schemose. Valstybės narės pašalina visas reguliavimo ar administracines kliūtis kolektyviai pakeisti tiekėją ir suteikia vartotojų apsaugą, siekiant išvengti bet kokio piktnaudžiavimo.
5. **Valstybės narės užtikrina, kad vartotojams [...] būtų suteikta teisė per trumpą laiką nutraukti dujų tiekimo sutartis.**

11a straipsnis

Vartotojų teisės ir apsauga, susijusi su laipsnišku gamtinių dujų atsisakymu

Kai pagal 34 straipsnio 4 dalį leidžiama atjungti tinklo naudotojus, valstybės narės užtikrina, kad:

- a) [...] būtų konsultuojamasi su susijusiais tinklo naudotojais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma vartotojų organizacijomis;
- b) tinklo naudotojai ir atitinkami suinteresuotieji subjektai būtų pakankamai iš anksto informuojami apie planuojamą atjungimo datą ir tolesnius veiksmus;
- c) galutiniai vartotojai turėtų prieigą prie informacijos ir gautų tinkamų patarimų apie tvaraus šildymo galimybes taikant vieno langelio procedūrą, nustatytą pagal Direktyvos (ES) .../... [nauja redakcija išdėstytos EVED] 21 straipsnį;
- d) planuojant ir vykdant laipsnišką gamtinių dujų atsisakymą, būtų tinkamai atsižvelgiama į konkrečius pažeidžiamų vartotojų arba energijos nepriteklių patiriančių vartotojų poreikius.

Gamtinių dujų palyginimo priemonės

1. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio gamtinių dujų vartotojams[...] ir labai mažoms įmonėms, **kurių numatomas metinis suvartojimas yra mažesnis kaip 100 000 kWh, [...]** būtų suteikta galimybė nemokamai naudotis bent viena tiekėjų pasiūlymų palyginimo priemone, įskaitant susietuosius pasiūlymus. Vartotojai informuojami apie galimybę pasinaudoti tokiomis priemonėmis jų sąskaitose arba kitais būdais. Priemonės turi atitikti bent šiuos reikalavimus:
 - a) jos turi būti nepriklausomos nuo rinkos dalyvių ir jomis turi būti užtikrinama, kad paieškos rezultatų atžvilgiu **gamtinių** dujų įmonės nebūtų diskriminuojamos;
 - b) turi būti aiškiai nurodoma, kam jos priklauso, taip pat nurodomas fizinis arba juridinis asmuo, administruojantis ir kontroliuojantis priemones, bei informacija apie priemonių finansavimą;
 - c) jose turi būti nustatyti aiškūs ir objektyvūs palyginimo kriterijai, įskaitant paslaugas, ir jie turi būti atskleisti;
 - d) informacija jose turi būti teikiama paprasta ir nedviprasmiška kalba;
 - e) jose turi būti teikiama tiksli ir naujausia informacija ir nurodyta, kada buvo atliktas paskutinis informacijos atnaujinimas;

- f) jos turi būti prieinamos neįgaliesiems pastebimumo, lengvo naudojimo, suprantamumo ir patvarumo atžvilgiu;
- g) jose turi būti numatyta veiksminga pranešimo apie neteisingą informaciją apie paskelbtus pasiūlymus procedūra;
- h) palyginimai jose atliekami vartotojo prašant pateikti tik tiek asmens duomenų, kiek būtina palyginimui atlikti.

Valstybės narės užtikrina, kad bent viena priemonė apimtų visą gamtinių dujų rinką. Jeigu rinka apžvelgiama daugeliu priemonių, į tas priemones turi būti įtraukiama, kiek praktiškai įmanoma, kuo daugiau dujų tiekimo pasiūlymų, apimančių didelę rinkos dalį, ir, jei tos priemonės neapima visos rinkos, tai turi būti aiškiai nurodoma prieš pateikiant rezultatus.

- 2. Priemonės gali valdyti bet kuris subjektas, įskaitant privačias bendroves ir valdžios institucijas ar įstaigas.
- 3. Valstybės narės gali reikalauti, kad palyginimo priemonės, nurodytos 1 dalyje, apimtų lyginamuosius kriterijus, susijusius su tiekėjų siūlomų paslaugų pobūdžiu.

4. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją, kuri bus atsakinga už patikimumo ženklo suteikimą palyginimo priemonėms, kurios atitinka 1 dalyje išdėstytus reikalavimus, ir kuri užtikrina, kad patikimumo ženklą turinčios palyginimo priemonės ir toliau atitiktų tuos reikalavimus. Ta institucija turi būti nepriklausoma nuo rinkos dalyvių ir palyginimo priemonių veikimą užtikrinančių subjektų.
5. Bet kuriai rinkos dalyvių pasiūlymų palyginimo priemonei galima prašyti suteikti patikimumo ženklą pagal šį straipsnį savanorišku ir nediskriminaciniu pagrindu.
6. Nukrypstant nuo 4 ir 5 dalių, valstybės narės gali nuspręsti palyginimo priemonėms patikimumo ženklų netaikyti, jeigu valdžios institucija ar įstaiga teikia palyginimo priemonę, atitinkančią 1 dalyje nustatytus reikalavimus.

Aktyvieji vartotojai gamtinių dujų rinkoje

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų teisę veikti kaip aktyvieji vartotojai, netaikant jiems neproporcingų ar diskriminacinių techninių reikalavimų, administracinių reikalavimų, procedūrų ir mokesčių, taip pat sąnaudų neatitinkančių tinklo mokesčių.
2. Valstybės narės užtikrina, kad aktyvieji vartotojai:
 - a) turėtų teisę veikti tiesiogiai;
 - b) turėtų teisę parduoti savo pagamintas gamtines dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudodamiesi gamtinių dujų sistema;
 - c) turėtų teisę dalyvauti energijos vartojimo efektyvumo **ir paklausos perskirstymo** programose;
 - d) turėtų teisę deleguoti jų veiklai reikalingų įrenginių valdymą, įskaitant įrengimą, eksploatavimą, duomenų tvarkymą ir techninę priežiūrą, trečiajai šaliai, kuri nelaikoma aktyviuoju vartotoju;
 - e) jiems būtų taikomi sąnaudas atspindintys, skaidrūs ir nediskriminaciniai tinklo mokesčiai, užtikrinant, kad jie tinkamai ir subalansuotai prisidėtų prie bendrų sistemos išlaidų;
 - f) būtų finansiškai atsakingi už disbalansą, kurį jie sukelia gamtinių dujų sistemoje, arba deleguotų savo atsakomybę už balansavimą pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...]**804**] 3 straipsnio e punktą.

3. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali nustatyti skirtingas nuostatas, taikomas individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams su sąlyga, kad visos teisės ir pareigos pagal šį straipsnį taikomos visiems aktyviesiems vartotojams. Bet kokie požiūrio į kartu veikiančius aktyviuosius vartotojus skirtumai turi būti proporcingi ir tinkamai pagrįsti.
4. Valstybės narės užtikrina, kad aktyviesiems vartotojams, kuriems priklauso dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių laikymo įrenginiai:
- a) būtų suteikta teisė prisijungti prie tinklo per pagrįstą laiką po prašymo pateikimo, jei įvykdytos visos būtinos sąlygos, pavyzdžiui, atsakomybė už balansavimą;
 - b) nebūtų taikomi jokie dvigubi mokesčiai, įskaitant tinklo mokesčius, už laikomas dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, liekančias jų patalpose;
 - c) nebūtų taikomi neproporcingi licencijavimo reikalavimai ar mokesčiai;
 - d) būtų leidžiama tuo pačiu metu teikti kelias paslaugas, jei tai techniškai įmanoma.

Piliečių energetikos bendrijos gamtinių dujų rinkoje

1. Valstybės narės [...]gali piliečių energetikos bendrijoms nustatyti palankią reguliavimo sistemą.
2. **Kai valstybės narės nustato 1 dalyje nurodytą palankią sistemą, jos užtikrina, kad:**
[...]
 - a) dalyvavimas piliečių energetikos bendrijoje būtų atviras ir savanoriškas [...];
 - b) piliečių energetikos bendrijos nariams arba akcininkams būtų suteikta teisė pasitraukti iš bendrijos ir tokiu atveju būtų taikomas [...] 11 straipsnis;

- c) piliečių energetikos bendrijos nariai ir akcininkai neprarastų savo, kaip namų ūkio vartotojų arba aktyviųjų vartotojų, teisių ir pareigų;
- d) taikant reguliavimo institucijos vertinimu teisingą kompensaciją, atitinkami skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiautų su piliečių energetikos bendrijomis, siekdami sudaryti palankesnes sąlygas perduoti [...] dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių energetikos bendrijose;
- e) piliečių energetikos bendrijoms būtų taikomos nediskriminacinės sąžiningos, proporcingos ir skaidrios procedūros ir mokesčiai, įskaitant prijungimą prie tinklo, registravimą ir licencijavimą, skaidrūs ir nediskriminaciniai bei sąnaudas atspindintys tinklo mokesčiai, užtikrinant, kad jos tinkamai ir subalansuotai prisidėtų prie bendro gamtinių dujų sistemos išlaidų pasidalijimo.

3. **Kai valstybės narės nustato 1 dalyje nurodytą palankią sistemą, jos toje palankioje sistemoje gali nustatyti, kad: [...]:**

- a) piliečių energetikos bendrijose būtų galimas tarpvalstybinis dalyvavimas [...];
- b) piliečių energetikos bendrijos galėtų nuosavybės teise turėti, kurti, pirkti arba nuomoti skirstymo tinklus ir autonomiškai juos valdyti laikantis šio straipsnio 4 dalyje nustatytų sąlygų;
- c) piliečių energetikos bendrijoms būtų taikomos 28 straipsnio 2 dalyje numatytos išimtys.

4. Kai valstybės narės nustato 1 dalyje nurodytą palankią sistemą, jos užtikrina, kad piliečių energetikos bendrijos: [...]:

- a) galėtų nediskriminacinėmis sąlygomis patekti į visas gamtinių dujų rinkas;
- b) veiktų nediskriminacinėmis ir proporcingomis sąlygomis veiklos, teisių ir pareigų, tenkančių joms kaip galutiniams vartotojams, gamintojams, tiekėjams arba skirstymo sistemos operatoriams ar rinkos dalyviams, atžvilgiu;
- c) būtų finansiškai atsakingos už disbalansą, kurį jos sukelia gamtinių dujų sistemoje, arba deleguotų savo atsakomybę už balansavimą pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] 804], 3 straipsnio e punktą;
- d) būtų laikomos aktyviaisiais vartotojais, laikantis 2 dalies e punkto ir 13 straipsnio 4 dalies a, c ir d punktų [...];
- e) turėtų teisę piliečių energetikos bendrijos viduje organizuoti dalijimąsi dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių energija, pagaminama bendrijai nuosavybės teise priklausančiuose gamybos įrenginiuose, laikantis kitų reikalavimų, nustatytų šiame straipsnyje ir su sąlyga, kad bendrijos nariai, kaip galutiniai vartotojai, išlaiko savo teises ir pareigas.

Pirmos pastraipos e punkto tikslais, kai [...] dujomis iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalijamasi, tai neturi daryti poveikio taikomiems tinklo mokesčiams, tarifams ir rinkliavoms, remiantis skaidria kompetentingos nacionalinės institucijos parengta paskirstytųjų energijos išteklių sąnaudų ir naudos analize.

[...] **5.** Valstybės narės gali nuspręsti piliečių energetikos bendrijoms suteikti teisę valdyti skirstymo tinklus jų veiklos rajone ir nustatyti atitinkamas procedūras, nedarant poveikio VI skyriui ar kitoms taisyklėms ir nuostatomis, taikomoms skirstymo sistemos operatoriams.

Kai suteikiama [...] [...] **pirmoje pastraipoje nurodyta** teisė, valstybės narės užtikrina, kad piliečių energetikos bendrijos:

- a) joms būtų leidžiama transportuoti dujas iš neatsinaujinančiųjų energijos išteklių, kai tokios dujos [...] yra būtinos saugiam sistemos veikimui užtikrinti;
- b) turėtų teisę sudaryti susitarimą dėl jų tinklo eksploatavimo su atitinkamu skirstymo sistemos operatoriumi arba perdavimo sistemos operatoriumi, prie kurio prijungtas jų tinklas;
- c) joms būtų taikomi tinkami tinklo mokesčiai jų tinklo prijungimo prie skirstymo tinklo, esančio už piliečių energetikos bendrijos ribų, taškuose;
- d) nediskriminuotų vartotojų, kurie lieka prisijungę prie skirstymo sistemos, ir nedarytų jiems žalos.

- 6. Kai valstybės narės nustato 1 dalyje nurodytą palankią sistemą, jos [...] užtikrina, [...] kad:**
- a) privačiosioms įmonėms, kurios vykdo didelio masto komercinę veiklą ir kurių pagrindinė ekonominės veiklos sritis yra dujų sektorius, nebūtų leidžiama tiesiogiai ar netiesiogiai per patronuojamąją įmonę dalyvauti kaip narėms ar akcininkėms arba bendradarbiauti naudojant kitas priemones, pavyzdžiui, investicijas [...];**
 - b) privačiosios įmonės, kurios vykdo didelio masto komercinę veiklą ir dalyvauja bendrijoje kaip narės ar akcininkės arba bendradarbiauja naudodamos kitas priemones, pavyzdžiui, investicijas, negalėtų daryti jokios lemiamos įtakos piliečių energetikos bendrijos sprendimų priėmimui;**
 - c) piliečių energetikos bendrijos būtų ekonomiškai ir finansiškai nepriklausomos nuo privačiųjų įmonių, išskyrus atsinaujinančiųjų išteklių energijos bendrijas ir mažąsias įmones;**
 - d) ne mažiau kaip 15 % balsavimo teisių būtų paskirta namų ūkio vartotojams, kurie yra nepriklausomi nuo kitų narių ar akcininkų, pavyzdžiui, mažųjų įmonių ir vietos valdžios institucijų.**

Sąskaitos ir sąskaitų informacija

1. Valstybės narės užtikrina, kad sąskaitos ir sąskaitų informacija būtų teisingos, lengvai suprantamos, aiškos, glaustos, vartotojui patogios ir pateikiamos taip, kad galutiniams vartotojams būtų sudarytos palankesnės sąlygos jas palyginti ir kad sąskaitos ir sąskaitų informacija atitiktų minimalius reikalavimus, išdėstytus I priede. Galutinių vartotojų prašymu jiems pateikiamas aiškus ir suprantamas paaiškinimas, kaip parengta jų sąskaita, ypač tais atvejais, kai sąskaitos nėra grindžiamos faktiniu suvartojimu.
2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai visas savo sąskaitas ir sąskaitų informaciją gautų nemokamai.
3. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų pasiūlyta galimybė gauti elektronines sąskaitas bei sąskaitų informaciją ir **kad bent namų ūkio vartotojams ir mažosioms bei labai mažoms įmonėms [...] būtų pasiūlyta** lanksti faktinio sąskaitų mokėjimo tvarka.
4. Jei sutartyje numatomas būsimas produkto ar kainos pakeitimas arba nuolaida, tai turėtų būti nurodyta sąskaitoje kartu su pakeitimo atlikimo data.
5. Svarstydamos sąskaitų turinio reikalavimų pakeitimus valstybės narės konsultuojasi su vartotojų organizacijomis.

Išmaniosios apskaitos sistemos gamtinių dujų sistemoje

1. Siekiant skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir suteikti galių galutiniams vartotojams, valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, reguliavimo institucija primygtinai rekomenduoja gamtinių dujų įmonėms optimizuoti gamtinių dujų vartojimą, inter alia, teikiant energijos valdymo paslaugas ir pradedant taikyti išmaniąsias apskaitos sistemas, kurios yra sąveikios, visų pirma su vartotojų energijos valdymo sistemomis ir išmaniaisiais tinklais, laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių.
2. Valstybės narės užtikrina išmaniųjų apskaitos sistemų diegimą savo teritorijose.

Nepaisant pirmos pastraipos, [...] gali reikėti atlikti tokios diegimo pareigos sąnaudų ir naudos vertinimą remiantis II priede nustatytais principais. Atlikdamos sąnaudų ir naudos vertinimą, valstybės narės gali atlikti atskirus vertinimus, skirtus įvairių kategorijų vartotojams ir vartotojų grupėms, pavyzdžiui, namų ūkiams, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir pramonei.

3. Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, priima ir paskelbia savo teritorijose numatytoms diegti išmaniosioms apskaitos sistemoms taikytinus minimalius funkcinis ir techninius reikalavimus, laikydamosi 18 straipsnio ir II priedo. Valstybės narės užtikrina tų išmaniųjų apskaitos sistemų sąveikumą ir jų gebėjimą teikti duomenis vartotojų energijos valdymo sistemoms. Tuo tikslu valstybės narės tinkamai atsižvelgia į tai, kaip taikomi atitinkami galiojantys standartai, įskaitant dėl sąveikumo užtikrinimo, į geriausią praktiką, taip pat į išmaniųjų tinklų ir gamtinių dujų vidaus rinkos plėtros svarbą.

4. Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, užtikrina, kad galutiniai vartotojai skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis prisidėtų prie su diegimu susijusių išlaidų padengimo, kartu atsižvelgdamos į ilgalaikę naudą visai tiekimo grandinei. Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos reguliariai stebi tokį jų teritorijose vykdomą diegimą, kad galėtų sekti naudos vartotojams užtikrinimą.
5. Jei atlikus 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas neigiamai, valstybės narės užtikrina, kad vertinimas būtų peržiūrimas ne rečiau kaip kas ketverius metus arba atsižvelgiant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir į technologijų bei rinkos raidą. Valstybės narės praneša Komisijai atnaujinto sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatus, kai jie tampa prieinami.
6. Šios direktyvos nuostatos dėl išmaniųjų apskaitos sistemų taikomos būsimiems įrenginiams ir įrenginiams, kurie pakeičia senesnius išmaniuosius skaitiklius. Išmaniosios apskaitos sistemos, kurios jau buvo įdiegtos arba kurių diegimo darbai pradėti anksčiau nei [įsigaliojimo data], gali būti toliau eksploatuojamos visą jų veikimo laiką. Tačiau [...] **18** straipsnio ir II priedo reikalavimų neatitinkančios išmaniosios apskaitos sistemos yra toliau eksploatuojamos ne ilgiau nei [12 metų po šios direktyvos įsigaliojimo].
7. 6 dalies tikslu darbų pradžia – su investicija susijusių statybos darbų pradžia arba pirmasis tvirtas įmonės įsipareigojimas užsakyti įrangą ar kitas įsipareigojimas, dėl kurio investicija tampa neatšaukiama, atsižvelgiant į tai, kuris įvykis pirmesnis. Žemės įsigijimas ir parengiamieji darbai, pvz., leidimų gavimas ir preliminarinių galimybių studijų rengimas, nelaikomi darbų pradžia. Perėmimo atveju darbų pradžia – momentas, kai įsigyjamas su įsigyta įmone tiesiogiai susijęs turtas.

Išmaniosios apskaitos sistemos vandenilio sistemoje

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų diegiamos išmaniosios apskaitos sistemos, kurios gali tiksliai matuoti suvartojimą, teikti galutiniams vartotojams informaciją apie naudojimo faktinį laiką ir yra pajėgios elektroniniu ryšiu perduoti ir priimti duomenis informacijos, stebėjimo ir kontrolės tikslais.

Nepaisant pirmos pastraipos, [...] gali reikėti atlikti tokios diegimo pareigos sąnaudų ir naudos vertinimą remiantis II priede nustatytais principais.

2. Valstybės narės užtikrina apskaitos sistemų ir atitinkamų duomenų perdavimo saugumą bei galutinių vartotojų privatumą, laikydamosi atitinkamų Sąjungos duomenų apsaugos ir privatumo teisės aktų, taip pat jų sąveikumą, ir atsižvelgdamos į atitinkamų standartų naudojimą.

3. Komisija įgyvendinimo aktais nustato išmaniųjų skaitiklių sąveikumo reikalavimus ir tvarką, siekdama užtikrinti, kad reikalavimus atitinkančios šalys galėtų naudotis iš šių apskaitos sistemų gaunamais duomenimis. Tie įgyvendinimo aktai priimami pagal Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnyje nurodytą patariamąją procedūrą.
4. **Valstybės narės, kurios nusprendžia diegti išmaniąsias apskaitos sistemas, užtikrina, kad galutiniai vartotojai skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis prisidėtų prie su diegimu susijusių išlaidų padengimo, kartu atsižvelgdamos į ilgalaikę naudą visai tiekimo grandinei. Valstybės narės [...] reguliariai stebi tokį jų teritorijose vykdomą diegimą, kad galėtų stebėti, kaip užtikrinama nauda vartotojams.**
5. **Jei atlikus 1 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas neigiamai, valstybės narės užtikrina, kad vertinimas būtų peržiūrimas ne rečiau kaip kas ketverius metus arba atsižvelgiant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir į technologijų bei rinkos raidą. Valstybės narės praneša Komisijai atnaujinto sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatus, kai jie tampa prieinami.**

Išmaniųjų apskaitos sistemų gamtinių dujų sistemoje funkcijos

Jeigu išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas 16 straipsnio 2 dalyje nurodytame sąnaudų ir naudos vertinime įvertintas teigiamai arba jeigu išmaniosios apskaitos sistemos sistemingai diegiamos po [įsigaliojimo datos], valstybės narės įdiegia išmaniąsias apskaitos sistemas laikydamosi Europos standartų, II priedo ir šių reikalavimų:

- a) išmaniosios apskaitos sistemos turi tiksliai matuoti faktinį gamtinių dujų vartojimą ir turi teikti galutiniams vartotojams informaciją apie naudojimo faktinį laiką, įskaitant patvirtintus ankstesnio suvartojimo duomenis, kurie turi būti lengvai ir saugiai prieinami ir vizualiai išdėstyti galutiniams vartotojams gavus prašymą ir be papildomų išlaidų, ir nepatvirtintus naujausius turimus suvartojimo duomenis, kurie turi būti be papildomų išlaidų lengvai ir saugiai prieinami galutiniams vartotojams per standartizuotą sąsają arba per nuotolinę prieigą, kad būtų remiamos automatizuotos energijos vartojimo efektyvumo programos ir kitos paslaugos;
- b) išmaniųjų apskaitos sistemų ir duomenų perdavimo saugumas turi atitikti taikomas Sąjungos saugumo taisykles, tinkamai atsižvelgiant į geriausias turimas technologijas, skirtas aukščiausio lygio kibernetiniam saugumui užtikrinti, kartu atsižvelgiant į sąnaudas ir į proporcingumo principą;
- c) galutinių vartotojų duomenų privatumas ir jų duomenų apsauga užtikrinami laikantis atitinkamų Sąjungos duomenų apsaugos ir privatumo taisyklių;

- d) galutinių vartotojų prašymu per standartizuotą ryšio sąsają arba nuotoliniu būdu jiems arba jų vardu veikiančiai trečiajai šaliai skaitiklių užfiksuoti jų suvartotų gamtinių dujų duomenys, laikantis pagal [...] 22 straipsnį priimtų įgyvendinimo aktų, teikiami lengvai suprantama forma, kad būtų galima palyginti pasiūlymus naudojant vienodus kriterijus;
- e) prieš įrengiant išmaniuosius skaitiklius arba jų įrengimo metu galutiniams vartotojams teikiamos atitinkamos konsultacijos ir informacija, visų pirma apie visas išmaniųjų skaitiklių galimybes, susijusias su skaitiklio rodmenų valdymu ir energijos vartojimo stebėjimu, ir apie asmens duomenų rinkimą bei tvarkymą laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių;
- f) išmaniosios apskaitos sistemos užtikrina, kad galutinių vartotojų suvartotas energijos kiekis būtų išmatuotas ir už jį būtų atsiskaitoma trumpiausiam atsiskaitymo laikotarpiui nacionalinėje rinkoje tapačia laikine skyra.

Pirmos pastraipos d punkto taikymo tikslais galutiniai vartotojai turi galėti gauti savo skaitiklių duomenis arba perduoti juos kitai šaliai be papildomų išlaidų, naudodamiesi savo teise į duomenų perkeliamumą pagal Sąjungos duomenų apsaugos taisykles.

Teisė į išmanųjį gamtinių dujų skaitiklį

1. Jei atlikus 16 straipsnio 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertintas neigiamai ir jei jos nėra sistemingai [...] diegiamos, valstybės narės užtikrina, kad kiekvienas galutinis vartotojas pateikęs prašymą turėtų teisę, padengdamas susijusias išlaidas, į tai, kad sąžiningomis, pagrįstomis ir ekonomiškai efektyviomis sąlygomis jam būtų įrengtas arba, kai taikytina, patobulintas išmanusis skaitiklis, kuris:
 - a) jei techniškai įmanoma, turėtų 18 straipsnyje nurodytas funkcijas arba minimalų funkcijų rinkinį, kurį laikydamosi II priedo valstybės narės turi nustatyti ir paskelbti nacionaliniu lygmeniu;
 - b) būtų sąveikus, o apskaitos infrastruktūra pageidaujant galėtų būti sujungta su vartotojų energijos valdymo sistemomis.
2. Jeigu pagal 1 dalį vartotojas pateikia prašymą dėl išmaniojo skaitiklio, valstybės narės arba, valstybėms narėms nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos:
 - a) užtikrina, kad įrengti išmanųjį skaitiklį prašančiam galutiniam vartotojui pateiktame pasiūlyme būtų nedviprasmiškai nurodyta ir aiškiai aprašyta:
 - i) įmanomos išmaniojo skaitiklio funkcijos ir sąveikumas, taip pat paslaugos, kurios gali būti teikiamos, ir tuo momentu realiai pasiekiamą išmaniojo skaitiklio naudą;
 - ii) visos galutiniam vartotojui tenkančios susijusios sąnaudos;

- b) užtikrina, kad išmanusis skaitiklis būtų įrengtas per pagrįstą laikotarpį ir bet kokių atveju ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo vartotojo prašymo;
- c) reguliariai, ne rečiau kaip kas dvejus metus peržiūri ir viešai paskelbia susijusias sąnaudas, taip pat seka jų raidą, kurią lemia technologinė plėtra ir galimi apskaitos sistemos atnaujinimai.

20 straipsnis

Įprasti gamtinių dujų skaitikliai

1. Jei galutiniai gamtinių dujų vartotojai išmaniųjų skaitiklių neturi, valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų įrengti individualūs įprasti skaitikliai, tiksliai matuojantys faktinį suvartojimą. **Valstybės narės gali netaikyti šio reikalavimo namų ūkio vartotojams, kurie šildymui nenaudoja dujų. Išimtis taip pat gali būti taikoma ir ne namų ūkio vartotojams, esantiems pastatuose, kuriuose dauguma vartotojų yra namų ūkiai, atitinkantys išimties taikymo reikalavimus, jei toks diegimas techniškai neįmanomas.**
2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai gamtinių dujų vartotojai galėtų lengvai matyti savo įprastų skaitiklių rodmenis – tiesiogiai ar netiesiogiai per interneto sąsają arba kitą tinkamą sąsają.

Duomenų valdymas

1. Nustatydamos duomenų tvarkymo ir mainų taisyklės valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos nurodo taisyklės dėl reikalavimus atitinkančių šalių prieigos prie galutinio vartotojo duomenų remiantis šiuo straipsniu ir taikoma Sąjungos teisine sistema. Šios direktyvos tikslu duomenys turi būti suprantami kaip apimantys apskaitos ir suvartojimo duomenis, taip pat duomenis, reikalingus vartotojui keičiant tiekėją ir kitoms paslaugoms.
2. Valstybės narės organizuoja duomenų tvarkymą taip, kad užtikrintų veiksmingą ir saugią prieigą prie duomenų ir jų mainus bei duomenų apsaugą ir saugumą.

Nepriklausomai nuo kiekvienoje valstybėje narėje taikomo duomenų tvarkymo modelio, už duomenų tvarkymą atsakingos šalys bet kuriai reikalavimus atitinkančiai šaliai suteikia prieigą prie galutinio vartotojo duomenų pagal 1 dalį. Reikalavimus atitinkančios šalys prašomus duomenis turi gauti nediskriminacinėmis sąlygomis ir tuo pačiu metu. Duomenys turi būti lengvai prieinami, o atitinkamos prieigos prie tų duomenų procedūros skelbiamos viešai.

3. Šios direktyvos tikslais prieigos prie duomenų ir duomenų saugojimo taisyklės turi atitikti taikomą Sąjungos teisę.

Asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą vykdomas laikantis Reglamento (ES) 2016/679.

4. Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos įgalioja ir tvirtina arba, kai taikoma, prižiūri šalis, atsakingas už duomenų tvarkymą, siekdamos užtikrinti, kad jos atitiktų šios direktyvos reikalavimus.

Nedarant poveikio Reglamente (ES) 2016/679 nustatytoms duomenų apsaugos pareigūnų užduotims valstybės narės gali nuspręsti reikalauti, kad šalys, atsakingos už duomenų tvarkymą, paskirtų atitikties užtikrinimo pareigūnus, kurie būtų atsakingi už priemonių, kurių ėmėsi tos šalys siekdamos užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie duomenų ir atitiktį šios direktyvos reikalavimams, įgyvendinimo stebėjimą.

Valstybės narės gali paskirti atitikties užtikrinimo pareigūnus arba įstaigas, nurodytus šios direktyvos [...] 42 straipsnio 2 dalies d punkte, vykdyti šioje dalyje nustatytas pareigas.

5. Galutiniai vartotojai už prieigą prie savo duomenų arba už prašymą juos pateikti neturi mokėti jokių papildomų mokesčių.

Valstybės narės atsako už atitinkamų mokesčių už prieigos prie duomenų suteikimą reikalavimus atitinkančioms šalims, nustatymą.

Valstybės narės [...] užtikrina, kad duomenų paslaugas teikiančių reguliuojamų subjektų nustatyti mokesčiai būtų priimtini ir tinkamai pagrįsti.

Sąveikumo reikalavimai ir prieigos prie duomenų procedūros gamtinių dujų rinkoje

1. Siekdamos skatinti konkurenciją gamtinių dujų mažmeninėje rinkoje ir išvengti per didelių administracinių išlaidų reikalavimus atitinkančioms šalims, valstybės narės sudaro palankesnes sąlygas visapusiškam energetikos paslaugų sąveikumui Sąjungoje.
2. Komisija įgyvendinimo aktais nustato sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinę bei skaidrią prieigos prie duomenų, nurodytų 21 straipsnio 1 dalyje, tvarką. Tie įgyvendinimo aktai priimami pagal Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnyje nurodytą patariamąją procedūrą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad gamtinių dujų įmonės taikytų 2 dalyje nurodytus sąveikumo reikalavimus ir prieigos prie duomenų tvarką. Tie reikalavimai ir tvarka turi būti grindžiami esama nacionaline praktika.

Bendri informacijos centrai

Valstybės narės užtikrina, kad būtų įsteigti bendri informacijos centrai, skirti teikti vartotojams visą reikiamą informaciją apie jų teises, taikytiną teisę ir jiems prieinamus ginčų sprendimo mechanizmus kilus ginčui. Tokie bendri informacijos centrai gali būti bendrų vartotojų informavimo centrų dalis ir gali būti tie patys subjektai kaip ir Direktyvos (ES) 2019/944 [dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių] 26 straipsnyje nurodyti bendri elektros energijos informacijos centrai.

Teisė į neteisminį ginčų sprendimą

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų naudotis nesudėtingais, sąžiningais, **pagrįstais**, skaidriais, nepriklausomais, **ekonomiškai** efektyviais ir veiksmingais neteisminio ginčų sprendimo mechanizmais, skirtais spręsti ginčams dėl pagal šią direktyvą nustatytų teisių ir pareigų per nepriklausomą mechanizmą, pvz., per ombudsmeną energetikos reikalams, vartotojų instituciją arba reguliavimo instituciją. Jeigu galutinis vartotojas yra vartotojas, apibrėžtas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/11/ES⁽²³⁾, tokie neteisminiai ginčų sprendimo mechanizmai turi atitikti toje direktyvoje nustatytus kokybės reikalavimus ir juose turi būti numatyta, kad pagrįstais atvejais būtų taikomos išlaidų grąžinimo ir kompensavimo sistemos.
2. Kai būtina, valstybės narės užtikrina, kad alternatyvaus ginčų sprendimo subjektai bendradarbiautų siekdami suteikti paprastus, sąžiningus, skaidrius, nepriklausomus, efektyvius ir veiksmingus neteisminio ginčų sprendimo mechanizmus visų ginčų, kurie kyla dėl produktų ar paslaugų, susijusių arba susietų su bet kuriuo produktu ar paslauga, kuriems taikoma ši direktyva, atvejais.
3. Dujų įmonės privalo dalyvauti namų ūkio vartotojų neteisminio ginčų sprendimo mechanizmuose, nebent valstybė narė pagrįstų Komisijai, kad kiti mechanizmai yra tiek pat veiksmingi.

Pažeidžiamų vartotojų [...] ir tiekėjų, kurie kraštutiniu atveju aprūpina vartotojus, apsauga

1. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių galutiniams vartotojams apsaugoti ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios priemonės pažeidžiamiems vartotojams apsaugoti. Šiomis aplinkybėmis kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų sąvoką, kuri gali būti susijusi su energijos nepriteklumi.[...] **Pažeidžiamų vartotojų sąvokos apibrėžties kriterijai gali apimti pajamų lygius, energijos išlaidoms tenkančią disponuojamųjų pajamų dalį, būsto energijos vartojimo efektyvumą, kritinę priklausomybę nuo dujų įrangos dėl sveikatos priežasčių, amžiaus ar kitus kriterijus.** Pažeidžiamų [...] vartotojų apsaugos priemonės gali apimti, inter alia, [...] draudimą kritiniais atvejais [...] tokiems vartotojams atjungti tiekimą.
2. Visų pirma valstybės narės imasi tinkamų priemonių prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemos prisijungusiems galutiniams vartotojams atokiose vietovėse apsaugoti. Valstybės narės gali paskirti tiekėją, kuris kraštutiniu atveju aprūpina prie **gamtinių dujų arba vandenilio** sistemų prisijungusius namų ūkio vartotojus ir, jei valstybės narės mano, kad tai tinkama, mažąsias įmones **ir labai mažas įmones [...].** Valstybės narės [...] užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač sutarties sąlygų skaidrumo ir **konkurencingų, skaidrių ir nediskriminacinių kainų**, bendrosios informacijos ir ginčų sprendimo mechanizmų atžvilgiu.

IV skyrius

Trečiųjų šalių prieiga prie infrastruktūros

I SKIRSNIS

PRIEIGA PRIE GAMTINIŲ DUJŲ INFRASTRUKTŪROS

26 straipsnis

Dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų patekimas į rinką

Valstybės narės sudaro sąlygas patekti į rinką dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms ir įgyti prieigą prie infrastruktūros, nepaisant to, ar dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginiai yra prijungti prie skirstymo arba perdavimo tinklų.

Trečiųjų šalių prieiga prie gamtinių dujų skirstymo ir perdavimo sistemų ir SGD terminalų

1. Valstybės narės užtikrina paskelbtais tarifais pagrįstos sistemos, suteikiančios trečiosioms šalims galimybę naudotis perdavimo ir skirstymo sistema ir SGD įrenginiais, taikomos visiems vartotojams, įskaitant tiekimo įmones, įgyvendinimą ir objektyvų šios sistemos taikymą nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodiką iki jų įsigaliojimo pagal 72 straipsnį patvirtintų 70 straipsnyje nurodyta reguliavimo institucija, ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo. Tarifų nuolaidos gali būti suteikiamos tik jei taip numatyta Sąjungos teisės aktuose. Tarifų nuolaidos **gali [...]** būti suteikiamos tik jei taip numatyta Sąjungos teisės aktuose.
2. **Perdavimo sistemos operatoriai, jei tai būtina jų funkcijų, įskaitant susijusias su tarpvalstybiniu perdavimu, vykdymui, turi teisę naudotis kitų perdavimo sistemos operatorių tinklu.**
3. Šios direktyvos nuostatos nedraudžia sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų, jei jos neprieštarauja Sąjungos konkurencijos taisyklėms ir jomis prisidedama prie priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo. Negalima sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl iškastinių dujų, kurioms netaikomos taršos mažinimo priemonės, tiekimo, kurios galiotų ilgiau nei iki 2049 m. pabaigos.
4. Šis straipsnis taip pat taikomas skirstymo tinklus valdančioms piliečių energetikos bendrijoms.

Teisė naudotis gamtinių dujų gavybos tinklais

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonės ir reikalavimus atitinkantys vartotojai, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, šiame straipsnyje nustatyta tvarka galėtų naudotis gavybos tinklais, įskaitant įrenginius, teikiančius tokiam naudojimuisi būtinas technines paslaugas, išskyrus tokių tinklų ir įrenginių dalis, kurios naudojamos vietinei gavybos veiklai dujų gavybos telkinio vietoje. Pagal 88 straipsnio nuostatas apie šias priemones pranešama Komisijai.
2. 1 dalyje nurodyta naudojimosi teisė suteikiama valstybės narės nustatytu būdu pagal atitinkamas teisinės priemones. Valstybės narės siekia, kad naudojimosi teisė būtų suteikiama sąžiningai ir viešai, būtų sukurta konkurencinga gamtinių dujų rinka ir išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, atsižvelgiant į tiekimo saugumą ir reguliarumą, turimus arba pagrįstai prieinamus pajėgumus bei aplinkos apsaugą. Galima atsižvelgti į šiuos poreikius:

- a) poreikį atsisakyti suteikti naudojimosi teisę esant techninių sąlygų nesuderinamumui, kurio negalima įveikti prieinamomis priemonėmis;
 - b) poreikį išvengti sunkumų, kurių negalima įveikti prieinamomis priemonėmis ir kurie galėtų daryti neigiamą įtaką efektyviai esamai ir ateityje planuojamai angliavandenilių gavybai, įskaitant gavybą iš ribinio ekonominio gyvybingumo telkinių;
 - c) poreikį gerbti tinkamai pagrįstus gavybos proceso vamzdynų tinklo savininko ar operatoriaus poreikius, susijusius su dujų transportavimu ir perdirbimu, bei visų kitų gavybos tinklo naudotojų ar atitinkamų perdirbimo įmonių ar perdirbimo įrenginių naudotojų, kuriems gali būti daroma įtaka, interesus; ir
 - d) poreikį taikyti Sąjungos teisę atitinkančius valstybių narių įstatymus ir administracines procedūras išduodant leidimus gavybai ar gavybos procesui plėsti.
3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta ginčų sprendimo tvarka ir kad būtų įsteigta nuo šalių nepriklausoma institucija, kuriai suteikta galimybė naudotis visa atitinkama informacija, ir taip būtų sudarytos sąlygos greitai spręsti ginčus, susijusius su teise naudotis gavybos tinklais, atsižvelgiant į 2 dalyje pateiktus kriterijus ir šalių, galinčių dalyvauti derybose dėl teisės naudotis tokiais tinklais, skaičių.

4. Kilus tarpvalstybiniam ginčams, taikoma valstybės narės, kurios jurisdikcijai priklauso gavybos tinklas, kuriuo atsisakoma leisti naudotis, ginčų sprendimo tvarka. Jei, kilus tarpvalstybiniam ginčui, atitinkamas tinklas yra daugiau kaip vienos valstybės narės teritorijoje, atitinkamos valstybės narės konsultuojasi viena su kita siekdamos užtikrinti, kad šios direktyvos nuostatos būtų taikomos nuosekliai. Jeigu gavybos proceso vamzdynų tinklas prasideda trečiojoje valstybėje ir jungiasi su bent viena valstybe nare, atitinkamos valstybės narės konsultuojasi tarpusavyje, o valstybė narė, kurioje yra pirmas įleidimo į valstybių narių tinklą taškas, konsultuojasi su atitinkama trečiąja valstybe, kurioje prasideda gavybos tinklas, siekiant užtikrinti, kad atitinkamo tinklo atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybių narių teritorijoje.

Teisė naudotis gamtinių dujų saugyklomis

1. Organizuodamos teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis suteikimą, kai tai yra būtina dėl techninių arba ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, bei organizuodamos teisės naudotis papildomomis paslaugomis suteikimą, valstybės narės gali nuspręsti taikyti kurią nors vieną arba abi 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras. Tos procedūros įgyvendinamos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.

Rinkdamosi teisės naudotis saugyklomis suteikimo procedūrą pagal šį straipsnį, valstybės narės atsižvelgia į bendrą ir nacionalinį rizikos vertinimus, atliktus pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį.

Reguliavimo institucijos nustato ir paskelbia kriterijus, pagal kuriuos galima nustatyti, kokią teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis tvarką taikyti. Jos paskelbia arba įpareigoja laikymo ir perdavimo sistemos operatorius paskelbti, kokios saugyklos ar tų saugyklų dalys ir atitinkamos dujų laikymo vamzdyne paslaugos yra siūlomos pagal įvairias 3 ir 4 dalyse nurodytas procedūras.

.

2. 1 dalis netaikoma papildomoms ir laikinojo laikymo paslaugoms, kurios susijusios su SGD įrenginiais ir kurios būtinos pakartotinio dujinimo procesui ir paskesniai pristatymui į perdavimo sistemą atlikti.
3. Kai dėl teisės naudotis sistema susitariama derybų būdu, reguliavimo institucijos imasi būtinų priemonių, suteikiančių įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, galimybę derėtis dėl teisės naudotis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis, kai tai būtina dėl techninių ir (arba) ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Šalys dėl teisės naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis privalo derėtis sąžiningai.

Dėl sutarčių įgyti teisę naudotis saugykla, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis deramasi su atitinkamu laikymo sistemos operatoriumi.

Reguliavimo institucijos reikalauja, kad laikymo sistemos operatoriai ir gamtinių dujų įmonės kasmet skelbtų savo pagrindines naudojimosi saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis komercines sąlygas.

Laikymo sistemos operatoriai tas sąlygas nustato pasikonsultavę su sistemos naudotojais.

4. Reguluojamos prieigos atveju reguliavimo institucijos imasi būtinų priemonių, kad gamtinių dujų įmonėms ir reikalavimus atitinkantiems vartotojams, esantiems jungtinės sistemos teritorijoje arba už jos ribų, būtų suteikta teisė naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslauga ar kitomis papildomomis paslaugomis taikant iš anksto paskelbtus tarifus arba kitas naudojimosi šiomis saugyklomis ir dujų laikymo vamzdynuose paslauga sąlygas ir pareigas, kai tai būtina dėl techninių arba ekonominių priežasčių norint veiksmingai užtikrinti teisę naudotis sistema, bei organizuojant teisės naudotis kitomis papildomomis paslaugomis suteikimą. Reguliavimo institucijos tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas nustato pasikonsultavusios su sistemos naudotojais. Reikalavimus atitinkantiems vartotojams prieigos teisė gali būti suteikiama leidžiant sudaryti tiekimo sutartis su konkuruojančiomis įmonėmis, kitomis nei savininkas arba sistemos operatorius ar susijusi įmonė.

Tiesioginiai gamtinių dujų vamzdynai

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, kad sudarytų sąlygas:
 - a) jų teritorijoje įsisteigusioms įmonėms tiesioginiu vamzdynu vykdyti tiekimą reikalavimus atitinkantiems vartotojams; ir
 - b) jų teritorijoje esančiam bet kuriam tokiam vartotojui gauti iš gamtinių dujų įmonių dujas tiesioginiu vamzdynu.
2. Kai tiesioginiams vamzdynams statyti ar eksploatuoti reikalingas leidimas, pvz., licencija, leidimas, koncesija, sutikimas ar patvirtinimas, valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija nustato leidimų statyti ar eksploatuoti tokius vamzdynus jų teritorijoje išdavimo kriterijus. Tie kriterijai turi būti objektyvūs, skaidrūs ir nediskriminaciniai.
3. Valstybės narės gali leisti statyti tiesioginį vamzdyną, jeigu buvo atsisakyta suteikti teisę naudotis sistema remiantis 34 straipsniu arba buvo pradėta ginčo sprendimo procedūra pagal 73 straipsnį.

II SKIRSNIS

PRIEIGA PRIE VANDENILIO INFRASTRUKTŪROS

31 straipsnis

Trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio tinklų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistema ir kad ji būtų taikoma objektyviai ir nediskriminuojant vandenilio tinklo naudotojų.
2. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodiką prieš jiems įsigaliojant pagal 72 straipsnį patvirtintų 70 straipsnyje nurodyta reguliavimo institucija ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos vien tik metodikos – tos metodikos) būtų viešai paskelbti iki jų įsigaliojimo.
3. Vandenilio tinklo operatoriai, jei tai būtina jų funkcijoms, įskaitant funkcijas, susijusias su tarpvalstybiniu vandenilio transportavimu, vykdyti, turi teisę naudotis kitų vandenilio tinklo operatorių tinklu.

4. Valstybė narė gali nuspręsti iki [2035 m.] gruodžio 31 d. netaikyti 1 dalies. Tokiu atveju valstybė narė užtikrina, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistema ir kad ji būtų grindžiama objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais. Reguliavimo institucijos imasi reikiamų priemonių, kad vandenilio tinklo naudotojai turėtų galimybę išsiderėti prieigą prie vandenilio tinklų, **ir užtikrinti, kad** šalys dėl prieigos prie vandenilio tinklų [...] privalėtų derėtis sąžiningai.
5. Kai naudojamosi **4 dalyje nurodyta** derybine prieiga, reguliavimo institucijos teikia gaires vandenilio tinklo naudotojams, koks bus poveikis išsiderėtiems tarifams, kai bus įvesta reguliuojama trečiųjų šalių prieiga.

Trečiųjų šalių prieiga prie vandenilio terminalų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio terminalų sistema ir kad ji būtų taikoma objektyviai, skaidriai ir nediskriminuojant, o reguliavimo institucijos imasi reikiamų priemonių, kad vandenilio tinklo naudotojai turėtų galimybę išsiderėti prieigą prie tų terminalų. Šalys dėl prieigos privalo derėtis sąžiningai. **Valstybės narės taip pat gali nuspręsti taikyti reguliuojamą trečiųjų šalių prieigą [...] prie vandenilio terminalų.**
2. Reguliavimo institucijos stebi trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio terminalų sąlygas ir jų poveikį vandenilio rinkoms ir, kai reikia siekiant apsaugoti konkurenciją, imasi priemonių, kad pagerintų prieigą pagal 1 dalyje nustatytus kriterijus.

Prieiga prie vandenilio saugyklų

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų objektyviai, skaidriai ir nediskriminuojant įgyvendinta derybinės trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio saugyklų ir, kai tai yra būtina dėl techninių ir ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema, prieigos prie dujų laikymo vamzdynuose paslaugų sistema, taip pat siekiant organizuoti prieigą prie papildomų paslaugų, arba reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos sistema pagal 2 dalį.
2. Nuo 2023 m. sausio 1 d. valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio saugyklų ir [...], kai tai yra būtina dėl techninių [...] arba ekonominių priežasčių norint užtikrinti teisę veiksmingai naudotis [...] tiekimo vartotojams sistema, **prieigos prie dujų laikymo vamzdynuose** paslaugų sistema, taip pat siekiant organizuoti prieigą prie papildomų paslaugų, ir kad ji būtų taikoma objektyviai ir nediskriminuojant vandenilio sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tuos tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas prieš jiems įsigaliojant pagal 72 straipsnį tvirtintų reguliavimo institucija.

III SKIRSNIS

ATSISAKYMAS SUTEIKTI PRIEIGĄ IR LEISTI PRISIJUNGTI

34 straipsnis

Atsisakymas suteikti prieigą ir leisti prisijungti

1. **Perdavimo sistemos operatoriai, skirstymo sistemos operatoriai [...]** ir vandenilio įmonės gali atsisakyti suteikti prieigą arba leisti prisijungti prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemos, jeigu trūksta pajėgumų. [...]
2. **Nedarant poveikio [...]** nacionaliniams ir Sąjungos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslams, valstybės narės imasi tinkamų priemonių užtikrinti, kad **perdavimo sistemos operatorius, [...]** **skirstymo sistemos operatorius [...]** arba vandenilio įmonė, atsisakę suteikti prieigą arba leisti prisijungti prie gamtinių dujų arba vandenilio sistemos dėl pajėgumų ar jungčių trūkumo, atliktų būtinus patobulinimus, jeigu jie ekonomiškai pagrįsti arba jeigu potencialus vartotojas yra pasirengęs už juos sumokėti.
3. Suteikti prieigą prie sistemos dujoms iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujoms gali būti atsisakyta tik remiantis [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804,**] 18 ir 33 straipsnių nuostatomis.

4. Nukrypstant nuo 1[...]-3 dalių, valstybė narė gali numatyti sistemą, pagal kurią perdavimo sistemos operatoriams ir skirstymo sistemos operatoriams leidžiama atsisakyti suteikti prieigą arba leisti prisijungti gamtinių dujų tinklo naudotojams, arba juos atjungti, visų pirma siekiant užtikrinti atitiktį Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje nustatyto poveikio klimatui neutralumo tikslo įgyvendinimui, kai:
- a) tinklo plėtros plane pagal 51 straipsnį [...] numatoma nutraukti perdavimo sistemos ar atitinkamų jos dalių eksploatavimą arba
 - b) atitinkama nacionalinė institucija patvirtino skirstomojo tinklo ar atitinkamų jo dalių eksploatavimo nutraukimą [...].

Valstybės narės, kurios leidžia atsisakyti suteikti prieigą ir leisti prisijungti tinklo naudotojams arba juos atjungti pagal šią dalį [...] [...], užtikrina, kad tai būtų daroma remiantis nacionalinės reguliavimo institucijos apibrėžtais objektyviais, skaidriais ir nediskriminaciniais kriterijais [...], atsižvelgiant į paveiktus interesus. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad apsaugotų tinklo naudotojus pagal 11a straipsnį, kai leidžiama juos atjungti.

5. Pateikiamos tinkamai pagrįstos [...] atsisakymo suteikti prieigą arba leisti prisijungti ir bet kokio atjungimo pagal šį straipsnį priežastys.

V skyrius

Gamtinių dujų perdavimo ir laikymo sistemų ir SGD sistemos operatoriams taikomos taisyklės

35 straipsnis

Perdavimo, laikymo arba SGD sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas perdavimo, laikymo arba SGD sistemos operatorius:
 - a) ekonomikos sąlygomis eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja saugius, patikimus ir efektyvius perdavimo, laikymo arba SGD įrenginius, skirtus atvirai rinkai užtikrinti, deramai atsižvelgdamas į aplinkos apsaugą ir [Reglamentu (ES) 2022/ ... (Metano reglamentu)] nustatytas pareigas, užtikrina atitinkamas priemones paslaugų teikimo įpareigojimams vykdyti;
 - b) nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai;
 - c) bet kuriam kitam perdavimo sistemos operatoriui, laikymo sistemos operatoriui, SGD sistemos operatoriui arba skirstymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima vykdyti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų;
 - d) teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia, kad galėtų veiksmingai naudotis sistema.

2. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius pastato pakankamus tarpvalstybinius pajėgumus, skirtus Europos perdavimo infrastruktūrai integruoti, atsižvelgdamas į visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumų paklausą ir atsižvelgdamas į dujų tiekimo saugumą.
3. Perdavimo sistemos operatoriai bendradarbiauja su skirstymo sistemos operatoriais, kad užtikrintų veiksmingą prie tinklo prijungtų rinkos dalyvių dalyvavimą mažmeninėje, didmeninėje ir balansavimo rinkose.
4. Perdavimo sistemos operatoriai užtikrina efektyvų dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose pagal taikomus dujų kokybės standartus.
5. Perdavimo sistemos operatorių priimtos taisyklės, kuriomis siekiama subalansuoti dujų perdavimo sistemą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės; ši nuostata taip pat taikoma taisyklėms, reglamentuojančioms tvarką, pagal kurią imamas mokestis iš jų tinklų sistemos naudotojų už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis perdavimo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 72 straipsnio 7 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.
6. Reguliavimo institucijos, jei taip numato valstybės narės, arba valstybės narės gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi būtiniausių perdavimo sistemos, įskaitant sujungimo pajėgumus, priežiūros ir plėtros standartų.

7. Valstybės narės gali numatyti, kad viena ar daugiau 1 dalyje išvardytų atsakomybės sričių būtų priskirtos kitam perdavimo sistemos operatoriui nei tas, kuriam perdavimo sistema priklauso nuosavybės teise ir kuriam kitu atveju būtų taikomos atitinkamos atsakomybės sritys. Perdavimo sistemos operatorius, kuriam paskirtos užduotys, turi būti sertifikuotas kaip operatorius, kuriam taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius ir atitikti 54 straipsnyje nustatytus reikalavimus, tačiau neturi būti reikalaujama, kad jam nuosavybės teise priklausytų perdavimo sistema, už kurią jis yra atsakingas.
8. [...] Perdavimo sistemos operatorius, **kuriam nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema**, turi atitikti IX skyriuje nustatytus reikalavimus ir būti sertifikuotas pagal [...] **65** straipsnį. Tai nedaro poveikio perdavimo sistemos operatorių, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomi sistemos operatoriai arba nepriklausomi perdavimo sistemos operatoriai, galimybei savo iniciatyva ir jiems vykdant priežiūrą deleguoti tam tikras užduotis kitiems perdavimo sistemos operatoriams, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomi sistemos operatoriai arba nepriklausomi perdavimo sistemos operatoriai, jeigu užduočių delegavimas nekelia pavojaus užduotis deleguojančio perdavimo sistemos operatoriaus teisėms priimti veiksmingus ir nepriklausomus sprendimus.

9. SGD, **perdavimo** ir laikymo sistemų operatoriai bendradarbiauja valstybėje narėje ir regiono mastu, kad užtikrintų efektyviausią įrenginių pajėgumų naudojimą ir tų įrenginių sinergiją, atsižvelgdami į sistemos vientisumą bei eksploatavimą **ir vengdami sukurti SGD įrenginių ir saugyklų eksploatavimo apribojimus.**
10. Perdavimo sistemos operatoriai energiją, kurią jie suvartoja atlikdami savo funkcijas, įsigyja laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos pagrindu veikiančios tvarkos.

**Perdavimo sistemos operatoriams ir perdavimo sistemos savininkams taikomi
konfidencialumo reikalavimai**

1. Nepažeidžiant 68 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės prievolės atskleisti informaciją, kiekvienas perdavimo, laikymo arba SGD sistemos operatorius ir kiekvienas perdavimo sistemos savininkas išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu. Visų pirma jie neatskleidžia jokios komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos kitiems įmonės padaliniams, **kurie nėra perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai**, nebent tai reikalinga verslo sandoriui atlikti. Siekdamos užtikrinti griežtą informacijos atskyrimo taisyklių laikymąsi, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos savininkas, įskaitant skirstymo sistemos operatorių jungtinio operatoriaus atveju, ir kiti įmonės padaliniai, **kurie nėra perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai**, nesinaudotų bendromis tarnybomis, pvz., bendromis teisės tarnybomis, išskyrus vykdant išimtinai administracines arba su IT susijusias funkcijas.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, perdavimo, laikymo arba SGD sistemos operatoriai nenaudoja ne pagal paskirtį komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami teisę naudotis sistema arba derėdamiesi dėl šios teisės.
3. Informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti, turi būti viešai skelbiama. Ta pareiga taikoma nepažeidžiant neskelbtinos komercinės informacijos apsaugos.

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl [...] dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prie perdavimo sistemos

1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir efektyvią naujų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų [...] gamybos įrenginių nediskriminacinio prijungimo tvarką. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucijos.

[...] [...]

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl prijungimo prie perdavimo sistemos ir vandenilio tinklo

1. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio tinklo operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir efektyvią gamtinių dujų ir vandenilio saugyklų, SGD pakartotinio dujinimo įrenginių, vandenilio terminalų ir pramonės vartotojų nediskriminacinio prijungimo prie perdavimo sistemos ir vandenilio tinklo tvarką ir tarifus. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucija.
2. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio tinklo operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują gamtinių dujų arba vandenilio saugyklą, SGD pakartotinio dujinimo įrenginį, vandenilio terminalą ar pramonės vartotoją motyvuodamas turimų tinklo pajėgumų galimais apribojimais ateityje arba papildomomis išlaidomis, susijusiomis su būtinu pajėgumų didinimu. Perdavimo sistemos operatorius ir vandenilio tinklo operatorius užtikrina naujos jungties pakankamą įleidimo ir išleidimo pajėgumą.

VI skyrius

Gamtinių dujų skirstymo sistemos eksploatavimas

39 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, valstybės narės, atsižvelgdamos į veiksmingumą ir ekonominę pusiausvyrą, paskiria vieną ar kelis skirstymo sistemos operatorius, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso skirstymo sistemos arba kurios yra atsakingos už šias sistemas, ir užtikrina kad tie operatoriai laikytųsi 40, 42 ir 43 straipsnių.

Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už ilgalaikį sistemos pajėgumą vykdyti pagrįstus dujų skirstymo poreikius ekonomikos sąlygomis eksploatuojant, prižiūrint ir plėtojant saugią, patikimą ir veiksmingą sistemą **arba nutraukiant jos eksploatavimą** savo regione, deramai atsižvelgdamas į aplinkos apsaugą, [Reglamentu (ES) 2022/ ... (Metano reglamentu)] nustatytus įpareigojimus ir energijos vartojimo efektyvumą.
2. Kai taip nusprendžia reguliavimo institucijos, skirstymo sistemos operatoriams gali būti pavesta užtikrinti efektyvų dujų kokybės valdymą savo įrenginiuose pagal taikytinus dujų kokybės standartus, jei dėl dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų įleidimo tai būtina sistemos valdymo reikmėms.
3. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai.
4. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius bet kuriam kitam skirstymo, perdavimo, SGD ir (arba) laikymo sistemos operatoriui pateikia pakankamai informacijos, kad užtikrintų, jog gamtinių dujų transportavimą ir laikymą būtų galima atlikti laikantis saugaus ir veiksmingo jungtinės sistemos eksploatavimo reikalavimų.

5. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kurios jiems reikia norint veiksmingai prisijungti prie sistemos, įskaitant naudojimąsi ja.
6. Jei skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už skirstymo sistemos subalansavimą, tuo tikslu jo priimtos taisyklės turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės; ši nuostata taip pat taikoma taisyklėms, reglamentuojančioms tvarką, pagal kurią imamas mokestis iš sistemos naudotojų už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis skirstymo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminaciniu išlaidas atspindinčiu būdu, taikant 72 straipsnio 7 dalies reikalavimus atitinkančią metodiką, ir paskelbiamos viešai.
7. Skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiauja su perdavimo sistemos operatoriais, kad užtikrintų veiksmingą prie jų [...] **infrastruktūros** prijungtų rinkos dalyvių dalyvavimą mažmeninėje, didmeninėje ir balansavimo rinkose įleidimo ir išleidimo sistemoje, kuriai priklauso skirstymo sistema.

[...] [...]

[...] **(Perkelta į 41 straipsnį)** [...]

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl [...] dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių prijungimo prie skirstymo sistemos

Reguliavimo institucijos **reikalauja** [...], kad skirstymo sistemos operatoriai paskelbti skaidrią ir efektyvią [...] dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų gamybos įrenginių nediskriminacinio prijungimo tvarką. Tą tvarką tvirtina reguliavimo institucijos.

(Perkelta iš 40 straipsnio) [...]

Skirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalčiai integruotos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Tomis taisyklėmis neturi būti nustatoma pareiga skirstymo sistemos turto nuosavybę atskirti nuo vertikalčiai integruotos įmonės.
2. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalčiai integruotos įmonės padalinys, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, savo organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Siekiant tai užtikrinti, taikomi šie būtiniausi kriterijai:
 - a) asmenys, atsakingi už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą, nedalyvauja integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už dujų gavybos, perdavimo, transportavimo [...] ir tiekimo kasdienį organizavimą, valdymo struktūrose;
 - b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti nepriklausomai;

- c) skirstymo sistemos operatorius turi faktines teises nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas tinklui eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Toms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius turi turėti būtinus išteklius, įskaitant žmogiškuosius, techninius, finansinius ir materialinius išteklius. Ši nuostata nekliudo taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos patronuojančiosios įmonės ekonominės ir valdymo priežiūros teisės dėl patronuojamosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 72 straipsnio 7 dalyje. Visų pirma pagrindinė bendrovė tokiu būdu galės patvirtinti skirstymo sistemos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą bei nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras įsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia pagrindinei bendrovei teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su skirstymo linijų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiaverčio dokumento sąlygų;
- d) skirstymo sistemos operatorius parengia atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir turi užtikrinti tinkamą jos vykdymo stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tam tikslui pasiekti. Už atitikties programos stebėseną atsakingas asmuo ar organas – už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas – 70 straipsnio 1 dalyje nurodytai reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama. Už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir savo užduočiai atlikti gali naudotis visa reikiama skirstymo sistemos operatoriaus ir visų susijusių įmonių informacija.

3. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios vertikaliai integruotos padalinys, valstybės narės užtikrina, jog skirstymo sistemos operatoriaus veiklą stebėtų reguliavimo institucijos arba kitos kompetentingos įstaigos, kad jis negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Visų pirma vertikaliai integruoti skirstymo sistemos operatoriai, teikdami informaciją ir kurdami prekės ženklą, neturi sukurti painiavos dėl vertikaliai integruotos įmonės tiekimo padalinio atskiros tapatybės.
4. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių integruotosioms gamtinių dujų įmonėms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 prijungtų vartotojų.

43 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo įsipareigojimai

1. Nepažeidžiant 68 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės pareigos pateikti informaciją, kiekvienas skirstymo sistemos operatorius užtikrina verslo veiklos metu gautos komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jo veiklą, kuri gali suteikti komercinį pranašumą, nebūtų atskleista diskriminaciniu būdu.
2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant gamtines dujas, skirstymo sistemos operatoriai nepiktnaudžiauja komerciniu požiūriu neskelbtina informacija, kurią gauna iš trečiųjų šalių suteikdami teisę naudotis sistema arba derėdamiesi dėl šios teisės.

Uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos

1. Valstybės narės gali nustatyti, kad reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos institucijos sistemą, kurioje gamtinės dujos skirstomos geografiniu požiūriu ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų teritorijoje ir nepažeidžiant 4 dalies netiekiamos namų ūkio vartotojoms, laikytų uždara skirstymo sistema, jei:
 - a) dėl tam tikrų techninių ar su sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti arba
 - b) pagal tą sistemą gamtinės dujos visų pirma paskirstomos sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.
2. Valstybės narės gali nurodyti reguliavimo institucijoms suteikti uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti 27 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti prieš jiems įsigaliojant laikantis 72 straipsnio.

3. Kai suteikiama 2 dalyje nurodyta išimtis, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos uždaros gamtinių dujų skirstymo sistemos naudotojo prašymu peržiūrimi ir tvirtinami laikantis 72 straipsnio.
4. Tai, kad sistema atsitiktinai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkių, kurie turi darbo ar panašių ryšių su skirstymo sistemos savininku ir kurie yra pagal uždara skirstymo sistemą aptarnaujamoje teritorijoje, nekliudo suteikti 2 dalyje numatytos išimties.
5. Taikant šią direktyvą, uždaros skirstymo sistemos laikomos skirstymo sistemomis.

45 straipsnis

Jungtinis operatorius

[...] **42** straipsnio 1 dalis neturi trukdyti jungtiniam perdavimo, SGD, laikymo ir skirstymo sistemos operatoriui vykdyti veiklą, jeigu tas operatorius laikosi 54 straipsnio 1 dalies ar 55 ir 56 straipsnių arba IX skyriaus.

VII skyrius

Vandeniliui skirtiems tinklams taikomos taisyklės

46 straipsnis

Vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatorių užduotys

1. Kiekvienas vandenilio tinklo, saugyklos ar terminalo operatorius:
 - a) ekonominėmis sąlygomis eksploatuoja, prižiūri ir plėtoja saugią ir patikimą vandenilio transportavimo ar laikymo infrastruktūrą, deramai atsižvelgdamas į aplinką, glaudžiai bendradarbiaudamas su sujungtų ir kaimyninių vandenilio tinklų operatoriais;
 - b) užtikrina ilgalaikį vandenilio sistemos gebėjimą patenkinti pagrįstus vandenilio transportavimo ir laikymo poreikius;
 - c) užtikrina tinkamas priemones, kurių reikia jo pareigoms [...] vykdyti;
 - d) pateikia kitų tinklų arba sistemų, su kuriomis sujungta jo sistema, operatoriui pakankamai informacijos, kad būtų užtikrinamas saugus ir efektyvus jungtinės sistemos eksploatavimas, koordinuojama jos plėtra ir sąveikumas;
 - e) nediskriminuoja **vandenilio** sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų kategorijų, ypač savo susijusių įmonių naudai, ir

- f) teikia **vandenilio** sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga efektyviai prieigai prie infrastruktūros;
- g) imasi visų turimų pagrįstų priemonių, kad vykdant veiklą būtų užkirstas kelias vandenilio išmetimui ir išmetamas jo kiekis būtų kuo labiau sumažintas, ir reguliariai atlieka visų atitinkamų sudedamųjų dalių, už kurias atsako veiklos vykdytojas, vandenilio nuotėkio aptikimo ir remonto apžiūrą;
- h) kompetentingoms institucijoms pateikia vandenilio nuotėkio aptikimo ataskaitą ir, jei reikia, remonto arba pakeitimo programą.

2. [...]Vandenilio tinklo operatoriai **siekia užtikrinti** [...] tarpvalstybinius pajėgumus Europos vandenilio infrastruktūrai integruoti, kad patenkintų visą ekonomiškai pagrįstą ir techniškai įmanomą pajėgumų paklausą, atsižvelgdamas į vandenilio tiekimo saugumą. **Atlikus jų sertifikavimą pagal šios direktyvos 65 straipsnį ir [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM (2021) 804] 13 straipsnį, valstybių narių kompetentingos institucijos gali nuspręsti pavesti vienam vandenilio tinklo operatoriui ar ribotam jų skaičiui [...] atsakomybę užtikrinti tarpvalstybinius pajėgumus.**

3. **Reguliavimo institucija gali nuspręsti pavesti vandenilio tinklo operatoriams atsakomybę [...] užtikrinti veiksmingą vandenilio kokybės valdymą savo tinkluose pagal taikomus vandenilio kokybės standartus, jei tai būtina sistemos valdymui [...].**
4. **Vandenilio tinklo operatoriai yra atsakingi už balansavimą savo tinkluose nuo 2036 m. sausio 1 d. arba nuo ankstesnės datos, jei taip numato [...] reguliavimo institucija. Vandenilio tinklo operatorių priimtose taisyklėse dėl vandenilio tinklo balansavimo, įskaitant taisykles, pagal kurias iš jų tinklų naudotojų imamas mokestis už energijos disbalansą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės.**

Esami vandenilio tinklai

1. Valstybės narės gali **numatyti, kad reguliavimo institucijos [...]** gali taikyti nuo **vieno ar daugiau** šios direktyvos 31, 62, 63, [...]64 **ir 65** straipsnių ir [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 6 ir 47 straipsnių reikalavimų leidžiančią nukrypti nuostatą vandenilio tinklams, kurie [įsigaliojimo data] priklausė vertikalios integracijos įmonei. Nukrypti leidžianti nuostata taikoma tik tinklo pajėgumams, eksploatuojamiems [įsigaliojimo data].
2. Nukrypti leidžianti nuostata [...] nustoja galioti:
 - a) kai vertikalios integracijos įmonė pateikia reguliavimo institucijai prašymą nutraukti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą ir reguliavimo institucija tokį prašymą patenkina;
 - b) kai vandenilio tinklas, kuriam taikoma nukrypti leidžianti nuostata, prijungiamas prie kito vandenilio tinklo;

- c) kai vandenilio tinklas, kuriam taikoma nukrypti leidžianti nuostata, arba jo pajėgumai, t. y. jo ilgis arba pajėgumai, išplečiami **daugiau kaip [5 %], palyginti su [šios direktyvos įsigaliojimo data]; [...]; arba**
- d) [...] kai reguliavimo institucija sprendimu padaro išvadą, kad tolesnis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas keltų kliūčių konkurencijai sudarymo riziką arba neigiamai paveiktų veiksmingą vandenilio infrastruktūros diegimą ar vandenilio rinkos plėtrą valstybėje narėje arba Sąjungoje.

3. Reguliavimo institucijos gali paprašyti esamų vandenilio tinklo operatorių pateikti joms visą informaciją, būtiną jų užduotims vykdyti.

Geografiškai riboti vandenilio tinklai

1. Valstybės narės gali numatyti, kad reguliavimo institucijos[...] gali leisti taikyti nuo 62 **ir 65** straipsnių nukrypti leidžiančią nuostatą vandenilio tinklams, kuriais vandenilis transportuojamas [...] į ribotą skaičių išleidimo taškų geografiškai ribotoje [...] vietovėje. **Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo laikotarpiu toks tinklas turi tenkinti visas šias sąlygas:**
 - i. **Jis neapima vandenilio jungčių. [...]**
 - ii. **Jis neturi tiesioginių jungčių su vandenilio saugyklomis [...] arba vandenilio terminalais, išskyrus atvejus, kai tokios saugyklos ar terminalai taip pat yra prijungti prie vandenilio tinklo, kuriam pagal šį straipsnį arba pagal 47 straipsnį netaikoma nukrypti leidžianti nuostata.**
 - iii. **[...]**
 - iv. **[...] Jo paskirtis yra visų pirma tiekti vandenilį vartotojams, tiesiogiai prijungtiems prie šio tinklo.**

2. Nacionalinė reguliavimo institucija priima sprendimą atšaukti nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą pagal 1 dalį, jei ji padaro išvadą, kad tolesnis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas keltų kliūčių konkurencijai sudarymo riziką arba neigiamai paveiktų veiksmingą vandenilio infrastruktūros diegimą ar vandenilio rinkos plėtrą valstybėje narėje arba Sąjungoje, arba jei nebetenkinama bent viena iš 1 dalyje išvardytų sąlygų.

[...]

[...]

Vandenilio jungtys su trečiosiomis valstybėmis

1. **Sąjunga, prieš pradėdant eksploatuoti kiekvieną vandenilio jungtį tarp valstybių narių ir trečiųjų valstybių, sudaro tarptautinį susitarimą pagal SESV 218 straipsnį su prijungta trečiaja valstybe arba trečiosiomis valstybėmis; tame susitarime nustatomos atitinkamos vandenilio jungties eksploatavimo taisyklės, kai tai būtina siekiant užtikrinti nuoseklumą ir suderinamumą su vandenilio tinklams taikomomis taisyklėmis, nustatytomis šioje direktyvoje ir [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) 804]. Laikoma, kad tarptautinio susitarimo nereikia, jei valstybė narė, prijungta arba ketinanti būti prijungta vandenilio jungtimi, pagal 82 straipsnį derasi su prijungta trečiaja valstybe arba atitinkamomis trečiosiomis valstybėmis ir sudaro tarpvyriausybinių susitarimą, kuriame nustatomos atitinkamos vandenilio jungties eksploatavimo taisyklės, siekiant užtikrinti nuoseklumą ir suderinamumą su vandenilio tinklams taikomomis taisyklėmis, nustatytomis šioje direktyvoje ir [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) 804].**

[...]

2. **1 dalimi nedaromas poveikis 79 straipsniui ir kompetencijos paskirstymui tarp Sąjungos ir valstybių narių.**

[...]

3. **Valstybės narės užtikrina, kad įgyvendinant 1 dalyje nurodytas taisykles būtų atsižvelgiama į veiksmingą jų taikymą Sąjungos teritorijoje ir į jungties integruotumą.**

[...]

Konfidencialumo reikalavimai vandenilio tinklų, vandenilio saugyklų ir vandenilio terminalų operatoriams

1. Nedarant poveikio teisinei pareigai atskleisti informaciją kiekvienas vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatorius ir kiekvienas vandenilio tinklo savininkas išsaugo neskelbtinos komercinės informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kurią atskleidus gali būti suteiktas komercinis pranašumas, nebūtų skelbiama diskriminaciniu būdu. Visų pirma, jei vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatorius arba vandenilio tinklo savininkas priklauso vertikalios integracijos įmonei, jis neatskleidžia jokios neskelbtinos komercinės informacijos kitiems įmonės padaliniams, **kurie nėra perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai**, nebent tai būtina verslo sandoriui atlikti.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant vandenilį, vandenilio tinklo, vandenilio saugyklos ar vandenilio terminalo operatoriai, suteikdami joms prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos, nenaudoja iš trečiųjų šalių gautos neskelbtinos komercinės informacijos ne pagal paskirtį.
3. Informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti, turi būti viešai skelbiama. Ta pareiga taikoma nepažeidžiant neskelbtinos komercinės informacijos apsaugos.

VIII skyrius

Integruoto tinklo planavimas

51 straipsnis

Gamtinių dujų tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Bent kas dvejus metus visi perdavimo sistemos operatoriai atitinkamai reguliavimo institucijai pateikia dešimties metų tinklo plėtros planą, grindžiamą esama ir numatoma pasiūla ir paklausa, pasikonsultavus su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Kiekvienoje valstybėje narėje parengiamas bent vienas bendras tinklo plėtros planas. Reikalaujama, kad infrastruktūros operatoriai, įskaitant SGD ir vandenilio terminalų operatorius, saugyklų operatorius, skirstymo sistemų operatorius, centralizuoto šilumos tiekimo infrastruktūros ir elektros energijos operatorius, perdavimo sistemos operatoriams pateiktų visą bendram planui parengti aktualią informaciją ir ja keistųsi. Tame plėtros plane nurodomos efektyvios priemonės, skirtos gamtinių dujų sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti, visų pirma laikytis infrastruktūros standartų pagal Reglamentą (ES) 2017/1938. Dešimties metų tinklo plėtros planas viešai skelbiamas interneto svetainėje.

2. Dešimties metų tinklo plėtros plane visų pirma:

- a) pateikiama **visapusiška ir išsami informacija apie** svarbiausią infrastruktūrą, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per kitus dešimt metų, atsižvelgiant į bet kokią infrastruktūrą, reikalingą dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujų įrenginiams prijungti, įskaitant infrastruktūrą, sukurtą [...] **siekiant sudaryti sąlygas srautams priešinga kryptimi – į perdavimo tinklą;**
- b) nurodomos visos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos, kurias reikės padaryti per kitus trejus metus;
- c) pateikiama **visapusiška ir išsami** informacija apie infrastruktūrą, kurios eksploatavimą galima nutraukti arba kurios eksploatavimas bus nutrauktas; [...]
- d) numatomi visų investicinių ir eksploatavimo nutraukimo projektų terminai;
- e) remiamasi jungtinio scenarijaus sistema, parengta atitinkamų infrastruktūros operatorių, įskaitant atitinkamus bent **gamtinių** dujų ir elektros energijos skirstymo sistemų operatorius. **Tokie scenarijai grindžiami pagrįstomis gamybos, tiekimo, vartojimo ir mainų su kitomis valstybėmis raidos prielaidomis;**

- f) užtikrinamas nuoseklumas su bendru ir nacionaliniu rizikos vertinimais pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį;
- g) užtikrinamas nuoseklumas su integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais ir su integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis, kurie teikiami pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, ir remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 punkte nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtros planą perdavimo sistemos operatorius visapusiškai atsižvelgia į galimas sistemos plėtros alternatyvas, kaip antai paklausos atsako panaudojimą, taip pat į tikėtiną suvartojimą pritaikius principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ **ir į poreikio mažinimo tikslus**, prekybą su kitomis valstybėmis ir visos Sąjungos tinklo plėtros planą. **Atsižvelgdamas į energetikos sistemos integraciją, [...] perdavimo sistemos operatorius įvertina, kaip tenkinti, kai įmanoma, poreikį elektros energijos ir dujų sistemose, įskaitant informaciją apie optimalią energijos kaupimo įrenginių vietą bei dydį ir elektros energijos naudojimo dujoms gaminti infrastruktūrą.**

4. Reguliavimo institucija dėl dešimties metų tinklo plėtros plano viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais faktiniais ar potencialiais sistemos naudotojais. Asmenų ar įmonių, teigiančių, jog yra potencialūs sistemos naudotojai, gali būti paprašyta pagrįsti tokius teiginius. Reguliavimo institucija paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus, visų pirma galimą investavimo poreikį.
5. Reguliavimo institucija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros plane atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi procese, ir ar jis suderinamas su naujausiu sutrikimo scenarijų imitavimo bandymu, kurį Sąjungos mastu pagal Reglamento (ES) 2017/1938 7 straipsnį atliko ENTSO-G, su regioniniais ir nacionaliniais rizikos vertinimais ir su neprivalomais visos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtros planais (toliau – visos Sąjungos tinklo plėtros planai), nurodytais Reglamento (ES) 2019/943 30 straipsnio 1 dalies b punkte, **[naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) 804] 29 straipsnyje ir [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) 804] 43 straipsnyje**. Jei iškyla abejonių dėl suderinamumo su visos Sąjungos tinklo plėtros planu, reguliavimo institucija konsultuojasi su ACER. Reguliavimo institucija gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius iš dalies pakeistų savo dešimties metų tinklo plėtros planą.

Kompetentingos nacionalinės institucijos išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros planas yra suderinamas su **Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 dalyje nustatytu poveikio klimatui neutralumo tikslu**, nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais ir integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis, pateiktais pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, **ir, jei jis yra nesuderinamas, gali pateikti reguliavimo institucijai pagrįstą nuomonę, kurioje išdėstoma, kas yra nesuderinama; į ją turi būti tinkamai atsižvelgta.**

6. Reguliavimo institucija vykdo dešimties metų tinklo plėtros plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jo vertinimą.
7. Tuo atveju, kai nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius dėl kitų nei nuo jo priklausančių svarbių priežasčių nepadaro investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padaryta per kitus trejus metus, valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija privalėtų imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių tam, kad atitinkama investicija būtų padaryta, jei tokia investicija vis dar svarbi atsižvelgiant į naujausią dešimties metų tinklo plėtros planą:

- a) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius padarytų atitinkamas investicijas;
- b) dėl atitinkamos investicijos organizuoti konkurso procedūrą, kurioje galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai;
- c) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti padidinti kapitalą, siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

Kai reguliavimo institucija pasinaudoja pirmos pastraipos b punkte nustatytais įgaliojimais, ji gali įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti su vienu ar daugiau iš šių reikalavimų:

- a) kad bet kuri trečioji šalis teiktų finansavimą;
- b) kad bet kuri trečioji šalis vykdytų statybą;
- c) kad pats sukurtų atitinkamą naują turtą;
- d) kad pats eksploatuotų atitinkamą naują turtą.

Perdavimo sistemos operatorius suteikia investuotojams visą investavimui reikalingą informaciją, prijungia naują turtą prie perdavimo tinklo ir apskritai deda visas pastangas sudaryti palankesnes sąlygas investicinio projekto įgyvendinimui.

Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija.

8. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja 7 dalyje nustatytais įgaliojimais, atitinkamose tarifų taisyklėse atsižvelgiama į atitinkamų investicijų sąnaudas.

Vandenilio tinklo plėtros ataskaitų teikimas

1. Vandenilio tinklo operatoriai reguliavimo institucijai [...] kas dvejus metus [...] pateikia vandenilio tinklo infrastruktūros, kurią siekia sukurti, apžvalgą. **Pirmoji apžvalga pateikiama per šešis mėnesius nuo [...] vandenilio tinklo operatoriaus sertifikavimo pagal šios direktyvos 65 straipsnį ir [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] 804] 13 straipsnį arba per 12 mėnesių nuo [...] nukrypti leidžiančios nuostatos pagal 47 arba 48 straipsnį gavimo, atsižvelgiant į tai, kuri data ankstesnė. Šios direktyvos įsigaliojimo metu veikiantys vandenilio tinklo operatoriai pirmąją apžvalgą pateikia per šešis mėnesius nuo šios direktyvos įsigaliojimo. Toje apžvalgoje visų pirma:**
 - a) pateikiama informacija apie **vandenilio** tinklo naudotojų ir vandenilio tinklo operatorių suderėtos apimtys ir trukmės pajėgumo poreikius, **taip pat informacija apie galimų būsimų vandenilio tinklo ir vandenilio tiekimo [...] galutinių naudotojų, kurių priklausomybę nuo iškastinio kuro yra sunku sumažinti, vietą;**

- b) pateikiama informacija apie tai, kiek gamtinių dujų vamzdynų pakeitus jų paskirtį bus naudojama vandeniliui transportuoti;
- c) užtikrinamas nuoseklumas su integruotu nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu bei jo atnaujinimais ir integruotomis nacionalinėmis energetikos ir klimato srities pažangos ataskaitomis, pateiktais pagal Reglamentą (ES) 2018/1999, ir remiamas Reglamento (ES) 2021/1119 2 straipsnio 1 punkte nustatytas poveikio klimatui neutralumo tikslas.
- d) **pateikiama informacija, kuria keičiamasi su vandenilio tinklo operatoriais kaimyninėse valstybėse narėse pagal 2 dalį.**

2. Vandenilio saugyklų ir **vandenilio** terminalų operatoriai teikia visą apžvalgai parengti aktualią informaciją ir keičiasi ja su vandenilio tinklo operatoriais. **Vandenilio tinklo operatoriai visa apžvalgai parengti aktuali informacija keičiasi su kitais vandenilio tinklo operatoriais, įskaitant vandenilio tinklo operatorius kaimyninėse valstybėse narėse [...].**

3. Reguliavimo institucija išnagrinėja apžvalgą **ir teikia rekomendacijas dėl vandenilio tinklo operatoriaus apžvalgos pakeitimų** [...]. Nagrinėdama ji atsižvelgia į bendrą vandenilio tinklo reikalingumą energetiniu ir ekonominiu požiūriu, taip pat į jungtinio scenarijaus sistemą, parengtą pagal 51 straipsnio 2 dalies e punktą. **Kalbant apie apžvalgas, pateikiamas dėl vandenilio tinklų, kuriems taikoma nukrypti leidžianti nuostata pagal 47 arba 48 straipsnį, reguliavimo institucija gali nenagrinėti tokios apžvalgos ir neteikti rekomendacijų dėl pakeitimų.**
4. Reguliavimo institucija į apžvalgos nagrinėjimo rezultatus atsižvelgia tvirtindama priskirtuosius mokesčius, kaip tai suprantama [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 4 straipsnyje.
5. Vandenilio tinklo operatoriai [...] **kas dvejus metus** skelbia jungtinę vandenilio sistemos plėtros ataskaitą, grindžiamą reguliavimo institucijai pateikta apžvalga. Jie atsižvelgia į reguliavimo institucijos pagal [...] **3** dalį atliktą nagrinėjimą **ir pateiktas rekomendacijas. Reguliavimo institucija gali pateikti nuomonę dėl ataskaitos.**

- 5a. Iki 2035 m. sausio 31 d., nedarant poveikio reguliavimo institucijos įgaliojimams prižiūrėti prieigos prie tinklo taisyklės, valstybės narės gali pavesti kitai kompetentingai institucijai išnagrinėti apžvalgą ir pateikti rekomendacijas dėl vandenilio tinklo operatoriaus apžvalgos pakeitimų, kad būtų užtikrintas nuoseklumas su integruotais nacionaliniais energetikos ir klimato srities veikslių planais ir jų atnaujinimais. [...]**
- 6. Kai valstybės narės pagal 31 straipsnio 1 dalį taiko reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistemą, jos [...] vandenilio tinklo operatoriams taiko reikalavimus pagal 51 straipsnį, išskyrus tuos reikalavimus, kurie susiję su Reglamentu (ES) 2017/1938. Tokiu atveju reguliavimo institucija taip pat išnagrinėja, ar vandenilio tinklo operatorių pateiktas dešimties metų tinklo plėtros planas atitinka [naujos redakcijos Dujų reglamento] 43 straipsnyje nurodytą visos Sąjungos dešimties metų vandenilio tinklo plėtros planą.**
- 7. Užuoat taikiusios šį straipsnį, valstybės narės gali nuspręsti nuo [šios direktyvos įsigaliojimo dienos] vandenilio tinklo operatoriams taikyti [...] 51 straipsnyje nustatytus reikalavimus.**

Tarpvalstybinės vandenilio infrastruktūros finansavimas

1. Kai valstybės narės taiko reguliuojamos trečiųjų šalių prieigos prie vandenilio tinklų sistemą pagal 31 straipsnio 1 dalį ir kai vandenilio jungties projektas [...] nėra [Reglamento xxx dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių II skyriuje ir I priedo 3 punkte] nurodytas bendro intereso projektas, gretimų ir paveiktų vandenilio tinklų operatoriai **padengia projekto išlaidas ir gali jas įtraukti į savo atitinkamas tarifų sistemas. Jei jie nustato didelį naudos ir sąnaudų atotrūkį, jie gali [...]** parengti projekto planą, įskaitant prašymą dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo, ir pateikti jį kartu atitinkamoms reguliavimo institucijoms, kad šios kartu jį patvirtintų.

2. **Kai vandenilio tinklo operatoriai pateikia projekto planą, kaip nustatyta šio straipsnio 1 dalyje, taikomos šios [...] nuostatos:**

- a) prie projekto plano ir prašymo dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo pridedama konkretaus projekto sąnaudų ir naudos analizė, kurioje atsižvelgiama į naudą ne tik susijusiose valstybėse narėse, ir verslo planas, kuriame įvertinamas projekto finansinis gyvybingumas, pateikiamas finansinis sprendimas ir nurodoma, ar dalyvaujantys vandenilio tinklo operatoriai pritaria pagrįstam pasiūlymui dėl tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo;
- b) atitinkamos reguliavimo institucijos, pasikonsultavusios su vandenilio tinklo operatoriais, **gali [...]** koordinuotai priima sprendimus dėl investavimo sąnaudų paskirstymo kiekvienam projekte dalyvaujančiam tinklo operatoriui;
- c) jei atitinkamos reguliavimo institucijos negali pasiekti susitarimo dėl prašymo [...], **jis gali nuspręsti kartu perduoti jį ACER.** ACER priima sprendimą vykdydama procesą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį.

[...] [...]

[...] [...]

[...] [...]

[...] [...]

[...] [...]

IX skyrius

Perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1 SKIRSNIS

NUOSAVYBĖS ATSKYRIMAS

54 straipsnis

Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad:
 - a) kiekviena įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;
 - b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
 - i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu; nei
 - ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

- c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;
- d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų nariu.

2. 1 dalies b ir c punktuose nurodytos teisės visų pirma apima:

- a) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;
- b) įgaliojimus skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisiškai įmonei atstovaujančių organų narius; arba
- c) kontrolinio akcijų paketo turėjimą.

3. 1 dalies b punkte terminas „įmonė, atliekanti kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų“ suprantamas kaip apimantis terminą „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos [...] ar tiekimo funkcijų“, apibrėžtą Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2019/944²⁵, o terminai „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ suprantami kaip apimantys toje direktyvoje apibrėžtus terminus „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“.

²⁵ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

[...] [...]

5. Laikoma, kad šio straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta pareiga yra įvykdyta tuo atveju, jeigu dvi ar daugiau įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrąją įmonę, atliekančią perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas dviejose ar daugiau valstybių narių atitinkamų perdavimo sistemų atžvilgiu. Bendrajai įmonei gali priklausyti tik tos įmonės, kurios pagal 55 straipsnį patvirtinamos kaip nepriklausomi sistemos operatoriai arba kaip nepriklausomi perdavimo operatoriai pagal 3 skirsnį.
6. Įgyvendinant šį straipsnį, jei 1 dalies b, c ir d punktuose nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, nėra laikomi tuo pačiu asmeniu ar asmenimis.

7. Valstybės narės užtikrina, kad nei perdavimo sistemos operatoriaus, kuris priklausė vertikaliai integruotai įmonei, turima 36 straipsnyje nurodyta komerciniu požiūriu neskelbtina informacija, nei tokio perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojai nebūtų perduoti įmonėms, atliekančioms kurias nors iš gavybos ir tiekimo funkcijų.
8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies. Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja valstybe, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo sujungimo taško su tos valstybės narės tinklu atveju, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklauso vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

- a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių pagal 55 straipsnį arba
- b) laikosi 3 skirsnio nuostatų.

9. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei ir yra nustatyta tvarka, kuria perdavimo sistemos operatoriui garantuojama daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatomis, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies.

Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja valstybe, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo sujungimo taško su tos valstybės narės tinklu atveju, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklauso vertikaliai integruotai įmonei ir yra nustatyta tvarka, kuria perdavimo sistemos operatoriui garantuojama daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatomis, ta valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies.

10. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi pagal šio straipsnio 9 dalį, ji sertifikuojama pagal šios direktyvos 65 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse ir **Reglamento, pasiūlyto COM(2021) 804 final [nuoroda į naujos redakcijos reglamentą], 13** straipsnyje nustatytas procedūras. [...] Po to Komisija patikrina, ar esama tvarka perdavimo sistemos operatoriui aiškiai garantuoja daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsnio nuostatos.
11. Vertikaliai integruotoms įmonėms, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokių būdu netrukdoma imtis veiksmų, kad jos galėtų laikytis 1 dalies.
12. Įmonės, atliekančios kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, jokių būdu negali turėti galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti atskirtų perdavimo sistemos operatorių ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu valstybėse narėse, kurios taiko 1 dalį.

2 SKIRSNIS

NEPRIKLAUSOMI SISTEMOS OPERATORIAI

55 straipsnis

Nepriklausomi sistemos operatoriai

1. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybė narė perdavimo sistemos savininko siūlymu gali nuspręsti netaikyti [...] **54** straipsnio 1 dalies ir paskirti nepriklausomą sistemos operatorių.

Perdavimo sistemos, jungiančios valstybę narę su trečiąja šalimi, dalies tarp tos valstybės narės sienos ir pirmo sujungimo taško su tos valstybės narės tinklu atveju, jeigu 2019 m. gegužės 23 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, ta valstybė narė perdavimo sistemos savininko siūlymu gali nuspręsti netaikyti **54** straipsnio 1 dalies ir paskirti nepriklausomą sistemos operatorių.

Komisija patvirtina nepriklausomo sistemos operatoriaus paskyrimą.

2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:
- a) kandidatas į operatorius įrodo, kad atitinka 54 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktų reikalavimus;
 - b) kandidatas į operatorius įrodo, kad jis turi reikiamų finansinių, techninių, materialinių ir žmogiškųjų išteklių savo užduotims pagal 35 straipsnį vykdyti;
 - c) kandidatas į operatorius įsipareigoja laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurio priežiūrą vykdo reguliavimo institucija;
 - d) perdavimo sistemos savininkas įrodo, kad jis gali vykdyti savo pareigas pagal 5 dalį; tuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su įmone kandidate ir bet kuriuo kitu atitinkamu subjektu projektus;
 - e) kandidatas į operatorius įrodo, kad gali vykdyti savo pareigas pagal [naujos redakcijos Dujų reglamentą, pasiūlytą COM(2021) [...] 804], įskaitant bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais Europos ir regionų lygmeniu.
3. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka 66 straipsnio ir šio straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma arba šios direktyvos 65 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 715/2009 3 straipsnyje, arba šios direktyvos 66 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

4. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir už tokios prieigos valdymą, įskaitant prieigos mokesčių ir perkrovos valdymo mokesčių surinkimą, už perdavimo sistemos eksploatavimą, priežiūrą ir plėtrą, taip pat už ilgalaikio sistemos pajėgumo tenkinti pagrįstą paklausą užtikrinimą planuojant investicijas. Plėtodamas perdavimo sistemą nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už planavimą (įskaitant leidimų išdavimo tvarką), naujos infrastruktūros statybą ir jos atidavimą eksploatuoti. Šiuo tikslu nepriklausomas sistemos operatorius atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas taip, kaip nustatyta šiame skyriuje. Perdavimo sistemos savininkas nėra atsakingas nei už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tokios prieigos valdymą, nei už investavimo planavimą.
5. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:
- a) visapusiškai bendradarbiauja su nepriklausomu sistemos operatoriumi ir teikia paramą jam vykdant savo užduotis, be kita ko, visų pirma teikia visą reikiamą informaciją;
 - b) finansuoja investicijas, dėl kurių sprendimą priima nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių. Atitinkamus susitarimus dėl finansavimo patvirtina reguliavimo institucija. Prieš patvirtindama, reguliavimo institucija konsultuojasi su perdavimo sistemos savininku ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis;

- c) prisiima atsakomybę, susijusią su tinklo turtu, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis;
 - d) užtikrina, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus investavimą tuo atveju, jeigu pagal b punktą jis sutiko, kad finansuotų bet kuri suinteresuotoji šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.
6. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija, atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi reikiami įgaliojimai veiksmingai prižiūrėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 5 dalyje jam nustatytų pareigų.

Perdavimo sistemos savininkų, vandenilio tinklų savininkų, laikymo sistemos operatorių ir vandenilio saugyklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas

Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio tinklo **operatorius**, perdavimo sistemos ir vandenilio tinklo savininkai ir laikymo sistemos operatoriai arba vandenilio saugyklų operatoriai, kurie yra vertikaliai integruotos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomi nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su dujų perdavimu, skirstymu, transportavimu ir laikymu.

Šis straipsnis taikomas tik toms gamtinių dujų saugykloms, kurios yra techniškai ir (arba) ekonomiškai būtinos, siekiant užtikrinti teisę veiksmingai naudotis tiekimo vartotojams sistema pagal 29 straipsnį.

Siekiant užtikrinti **pirmoje pastraipoje** [...] nurodytą perdavimo sistemos arba vandenilio tinklo savininko ir laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriaus nepriklausomumą, taikomi šie būtiniausi kriterijai:

- a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos arba vandenilio tinklo savininko ir laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriaus valdymą, neturi priklausyti integruotos gamtinių dujų įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę dujų gavybos ir tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
- b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos arba vandenilio tinklo savininko ir laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jie galėtų veikti savarankiškai;
- c) laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriui suteikiamos faktinės teisės nepriklausomai nuo integruotos gamtinių dujų įmonės priimti sprendimus, susijusius su turtu, kuris reikalingas saugykloms eksploatuoti, prižiūrėti ar plėtoti. Ši nuostata nekliudo taikyti tinkamų koordinavimo mechanizmų siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos patronuojančiosios įmonės ekonominės ir valdymo priežiūros teisės dėl patronuojamosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 72 straipsnio 7 dalyje. Taip visų pirma pagrindinei bendrovei sudaromos sąlygos patvirtinti laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą ir nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras įsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia pagrindinei bendrovei teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su saugyklų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiaverčio dokumento sąlygų;

- d) perdavimo sistemos arba vandenilio tinklo savininkas ir laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatorius parengia atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir siekiama užtikrinti tinkamą jos vykdymo priežiūrą. Joje nustatomos ir konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas asmuo ar organas reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama.

Komisijai pagal 83 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma [...] ši direktyva nustatant gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad perdavimo sistemos arba vandenilio tinklo savininkas ir laikymo sistemos arba vandenilio saugyklos operatorius visiškai ir veiksmingai laikytųsi šio straipsnio 2 dalies.

3 SKIRSNIS

NEPRIKLAUSOMI PERDAVIMO OPERATORIAI

57 straipsnis

Turtas, įranga, personalas ir tapatybė

1. Perdavimo sistemos operatoriai turi visus žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius, kurie reikalingi jų pareigoms pagal šią direktyvą įvykdyti ir dujų perdavimo veiklai vykdyti, visų pirma:
 - a) dujų perdavimo veiklai vykdyti reikalingas turtas, įskaitant perdavimo sistemą, nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos operatoriui;
 - b) perdavimo sistemos operatorius samdo dujų perdavimo veiklai vykdyti, įskaitant visų bendrų užduočių atlikimą, reikalingą personalą;
 - c) vertikaliai integruotos įmonės padaliniais draudžiama vienas kitam skolinti personalą ir teikti paslaugas. Tačiau perdavimo sistemos operatorius gali teikti paslaugas vertikaliai integruotai įmonei tol, kol:
 - i) tų paslaugų teikimas nediskriminuoja sistemos naudotojų, visiems sistemos naudotojams yra prieinamas tomis pačiomis sąlygomis, ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai;
 - ii) tų paslaugų teikimo sąlygas yra patvirtinusi reguliavimo institucija;

- d) nedarant poveikio pagal 60 straipsnį įsteigto priežiūros organo sprendimams, vertikaliai integruota įmonė, gavusi tinkamą perdavimo sistemos operatoriaus prašymą, perdavimo sistemos operatoriui laiku skiria atitinkamus finansinius išteklius būsimiems investiciniams projektams arba atitinkamus finansinius išteklius, skirtus esamam turtui pakeisti.

2. Dujų perdavimo veiklą, be 35 straipsnyje išvardytų užduočių, sudaro bent tokios užduotys:

- a) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui ir ryšių su trečiosiomis šalimis bei reguliavimo institucijomis palaikymas;
- b) atstovavimas perdavimo sistemos operatoriui Europos dujų perdavimo sistemos operatorių tinkle (ENTSO-G);
- c) prieigos suteikimas trečiajai šaliai nediskriminuojant sistemos naudotojų ar tam tikrų sistemos naudotojų kategorijų ir tokios prieigos valdymas;
- d) visų su perdavimo sistema susijusių mokesčių, įskaitant prieigos mokesčius, balansavimo mokesčius už papildomas paslaugas, pvz., dujų valymą, paslaugų pirkimą (balansavimo išlaidos, energija nuostoliams padengti), surinkimas;
- e) saugios, veiksmingos ir ekonomiškos perdavimo sistemos eksploatavimas, priežiūra ir plėtojimas;

- f) investicijų planavimas užtikrinant ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;
 - g) tinkamų bendrų įmonių steigimas, be kita ko, su vienu ar keliais perdavimo sistemos operatoriais, dujų biržos ir kiti svarbūs veiksniai, siekiant plėtoti regioninių rinkų kūrimą arba sudaryti palankesnes sąlygas liberalizavimo procesui;
 - h) visų bendrų paslaugų, įskaitant teisinės paslaugas, apskaitos ir IT paslaugų teikimas.
3. Perdavimo sistemos operatorių teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos [...] (ES) 2017/1132²⁶ [...] II priede.
4. Užtikrindamas bendrą tapatybę, teikdamas informaciją, kurdamas prekės ženklą ir vykdydamas veiklą savo patalpose perdavimo sistemos operatorius nesukuria painiavos dėl vertikaliai integruotos įmonės ar bet kurio jos padalinio atskiros tapatybės.
5. Perdavimo sistemos operatorius nesidalija IT sistemomis ar įranga, fizinėmis patalpomis ir prieigos apsaugos sistemomis nei su vienu vertikaliai integruotos įmonės padaliniu, taip pat nesinaudoja tų pačių konsultantų ar išorės rangovų paslaugomis, susijusiomis su IT sistemomis ar įranga, ir prieigos apsaugos sistemomis.
6. Perdavimo sistemos operatorių sąskaitų auditą atlieka kitas auditorius nei vertikaliai integruotos įmonės arba bet kurio jos padalinio auditą atliekantis auditorius.

[...] 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/101/EB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės reikalauja iš Sutarties 48 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių siekiant apsaugoti narių ir trečiųjų asmenų interesus, koordinavimo, siekiant suvienodinti tokias apsaugos priemones (OL L 258, 2009 10 1, p. 11).

Perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas

1. Nedarant poveikio priežiūros organo sprendimams pagal 60 straipsnį, perdavimo sistemos operatorius turi:
 - a) faktines teises nepriklausomai nuo vertikaliai integruotos įmonės priimti sprendimus dėl perdavimo sistemos eksploatavimui, priežiūrai ar plėtojimai reikalingo turto;
 - b) įgaliojimą didinti lėšas kapitalo rinkoje, visų pirma skolinant lėšas ir didinant kapitalą.
2. Perdavimo sistemos operatorius visuomet veikia taip, kad užtikrintų pakankamai išteklių, kurių jam reikia perdavimo veiklai tinkamai bei veiksmingai vykdyti ir veiksmingai, saugiai bei ekonomiškai perdavimo sistemai plėtoti bei prižiūrėti.

3. Vertikaliai integruotos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, negali būti tiesioginės arba netiesioginės perdavimo sistemos operatoriaus akcininkės. Perdavimo sistemos operatorius negali nei būti kurios nors vertikaliai integruotos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gavybos arba tiekimo funkcijas, tiesioginis arba netiesioginis akcininkas, nei gauti iš tos pavaldžiosios įmonės dividendus arba bet kurią kitą finansinę naudą.
4. Perdavimo sistemos operatoriaus bendra valdymo struktūra ir įstatai užtikrina faktinį perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumą pagal šio skyriaus nuostatas. Vertikaliai integruota įmonė negali tiesiogiai arba netiesiogiai nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus konkurencinio elgesio, susijusio su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu arba su veikla, būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 51 straipsnį.

5. Vykdydami šios direktyvos 35 straipsnyje bei 57 straipsnio 2 dalyje nurodytas savo užduotis ir laikydamiesi [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 15 straipsnio 1 dalies, 5 straipsnio 1 dalies a punkto, 9 straipsnio 2, 3 bei 5 dalių, 30 straipsnio 6 dalies ir 12 straipsnio 1 dalies, perdavimo sistemos operatoriai nediskriminuoja asmenų ar subjektų ir neriboja ar neiškreipia konkurencijos gavybos ar tiekimo srityje arba netrukdo jai.
6. Visi vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komerciniai ir finansiniai ryšiai, įskaitant perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas paskolas vertikaliai integruotai įmonei, turi atitikti rinkos sąlygas. Perdavimo sistemos operatorius saugo išsamius duomenis apie tokius komercinius bei finansinius ryšius ir paprašius pateikia juos reguliavimo institucijai.
7. Perdavimo sistemos operatorius teikia reguliavimo institucijai tvirtinti visus komercinius ir finansinius susitarimus su vertikaliai integruota įmone.
8. Perdavimo sistemos operatorius informuoja reguliavimo instituciją apie 57 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus finansinius išteklius, kurie gali būti skirti būsimiems investicijų projektams arba turimo turto pakeitimui.

9. Vertikaliai integruota įmonė susilaiko nuo visų veiksmų, kurie perdavimo sistemos operatoriui sukliudytų vykdyti šiame skyriuje nustatytas jo pareigas ar turėtų jų vykdymui įtakos, ir nereikalauja, kad perdavimo sistemos operatorius, vykdydamas tas pareigas, prašytų vertikaliai integruotos įmonės leidimo.
10. Įmonę, kuriai reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, patvirtinantį, kad ji atitinka šio skyriaus reikalavimus, atitinkama valstybė narė patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriumi. Taikoma arba šios direktyvos 65 straipsnyje ir **[naujos redakcijos Dujų reglamento [...] [...], pasiūlyto COM X/Y]** 13 straipsnyje, arba šios direktyvos 66 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.
11. Perdavimo sistemos operatorius, remdamasis Reglamento (ES) 2015/703 16 ir 17 straipsniais, viešai skelbia išsamią informaciją apie jo tinklais transportuojamų dujų kokybę.

Perdavimo sistemos operatoriaus personalo ir valdymo nepriklausomumas

1. Sprendimus dėl asmenų, atsakingų už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą, arba jo administracinių organų narių skyrimo ir kadencijos pratęsimo, darbo sąlygų, įskaitant atlyginimą ir kadencijos pabaigą, priima pagal 60 straipsnį paskirtas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organas.
2. Reguliavimo institucijai pranešama asmenų, kuriuos priežiūros organas pasiūlė paskirti už perdavimo sistemos operatoriaus vykdomąjį valdymą atsakingais asmenimis ir (arba) jo administracinių organų nariais arba pratęsti jų įgaliojimų terminą, vardai ir pavardės, kadencijos sąlygos, tarnybos trukmė ir pabaiga, taip pat siūlomų sprendimų nutraukti tokią kadenciją motyvai. Tos 1 dalyje nurodytos sąlygos ir sprendimai tampa privalomi tik tuo atveju, jei per trijų savaičių laikotarpį nuo jų pranešimo reguliavimo institucija nepareiškė prieštaravimų.

Reguliavimo institucija gali prieštarauti 1 dalyje nurodytiems sprendimams, jeigu:

- a) iškyla abejonų dėl pasiūlyto už valdymą atsakingo asmens ir (arba) administracinių organų nario profesinio nepriklausomumo; arba
- b) pirmalaikio kadencijos nutraukimo atveju yra abejonų dėl tokio pirmalaikio nutraukimo pateisinimo.

3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų vertikalioje integracijoje įmonėje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba su bet kuriuo jos padaliniu, arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių.

4. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų jokiame kitame vertikalčiai integruotos įmonės padalinyje arba neturi jame profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su juo arba jo kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.
5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys arba jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame vertikalčiai integruotos įmonės padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikalčiai integruotos įmonės veiklos ar rezultatų, išskyrus perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ar rezultatus.
6. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių skundų dėl pirmalaikio jų kadencijos nutraukimo atžvilgiu užtikrinamos faktinės teisės reguliavimo institucijai pateikti apeliaciją.
7. Pasibaigus už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių kadencijai, šie asmenys ne trumpesnę kaip ketverių metų laikotarpį negali eiti profesinių pareigų jokiame vertikalčiai integruotos įmonės padalinyje, išskyrus perdavimo sistemos operatorių, arba turėti profesinę atsakomybę, interesų ar verslo santykių su ja arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų arba jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys arba jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą negali būti vykde valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikalčiai integrutoje įmonėje.

Šios dalies pirma pastraipa ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.

Priežiūros organas

1. Perdavimo sistemos operatorius turi priežiūros organą, kuris atsako už didelį poveikį perdavimo sistemos operatoriaus akcininkų turto vertei turinčių sprendimų priėmimą, visų pirma dėl metinių ir ilgesnio laikotarpio finansinių planų patvirtinimo, perdavimo sistemos operatoriaus įsiskolinimo lygio ir akcininkams paskirstomų dividendų kiekio. Priežiūros organo kompetencijai priklausantys sprendimai neapima sprendimų, susijusių su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu ir su veikla, kuri yra būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 51 straipsnį.
2. Priežiūros organą sudaro vertikaliai integruotai įmonei atstovaujantys nariai, trečiosios šalies akcininkams atstovaujantys nariai, ir, jei tai numatyta atitinkamuose valstybės narės teisės aktuose, kitoms suinteresuotoms šalims, pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojams, atstovaujantys nariai.
3. 59 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa ir 59 straipsnio 3–7 dalys taikomos bent pusei priežiūros organo narių (atėmus vieną).

59 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktas taikomas visiems priežiūros organo nariams.

Atitikties programa ir už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas

1. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai nustatytų ir įgyvendintų atitikties programą, nustatančią priemones, kurias taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrintų tinkamą atitikties šiai programai stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Ją tvirtina reguliavimo institucija. Nedarydamas įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos įgaliojimams, atitiktį programai nepriklausomai stebi už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas.
2. Priežiūros organas skiria už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną, kurį turi patvirtinti reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija gali atsisakyti patvirtinti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną tik dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka. Už atitikties programos priežiūrą atsakingu pareigūnu gali būti fizinis arba juridinis asmuo. Už atitikties programos priežiūrą atsakingam pareigūnui taikomos 59 straipsnio 2–8 dalys.

3. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas atsako už:
- a) atitikties programos įgyvendinimo stebėseną;
 - b) metinės ataskaitos rengimą, priemonių, taikytų siekiant įgyvendinti atitikties programą, nustatymą ir jos pateikimą reguliavimo institucijai;
 - c) ataskaitų teikimą priežiūros organui ir rekomendacijų dėl atitikties programos ir jos įgyvendinimo teikimą;
 - d) pranešimą reguliavimo institucijai apie visus svarbius atitikties programos įgyvendinimo pažeidimus;
 - e) ataskaitų dėl vertikaliai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus visų komercinių ir finansinių ryšių teikimą reguliavimo institucijai.
4. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas pateikia reguliavimo institucijai siūlomus sprendimus dėl investicijų plano arba dėl individualių investicijų į tinklą. Jis juos pateikia vėliausiai tada, kai šiuos siūlomus sprendimus perdavimo sistemos operatoriaus vadovybė arba kompetentingas administracinis organas perduoda priežiūros organui.

5. Kai vertikaliai integruota įmonė visuotinio susirinkimo metu ar jos paskirtiems priežiūros organo nariams balsuojant sutrukdė priimti sprendimą, ir dėl to buvo užkirstas kelias investicijoms, kurios pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padarytos per ateinančius trejus metus, arba šios investicijos buvo vilkinamos, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas apie tai praneša reguliavimo institucijai, kuri tokiu atveju imasi veiksmų pagal 51 straipsnį.
6. Už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno įgaliojimus ar įdarbinimą reglamentuojančias sąlygas, įskaitant jo kadencijos trukmę, tvirtina reguliavimo institucija. Tomis sąlygomis užtikrinamas už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno nepriklausomumas, įskaitant tai, kad jam suteikiami visi ištekliai, kurių reikia jo pareigoms atlikti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas savo kadencijos metu bet kuriame vertikaliai integruotos įmonės padalinyje ar pas kontrolinį akcijų paketą turinčius akcininkus tiesiogiai ar netiesiogiai negali eiti jokių profesinių ar atsakingų pareigų arba su jais turėti interesų.
7. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas žodžiu arba raštu reguliariai teikia ataskaitas reguliavimo institucijai ir turi teisę žodžiu arba raštu reguliariai teikti ataskaitas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organui.
8. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali dalyvauti visuose perdavimo sistemos operatoriaus vadovybės ar administracinių organų posėdžiuose, taip pat priežiūros organo posėdžiuose bei visuotiniame susirinkime. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas dalyvauja visuose posėdžiuose, kuriuose sprendžiami šie klausimai:

- a) prieigos prie tinklo sąlygos, nustatytos [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) [...] **804**], visų pirma, susijusios su tarifais, trečiosios šalies prieigos paslaugomis, pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu, skaidrumu, subalansavimu bei antrinėmis rinkomis;
 - b) projektai, kurių imtasi siekiant eksploatuoti, prižiūrėti ir plėtoti perdavimo sistemą, įskaitant investicijas į naujas transporto jungtis, pajėgumų plėtimą ir esamų pajėgumų optimizavimą;
 - c) perdavimo sistemos eksploatacijai būtinas energijos pirkimas ar pardavimas.
9. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas stebi, ar perdavimo sistemos operatorius laikosi 36 straipsnio reikalavimų.
10. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali naudotis visais atitinkamais duomenimis ir patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus bei naudotis visa reikiama informacija savo užduotims atlikti.
11. Gavęs išankstinį reguliavimo institucijos pritarimą, priežiūros organas gali atleisti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną. Pareikalavus reguliavimo institucijai, jis atleidžia už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka.
12. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi teisę patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus be išankstinio pranešimo.

4 SKIRSNIS

VANDENILIUI SKIRTŲ TINKLŲ OPERATORIŲ VEIKLOS RŪŠIŲ ATSKYRIMAS

62 straipsnis

Vandenilio tinklų operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo [perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpio [...] **pabaiga** + 1 metai] vandenilio tinklų operatorių veikla būtų atskirta pagal gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas 5[...]4 straipsnio 1–3, **6, 7 ir 12 dalyse** [...].
2. Taikant šį straipsnį, 42 ir 54 straipsnius ir Direktyvos (ES) 2019/944 35 ir 43 straipsnius, terminas „gavyba ar tiekimas“ apima vandenilio gamybą ir tiekimą, o terminas „perdavimas“ – vandenilio transportavimą.
3. [...] Vandenilio tinklų [...], priklausančių [...] vertikaliai integruotai įmonei, atveju, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies. Tokiu atveju atitinkama valstybė narė paskiria nepriklausomą vandenilio tinklo operatorių, kurio veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas 55 straipsnyje. Vandenilio tinklo operatoriai ir dujų perdavimo sistemos operatoriai, kurių veikla atskirta pagal 54 straipsnio 1 dalį, **gali** [...] veikti kaip nepriklausomi vandenilio tinklo operatoriai, jei įvykdyti 63 straipsnio reikalavimai.

4. [...] Nedarant poveikio 54 straipsniui, jei vandenilio tinklas priklauso sertifikuotam dujų perdavimo sistemos operatoriui arba jei [...] [direktyvos įsigaliojimo diena] [...] vandenilio tinklas priklausė vertikaliai integruotai įmonei, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 1 dalies ir subjektą, kurį kontroliuoja tik perdavimo sistemos operatorius arba vertikaliai integruota vandenilio įmonė [...], paskirti integruotu vandenilio tinklo operatoriumi, kurio veikla atskirta pagal nepriklausomiems gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams taikomas taisykles, nustatytas IX skyriaus 3 skirsnyje. [...]
5. Perdavimo sistemos operatoriams taikomos 66 straipsnyje nustatytos taisyklės galioja ir vandenilio tinklo operatoriams.

63 straipsnis

Horizontalus vandenilio tinklo operatorių veiklos rūšių atskyrimas

Kai vandenilio tinklo operatorius yra įmonės, kuri užsiima gamtinių dujų arba elektros energijos perdavimo arba skirstymo veikla, dalis, jis turi būti nepriklausomas bent jau teisinės formos atžvilgiu.

64 straipsnis

Vandenilio sistemos operatorių apskaitos atskyrimas

Valstybės narės užtikrina, kad vandenilio sistemos operatoriai apskaitą tvarkytų pagal 69 straipsnį.

5 SKIRSNIS

GAMTINIŲ DUJŲ IR VANDENILIO TINKLŲ OPERATORIŲ SKYRIMAS IR SERTIFIKAVIMAS

65 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio tinklo operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Prieš patvirtinant ir paskiriant įmonę perdavimo sistemos operatoriumi arba vandenilio tinklo operatoriumi, ji turi būti sertifikuojama pagal šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse bei [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] 804] 13 straipsnyje nustatytas procedūras.
2. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija, taikydama sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 54 arba 62 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais arba vandenilio tinklo operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių ir vandenilio tinklo operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
3. Sertifikuotos įmonės reguliavimo institucijai praneša apie visus planuojamus sandorius, kuriuos gali reikėti iš naujo įvertinti, siekiant nustatyti, ar jie atitinka 54 arba 62 straipsnio reikalavimus.

4. Reguliavimo institucijos stebi, ar sertifikuotos įmonės nuolat laikosi 54 arba 62 straipsnio reikalavimų. Jos pradeda sertifikavimo procedūrą siekdamos užtikrinti tokią atitiktį:
- a) gavusios sertifikuotos įmonės pranešimą pagal 3 dalį;
 - b) savo iniciatyva, jeigu jos sužino, kad dėl numatyto teisių pakeitimo ar poveikio sertifikuotoms įmonėms arba perdavimo sistemos savininkams gali būti pažeistas 54 arba 62 straipsnis, arba jeigu jos turi pagrindo manyti, jog toks pažeidimas jau galėjo būti padarytas; arba
 - c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.
5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl [...]perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus sertifikavimo per 100 darbo dienų nuo [...]perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus pranešimo arba Komisijos prašymo pateikimo dienos. Pasibaigus tam laikotarpiui laikoma, kad sertifikatas išduotas. Oficialus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas įsigalioja tik užbaigus 6 dalyje nustatytą procedūrą.

6. Apie oficialų arba numanomą sprendimą dėl sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu pateikdama visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją. Komisija imasi veiksmų pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 13 straipsnyje nustatytą procedūrą.
7. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių, vandenilio tinklų operatorių ir įmonių, atliekančių kurią nors iš gavybos ar tiekimo funkcijų, gali prašyti pateikti visą informaciją, kuri reikalinga šiame straipsnyje nustatytoms jų užduotims atlikti.
8. Reguliavimo institucijos ir Komisija išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

Su trečiosiomis valstybėmis susijęs sertifikavimas

1. Jeigu perdavimo sistemos savininkas, perdavimo sistemos operatorius, vandenilio tinklo operatorius arba vandenilio tinklo savininkas, kuriuos kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių, prašo atlikti sertifikavimą, reguliavimo institucija apie tai praneša Komisijai.

Reguliavimo institucija taip pat nedelsdama praneša Komisijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių įgytų perdavimo sistemos, perdavimo sistemos operatoriaus, vandenilio tinklo [...] arba vandenilio tinklo **operatoriaus [...]** kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius arba vandenilio tinklo operatorius praneša reguliavimo institucijai apie visas aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus **arba vandenilio tinklo ar vandenilio tinklo operatoriaus** kontrolę.

3. Reguliavimo institucija priima sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus sertifikavimo projektą per 100 darbo dienų nuo perdavimo sistemos operatoriaus **arba vandenilio tinklo operatoriaus** pranešimo pateikimo dienos. Ji atsisako išduoti sertifikatą, jei:
- a) neįrodoma, kad atitinkamas subjektas laikosi 54 arba 62 straipsnio reikalavimų; ir
 - b) reguliavimo institucijai arba kitai valstybės narės paskirtai kompetentingai institucijai neįrodoma, kad sertifikato išdavimas nesukels pavojaus energijos tiekimo valstybei narei ir Sąjungos saugumui. Svarstydamą tą klausimą reguliavimo institucija arba kita taip paskirta kompetentinga institucija atsižvelgia į:
 - i) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus susitarimus, sudarytus su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurių Susitariančioji Šalis yra Sąjunga ir kuriuose nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;
 - ii) valstybės narės teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kurios numatytos pagal su ja sudarytus susitarimus, jei jie atitinka Sąjungos teisę;
 - iii) kitus konkrečius to atvejo faktus bei aplinkybes ir atitinkamą trečiąją valstybę.

4. Reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją.
5. Valstybės narės numato, kad reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija, nurodyta 3 dalies b punkte, prieš reguliavimo institucijai priimant sprendimą dėl sertifikavimo turi prašyti Komisijos nuomonės dėl to, ar:
 - a) kad atitinkamas subjektas laikosi 54 arba 62 straipsnio reikalavimų; ir
 - b) išdavus sertifikatą nekils pavojus energijos tiekimo Sąjungai saugumui.
6. Komisija 5 dalyje nurodytą prašymą nagrinėja iš karto, kai tik jį gauna. Per 50 darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos ji pateikia savo nuomonę reguliavimo institucijai arba, jei prašymą pateikė paskirta kompetentinga institucija, – tai institucijai.

Rengdama nuomonę, Komisija gali prašyti, kad ACER, atitinkama valstybė narė ir suinteresuotosios šalys pateiktų savo nuomones. Jeigu Komisija pateikia tokį prašymą, 50 darbo dienų laikotarpis pratęsiamas dar 50 darbo dienų .

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytą laikotarpį Komisija nepateikia nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

7. Vertindama, ar dėl asmens arba asmenų iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių vykdomos kontrolės kils pavojus energijos tiekimo Sąjungai saugumui, Komisija atsižvelgia į:
- a) konkrečius to atvejo faktus ir atitinkamą trečiąją valstybę ar trečiąsias valstybes; ir
 - b) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant visus susitarimus, sudarytus su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurių Susitariančioji Šalis yra Sąjunga ir kuriuose nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;
8. Reguliavimo institucija per 50 darbo dienų nuo 6 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos priima galutinį sprendimą dėl sertifikavimo. Priimdama galutinį sprendimą, reguliavimo institucija kuo labiau atsižvelgia į Komisijos nuomonę. Bet kuriuo atveju valstybės narės turi teisę atsisakyti išduoti sertifikatą, jei jį išdavus kiltų pavojus valstybės narės energijos tiekimo saugumui arba kitos valstybės narės energijos tiekimo saugumui. Jei valstybė narė yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją vertinimui pagal 3 dalies b punktą atlikti, ji gali reikalauti, kad reguliavimo institucija priimtų galutinį savo sprendimą laikydamasi tos kompetentingos institucijos įvertinimo. Reguliavimo institucijos galutinis sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu. Kai galutinis sprendimas skiriasi nuo Komisijos nuomonės, atitinkama valstybė narė kartu su tuo sprendimu pateikia ir paskelbia tokio sprendimo pagrindimą.

9. Jokia šio straipsnio nuostata neturi įtakos valstybių narių teisei pagal Sąjungos teisę vykdyti nacionalinę teisinę kontrolę, kad būtų apsaugoti teisėti visuomenės saugumo interesai.
10. Komisijai pagal 83 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus **siekiant papildyti šią direktyvą, nustatant[...]** gaires, kuriose išsamiai išdėstoma procedūra, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį.

67 straipsnis

Gamtinių dujų saugyklų, vandenilio saugyklų, SGD įrenginių ir vandenilio terminalų operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį nustato valstybės narės, valstybės narės, atsižvelgdamos į efektyvumo ir ekonominės pusiausvyros aspektus, paskiria vieną ar kelis šios infrastruktūros operatorius arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso gamtinių dujų saugyklos, vandenilio saugyklos, SGD įrenginiai ir vandenilio terminalai.

6 SKIRSNIS

APSKAITOS ATSKYRIMAS IR SKAIDRUMAS

68 straipsnis

Teisė susipažinti su finansinėmis ataskaitomis

1. Valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 70 straipsnio 1 dalyje nurodytas reguliavimo institucijas ir 24 straipsnio 3 dalyje nurodytas ginčų sprendimo institucijas, kiek tai yra būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę 71 straipsnyje nustatyta tvarka susipažinti su gamtinių dujų ir vandenilio įmonių finansinėmis ataskaitomis.
2. Valstybės narės ir bet kuri paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 70 straipsnio 1 dalyje nurodytas reguliavimo institucijas ir ginčų sprendimo institucijas, užtikrina komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą. Valstybės narės gali numatyti, kad tokia informacija gali būti atskleidžiama, kai tai būtina kompetentingoms institucijoms atlikti savo funkcijas.

Apskaitos atskyrimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kuriomis užtikrina, kad gamtinių dujų ir vandenilio įmonių apskaita būtų tvarkoma 2–5 dalyse nustatyta tvarka.
2. Gamtinių dujų ir vandenilio įmonės, neatsižvelgiant į jų nuosavybės sistemą ar teisinę formą, savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia auditui ir viešai paskelbia pagal ribotos atsakomybės bendrovių metines finansines ataskaitas reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles, priimtas pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/34/ES²⁷.

Įmonės, kurios teisiškai nėra įpareigosos viešai skelbti savo metinės atskaitomybės, jos kopijas laiko savo pagrindinėje buveinėje, kur su jomis gali susipažinti visuomenė.

²⁷ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013 6 29, p. 19).

3. Tvarkydamos savo vidaus apskaitą, įmonės atskirai tvarko perdavimo, skirstymo, SGD, vandenilio terminalų, gamtinių dujų ir vandenilio laikymo ir vandenilio transportavimo veiklos apskaitą, kaip turėtų šią apskaitą tvarkyti, jei išvardytosiomis veiklos rūšimis verstųsi atskiros įmonės; taip siekiama išvengti diskriminavimo, kryžminio subsidijavimo ir konkurencijos iškraipymo. Jos taip pat tvarko kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu, skirstymu, SGD, vandenilio terminalais, gamtinių dujų ir vandenilio laikymu ir vandenilio transportavimo veikla, apskaitą, kuri gali būti konsoliduota. . Apskaitoje nurodomos pajamos, gautos naudojantis perdavimo, skirstymo arba vandenilio tinklo nuosavybės teisėmis. Tam tikrais atvejais jos tvarko kitų, su dujomis nesusijusių, veiklos rūšių konsoliduotąją apskaitą. Tvarkant vidaus apskaitą, sudaromas kiekvienos veiklos rūšies balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita.
4. 2 dalyje nurodyto audito metu visų pirma siekiama nustatyti, ar laikomasi 3 dalyje nurodytos pareigos vengti diskriminavimo ir kryžminių subsidijų.
5. Tvarkydamos vidaus apskaitą, įmonės nustato turto ir įsipareigojimų, išlaidų ir pajamų paskirstymo bei amortizacijos taisykles, nepažeisdamos taikytinų nacionalinių apskaitos taisyklių, ir kurių jos laikosi tvarkydamos 3 dalyje nurodytą atskirą apskaitą. Tos vidaus taisyklės gali būti keičiamos tik ypatingais atvejais. Apie tokius pakeitimus reikia pranešti ir jie turi būti tinkamai pagrįsti.
6. Metinėje atskaitomybėje turi būti pateikta informacija apie tam tikros apimties sandorius, sudarytus su susijusiomis įmonėmis.

X skyrius

Reguliavimo institucijos

70 straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.
2. 1 dalis nekliudo valstybėse narėse paskirti kitas reguliavimo institucijas regionų lygmeniu, jeigu ACER Reguliavimo valdyboje yra vienas vyresnysis atstovas atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais laikantis Reglamento (ES) 2019/942 7 straipsnio 1 dalies.
3. Nukrypstant nuo 1 dalies, valstybė narė gali paskirti reguliavimo institucijas, skirtas mažoms sistemoms geografiškai atskirtame regione, kurio suvartotas kiekis 2008 m. sudarė mažiau kaip 3 % bendro valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, suvartoto kiekio. Ta leidžianti nukrypti nuostata nekliudo paskirti vieno vyresniojo atstovo atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais ACER Reguliavimo valdyboje laikantis Reglamento (ES) 2019/942 7 straipsnio 1 dalies.
4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Šiuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:
 - a) būtų teisiškai atskirta ir funkciniu atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;

- b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:
 - i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų;
 - ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios Vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Tas reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar Vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 72 straipsnį.

5. Siekdamos apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės visų pirma užtikrina, kad:

- a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo jokio politinio organo;
- b) reguliavimo institucija turėtų visus būtinus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, kurių jai reikia efektyviai ir veiksmingai vykdyti savo pareigas ir naudotis įgaliojimais;
- c) reguliavimo institucija turėtų atskirus metinius biudžeto asignavimus ir ji galėtų savarankiškai įgyvendinti paskirtą biudžetą;
- d) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriami fiksuotam penkerių – septynerių metų laikotarpiui, kurį galima pratęsti vieną kartą.

- e) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriama remiantis objektyviais, skaidriais ir paskelbtais kriterijais atliekant nepriklausomą ir nešališką procedūrą, kuria užtikrinama, kad kandidatai turėtų reikiamus įgūdžius ir patirtį atitinkamoms pareigoms reguliavimo institucijoje užimti;
- f) būtų nustatytos nuostatos dėl interesų konfliktų, o konfidencialumo pareigos tęstųsi pasibaigus reguliavimo institucijos valdybos narių arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausiosios vadovybės kadencijai reguliavimo institucijoje;
- g) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė galėtų būti atleista tik remiantis galiojančiais skaidriais kriterijais;
- h) valstybės narės gali nustatyti, kad reguliavimo institucijos metinių finansinių ataskaitų ex post kontrolę vykdytų nepriklausomas auditorius.

Atsižvelgdamos į pirmos pastraipos d punktą, valstybės narės užtikrina, kad būtų taikoma tinkama valdybos arba aukščiausiosios vadovybės rotacijos sistema. Valdybos narius arba, jei valdybos nėra, aukščiausiosios vadovybės narius per jų kadenciją galima būtų atleisti tik tuo atveju, jeigu jie nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų sąlygų arba yra pripažinti kaltais dėl nusižengimo pagal nacionalinę teisę.

6. Iki 2022 m. liepos 5 d., o vėliau – kas ketverius metus Komisija teikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl to, kaip nacionalinės institucijos laikosi šiame straipsnyje nustatyto nepriklausomumo principo.

Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 72 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prireikus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas ir kaimyninių valstybių, įskaitant trečiąsias valstybes, institucijas, ir nepažeisdama jų kompetencijos, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

- a) glaudžiai bendradarbiaujant su kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis, Komisija ir ACER skatinti konkurencingos, lanksčios, saugios ir aplinką tausojančios gamtinių dujų, dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, mažo anglies dioksido pėdsako dujų ir vandenilio vidaus rinkos kūrimą Sąjungoje, užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo gamtinių dujų ir vandenilio tinklų veikimo sąlygas **ir daryti pažangą siekiant energetikos sistemos integracijos**, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus, ir taip padėti nuosekliai, efektyviai ir veiksmingai taikyti Sąjungos teisę, kad būtų pasiekti Sąjungos klimato ir energetikos tikslai;
- b) siekiant a punkte nurodytų tikslų, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines tarpvalstybines rinkas Sąjungoje;

- c) panaikinti prekybos gamtinėmis dujomis ir vandeniliu tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant apribojimų dėl dujų kokybės skirtumų, į gamtinių dujų sistemą įmaišomo vandenilio kiekio skirtumų ar vandenilio kokybės vandenilio sistemoje skirtumų šalinimą, reikiamų tarpvalstybinio perdavimo ir (arba) transportavimo pajėgumų plėtrą, kad būtų patenkinta paklausa ir užtikrinant jungtinės ES gamtinių dujų sistemos arba Sąjungos vandenilio sistemos sąveikumą didinama nacionalinių rinkų integracija, kuri gali sudaryti palankesnes sąlygas gamtinių dujų srautų perdavimui Sąjungoje;
- d) **taikant principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“**, padėti rentabiliausiu būdu pasiekti į vartotojus orientuotų, saugių, patikimų ir efektyvių nediskriminacinių sistemų plėtrą ir skatinti sistemos pakankumą ir, atsižvelgiant į bendruosius energetikos ir klimato politikos tikslus, energijos vartojimo efektyvumą, taip pat dujų gavybos iš didelio bei mažo masto atsinaujinančiųjų išteklių ir paskirstytos gavybos integravimą perdavimo ir skirstymo tinkluose bei palengvinti jų eksploatavimą kitų elektros ir šilumos energetikos tinklų atžvilgiu;
- e) sudaryti palankesnes sąlygas naujų gavybos pajėgumų prieigai prie tinklo, visų pirma pašalinant kliūtis, kurios galėtų sutrukdyti naujų rinkos dalyvių ir dujų bei vandenilio, gautų iš atsinaujinančiųjų išteklių, prieigą prie tinklo;
- f) siekiant didinti sistemos efektyvumą, ypač energijos vartojimo efektyvumą, ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu;
- g) užtikrinti naudą vartotojams dėl efektyvaus jų nacionalinių rinkų veikimo, skatinant veiksmingą konkurenciją ir padedant užtikrinti vartotojų apsaugą glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis vartotojų apsaugos institucijomis;
- h) padėti pasiekti viešųjų paslaugų teikimo gamtinių dujų sektoriuje aukštų standartų, prisidėti prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos ir padėti suderinti keitimosi būtinais duomenimis procedūras vartotojams keičiant tiekėjus.

Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:
 - a) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus ir (arba) jų metodikas;
 - b) nuo [...] **2036 m.** sausio 1 d. arba nuo šios direktyvos 31 straipsnio 1 dalies **taikymo** [...] pradžios dienos – vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti arba patvirtinti prieigos prie vandenilio tinklo tarifus ir (arba) jų metodikas;
 - c) vadovaujantis skaidrumo kriterijais nustatyti arba patvirtinti:
 - i) [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 4 straipsnyje nurodyto priskirtojo mokesčio dydį ir taikymo trukmę ir (arba) jų nustatymo metodikas;
 - ii) perkeliama turto vertę ir visų dėl to galinčių susidaryti pelno arba nuostolių paskirtį ir iii) priskirtojo mokesčio įmokų paskirstymą;

- d) užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai bei prireikus sistemų savininkai, vandenilio tinklų operatoriai, taip pat visos gamtinių dujų ir vandenilio įmonės ir kiti rinkos dalyviai, įskaitant piliečių energetikos bendrijas, laikytusi pagal šią direktyvą, [naujos redakcijos Dujų reglamentą, pasiūlytą COM(2021) [...] **804**], pagal Dujų reglamento 52 ir 53 straipsnius priimtus tinklo kodeksus ir gaires, Reglamentą (ES) 2017/1938 ir kitus atitinkamus Sąjungos teisės aktus nustatytų pareigų, įskaitant tuos, kurie susiję su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat ACER sprendimų;
- e) glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis reguliavimo institucijomis užtikrinti, kad ENTSO-G, ES SSO subjektas ir Europos vandenilio tinklų operatorių tinklas (ENNOH) laikytusi pareigų pagal šią direktyvą, [naujos redakcijos Dujų reglamentą, pasiūlytą COM(2021) [...] **804**], pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 52–56 straipsnius priimtus tinklo kodeksus ir gaires ir kitus aktualius Sąjungos teisės aktus, įskaitant tuos, kurie susiję su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat ACER sprendimų, ir kartu nustatyti faktus, kai ENTSO-G, ES SSO subjektas ar ENNOH nevykdo savo pareigų; jei reguliavimo institucijos negali pasiekti susitarimo per keturis mėnesius nuo konsultacijų, per kurias siekiama kartu nustatyti neatitikties faktą, pradžios, klausimo nagrinėjimas perduodamas ACER, kad ši priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;

- f) stebėti dujų kokybės savybių raidą bei perdavimo sistemos operatorių ir, kai aktualu, skirstymo sistemos operatorių vykdomą dujų kokybės valdymą, taip pat su sistemos operatorių vykdomu dujų kokybės valdymu susijusių sąnaudų raidą ir vandenilio įmaišymo į gamtinių dujų sistemą **bei jo atskyrimo [...] pokyčius. Jei valstybėje narėje kita kompetentinga institucija jau yra įgaliota rinkti šią informaciją, ta kompetentinga institucija dalijasi šia informacija su reguliavimo institucija;**
- g) stebėti vandenilio kokybės raidą ir, kai aktualu remiantis 46 straipsniu, vandenilio tinklo operatorių vykdomą vandenilio kokybės valdymą, taip pat su vandenilio kokybės valdymu susijusių sąnaudų raidą;
- h) nagrinėti vandenilio tinklo operatorių pagal 52 straipsnį pateiktas vandenilio transportavimo infrastruktūros plėtros apžvalgas ir pateikti jų vertinimą, **taip pat pateikti nuomonę ir rekomenduoti ataskaitos pakeitimus**, atsižvelgiant į bendrą vandenilio tinklo reikalingumą energetiniu ir ekonominiu požiūriu, taip pat į jungtinio scenarijaus sistemą, parengtą pagal 51 straipsnio 2 dalies e punktą dėl tinklo plėtros planavimo, **ir į visos Sąjungos dešimties metų vandenilio tinklo plėtros planą, kaip išdėstyta [naujos redakcijos Dujų reglamento] 43 straipsnyje;**

- i) tvirtinant priskirtąjį mokestį, nurodytą [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] 804] 4 straipsnyje, atsižvelgti į vandenilio transportavimo infrastruktūros plėtros apžvalgos nagrinėjimą ir vertinimą, kurių reikalaujama pagal [...] h punktą;
- j) tarpvalstybiniais klausimais bendradarbiauti su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis bei ACER, visų pirma dalyvaujant ACER Reguliavimo valdybos veikloje pagal Reglamento (ES) 2019/942 21 straipsnį. Dėl infrastruktūros į trečiąją valstybę ir iš jos valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, reguliavimo institucija gali bendradarbiauti su atitinkamomis trečiosios valstybės institucijomis, pasikonsultavusi su kitų atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijomis, siekdama, kad tos infrastruktūros atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybių narių teritorijoje;

- k) laikytis visų atitinkamų teisiškai privalomų ACER ir Komisijos sprendimų ir juos vykdyti;
- l) kasmet teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą atitinkamoms valstybių narių institucijoms, ACER ir Komisijai. Tokiose ataskaitose nurodomi veiksmai, kurių imtasi kiekvienai iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių vykdyti, ir gauti rezultatai;
- m) užtikrinti, kad nebūtų perdavimo, skirstymo, vandenilio transportavimo, gamtinių dujų ir vandenilio laikymo, SGD bei vandenilio terminalų ir gamtinių dujų bei vandenilio tiekimo veiklos kryžminio subsidijavimo, **nebent Sąjungos teisėje būtų numatyta kitaip**;
- n) stebėti perdavimo sistemos operatorių investicijų planus ir savo metinėje ataskaitoje juos įvertinti atsižvelgiant į tai, ar jie atitinka visos Sąjungos tinklo plėtros planą, nurodytą [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] 804] 29 straipsnio x dalyje; į tokį vertinimą gali būti įtrauktos ir rekomendacijos iš dalies keisti tuos investicijų planus;

- o) stebėti, ar laikomasi tinklo saugumo ir patikimumo taisyklių, ir peržiūrėti, kaip jis veikė praeityje, ir nustatyti arba patvirtinti paslaugų ir tiekimo kokybės standartus ir reikalavimus arba kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis prisidėti prie šio proceso;
- p) stebėti veiklos skaidrumo lygį, įskaitant didmenines kainas, ir užtikrinti, kad gamtinių dujų ir vandenilio įmonės laikytųsi skaidrumo įsipareigojimų;
- q) stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeninėje bei mažmeninėje prekyboje lygį ir veiksmingumą, įskaitant gamtinių dujų ir vandenilio biržas, namų ūkio vartotojams taikomas kainas, įskaitant išankstinio mokėjimo sistemas, tiekėjų pakeitusių vartotojų procentinę dalį, nuo tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokesčius už priežiūros paslaugas ir jų vykdymą, namų ūkio vartotojų pateiktus skundus, taip pat visus konkurencijos iškraipymo ar apribojimo atvejus, įskaitant visos svarbios informacijos teikimą ir atitinkamų konkurencijos institucijų informavimą apie visus svarbius atvejus;

- r) stebėti, ar nepasitaiko konkurenciją ribojančios sutartinės praktikos, įskaitant išimtinių teisių sąlygas, kuriomis stambiems ne namų ūkio vartotojams gali būti užkirstas kelias arba apribota galimybė vienu metu sudaryti sutartis su daugiau nei vienu tiekėju, ir reikiamais atvejais apie tokią praktiką pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms;
- s) laikytis sutarties laisvės ilgalaikių sutarčių atžvilgiu, jei jos atitinka Sąjungos teisę ir yra suderinamos su Sąjungos politika ir jei jos padeda siekti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslų. Negalima sudaryti ilgalaikių sutarčių dėl iškastinių dujų, kurioms netaikomos taršos mažinimo priemonės, tiekimo, kurios galiotų ilgiau nei iki 2049 m. pabaigos;
- t) stebėti, per kiek laiko gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai arba vandenilio tinklo operatoriai sujungia vamzdynus ir atlieka remonto darbus;
- u) stebėti, kaip laikomasi 29 arba 33 straipsnyje nustatytų sąlygų, kuriomis suteikiama teisė naudotis saugyklomis, dujų laikymo vamzdynuose paslaugomis ir kitomis papildomomis paslaugomis, ir tas sąlygas peržiūrėti. Tuo atveju, jei teisės naudotis gamtinių dujų saugyklomis tvarka nustatoma pagal 29 straipsnio 3 dalį, ši užduotis neapima tarifų peržiūros;

- y) padėti kartu su kitomis atitinkamomis institucijomis užtikrinti, kad vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant nustatytas I priede, būtų veiksmingos ir vykdomos;
- w) bent kartą per metus skelbti rekomendacijas, susijusias su tiekimo kainų atitiktimi 6 straipsniui, ir tam tikrais atvejais jas persiųsti konkurencijos institucijoms;
- x) užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie duomenų apie vartotojų suvartojimą, tokių duomenų teikimą suderintą, lengvai suprantama forma nacionaliniu lygmeniu neprivalomo naudojimo tikslais ir galimybę visiems vartotojams greitai gauti tokius duomenis pagal 22 ir 23 straipsnius;
- y) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, susijusios su perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, vandenilio tinklo operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenimis bei pareigomis, pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...]**804**] nuostatas;

- z) stebėti, ar teisingai taikomi kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar gamtinių dujų saugyklai taikoma 29 straipsnio 3 arba 4 dalis; ir
- aa) stebėti 77 straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių įgyvendinimą;
- bb) prisidėti prie keitimosi duomenimis procesų suderinimo svarbiausiems rinkos procesams regioniniu lygmeniu;
- cc) įgyvendinti pagal **[naujos redakcijos Dujų reglamento]** 52 straipsnį priimtus tinklo kodeksus ir gaires, taikant nacionalines priemones arba, kai to reikia, koordinuotas regionines arba visos Sąjungos priemones;
- dd) užtikrinti skaidrų ir efektyvų nacionalinio tinklo plėtros plano rengimo procesą pagal 51 ir 52 straipsniuose nustatytus reikalavimus;
- ee) tvirtinti ir iš dalies keisti tinklo plėtros planus, **kaip nurodyta 51 straipsnyje, [...] 52 straipsnio 6 dalyje ir 52 straipsnio 7 dalyje;**

[...]

[...];

hh) stebėti palyginamųjų interneto svetainių, įskaitant 12 straipsnyje nustatytus kriterijus atitinkančias palyginimo priemones, prieinamumą;

ii) stebėti nepagrįstų kliūčių ir apribojimų vartoti iš atsinaujinančiųjų išteklių pasigamintas gamtines dujas ir plėtoti piliečių energetikos bendrijas šalinimą.

2. 1 dalyje nustatytas stebėsenos pareigas gali vykdyti kitos institucijos nei reguliavimo institucija, jei valstybė narė yra taip nustačiusi. Tokiu atveju turi būti nedelsiant sudaryta galimybė reguliavimo institucijai naudotis atlikus tokią stebėseną gauta informacija.

Reguliavimo institucija, vykdydama 1 dalyje nustatytas pareigas, atitinkamai konsultuojasi su gamtinių dujų perdavimo sistemos ir vandenilio tinklo operatoriais ir atitinkamai glaudžiai bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, išsaugodama jų nepriklausomumą, nedarydama įtakos jų specialiai kompetencijai ir laikydamasi geresnio reglamentavimo principų.

3. Kai pagal 55 arba 62 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio tinklo operatorius, be šio straipsnio 1 dalyje jai pavestų pareigų, reguliavimo institucija taip pat:
- a) stebi, ar perdavimo sistemos savininkas ir nepriklausomas sistemos operatorius arba vandenilio tinklo savininkas ir nepriklausomas vandenilio tinklo operatorius vykdo savo pareigas pagal šį straipsnį, ir skiria sankcijas už pareigų nevykdymą pagal 4 dalies d punktą;
 - b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko arba vandenilio tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus ryšius, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio tinklo operatorius vykdytų savo pareigas, ir visų pirma tvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko arba vandenilio tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;

- c) nepažeisdama 55 straipsnio 2 dalies c punkte nustatytos tvarkos, pirmajame dešimties metų tinklo plėtros plane patvirtina investicijų planus ir daugiamečių tinklo plėtros planą, kurį kasmet teikia nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas vandenilio tinklo operatorius;
- d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus arba nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus renkamų mokesčių už prieigą prie tinklo tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar tinklo savininkams už naudojimąsi tinklu ir bet kokias naujas investicijas į jį, su sąlyga, kad taikomi ekonomiškai ir efektyvūs tarifai;
- e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus, taip pat ir iš anksto apie juos nepranešus, perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo savininko ir nepriklausomo vandenilio tinklo operatoriaus patalpose;

4. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1, 3 ir 6 dalyse nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:
- a) priimti privalomus sprendimus dėl gamtinių dujų ir vandenilio įmonių;
 - b) atlikti dujų rinkų veikimo tyrimą ir nuspręsti, kokių reikia imtis būtinų ir proporcingų priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti bei tinkamam dujų rinkos veikimui užtikrinti, bei nustatyti šias priemones ir, kai tinkama, reguliavimo institucija, atlikdama su konkurencijos teise susijusį tyrimą, taip pat turi įgaliojimus bendradarbiauti su nacionaline konkurencijos institucija ir finansų rinkos reguliavimo institucijomis arba Komisija;
 - c) reikalauti informacijos iš gamtinių dujų ir vandenilio įmonių, jei ta informacija reikalinga institucijos užduotims įvykdyti, įskaitant atsisakymo trečiosioms šalims suteikti prieigą pagrindimą ir visą informaciją apie priemones, būtinas tinklui sustiprinti;

- d) pagal šią direktyvą arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą nustatytų pareigų nevykdančioms gamtinių dujų ir vandenilio įmonėms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas, įskaitant įgaliojimą atitinkamai perdavimo sistemos operatoriui arba vandenilio tinklo operatoriui skirti arba siūlyti skirti jam sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės perdavimo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo operatoriaus apyvartos, arba vertikaliai integruotai įmonei skirti arba siūlyti skirti jai sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės vertikaliai integruotos įmonės apyvartos, tuo atveju, kai jie nesilaiko atitinkamų pareigų pagal šią direktyvą;
- e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir reikiamus įgaliojimus rengti nurodymus, kaip spręsti ginčus pagal 11 ir 12 dalis.

5. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra ENTSO-G, ENNOH arba ES SSO subjekto būstinė, turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas tiems subjektams, jei jie nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, [naujos redakcijos Dujų reglamentą, pasiūlytą COM(2021) [...] **804**] arba bet koki aktualų teisiškai privalomą reguliavimo institucijos arba ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.

6. Kai pagal IX skyriaus 3 skirsnį paskiriamas nepriklausomas perdavimo operatorius arba integruotas vandenilio tinklo operatorius, be šio straipsnio 1 ir 4 dalyse jai pavestų pareigų ir įgaliojimų, reguliavimo institucijai skiriamos bent šios pareigos ir suteikiami bent šie įgaliojimai:
- a) skirti sankcijas pagal 4 dalies d punktą už diskriminacinę elgesį vertikalčiai integruotos įmonės naudai;
 - b) stebėti perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus ir vertikalčiai integruotos įmonės ryšius, siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius arba integruotas vandenilio tinklo operatorius vykdytų savo pareigas;
 - c) vykdyti vertikalčiai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;
 - d) stebėti vertikalčiai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus komercinius ir finansinius ryšius, įskaitant paskolas;

- e) tvirtinti visus vertikalčiai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus komercinius ir finansinius susitarimus su sąlyga, kad jie atitinka rinkos sąlygas;
- f) gavus pranešimą iš už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno pagal 64 straipsnio 4 dalį, reikalauti iš vertikalčiai integruotos įmonės pateisinančių įrodymų, visų pirma įrodymų apie tai, kad nebuvo jokio diskriminacinio elgesio, kuris buvo naudingas vertikalčiai integruotai įmonei, atvejo;
- g) atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, vertikalčiai integruotos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus patalpose;
- h) paskirti visas arba tam tikras perdavimo sistemos operatoriaus arba integruoto vandenilio tinklo operatoriaus užduotis pagal 64 straipsnį paskirtam nepriklausomam sistemos operatoriui arba integruotam vandenilio tinklo operatoriui, jei perdavimo sistemos operatorius arba integruotas vandenilio tinklo operatorius nuolat nesilaiko savo pareigų pagal šią direktyvą, visų pirma dažno diskriminacinio elgesio vertikalčiai integruotos įmonės naudai atveju.

7. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su:
- a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių gamtinių dujų tinklų, įskaitant perdavimo bei skirstymo tarifus, taip pat su sąlygomis ir tarifais, kuriais suteikiama prieiga prie SGD įrenginių, o taikant. tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinas investicijas į tinklus ir SGD įrenginius vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų ir SGD įrenginių perspektyvumą;
 - b) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių vandenilio tinklų, įskaitant (nuo 2031 m. sausio 1 d.) vandenilio tinklo tarifus, **kai taikytina**, taip pat su vandenilio saugyklų ir vandenilio terminalų prieigos sąlygomis[...];
 - c) balansavimo paslaugų teikimu, kuris atliekamas pačiu ekonomiškiausiu būdu, ir atitinkamų paskatų suteikimu tinklo naudotojams siekti dujų sunaudojimo ir realizavimo pusiausvyros sąžiningai ir nediskriminuojančiai bei yra paremtos objektyviais kriterijais;
 - d) priskirtųjų mokesčių pagal [naujos redakcijos Dujų reglamento, pasiūlyto COM(2021) [...] **804**] 4 straipsnį tvirtinimu ir stebėseną;
 - e) prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.
8. 7 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos yra paskelbiamos.

9. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams, o nuo 203[...]**6 m. sausio 1 d. arba nuo 31 straipsnio 1 dalies taikymo pradžios** – ir vandenilio tinklo operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.
10. Reguliavimo institucijos stebi nacionalinių perdavimo tinklų ir vandenilio tinklų perkrovos valdymą, įskaitant jungiamuosius vamzdynus, ir perkrovos valdymo taisyklių įgyvendinimą. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatoriai, vandenilio tinklo operatoriai arba rinkos operatoriai savo perkrovos valdymo taisykles, įskaitant pajėgumų paskirstymą, pateikia reguliavimo institucijoms. Reguliavimo institucijos gali pareikalauti keisti tas taisykles.

Sprendimai ir ginčai

1. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad gamtinių dujų perdavimo, laikymo, SGD ir skirstymo sistemos operatoriai, vandenilio saugyklų ir terminalų operatoriai, o prireikus ir [...]vandenilio tinklų **operatoriai** pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ir metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminaciniu būdu. Tuo atveju, jei teisės naudotis saugyklomis tvarka nustatoma pagal 29 straipsnio 3 dalį, ta užduotis neapima tarifų keitimo. **Tuo atveju, jei teisės naudotis vandenilio saugyklomis arba vandenilio tinklais tvarka grindžiama trečiosios šalies prieiga, dėl kurios susitariama derybų būdu, pagal 31 straipsnio 4 dalį, 32 straipsnio 1 dalį arba 33 straipsnio 1 dalį, ta užduotis neapima tarifų keitimo.** Jei vėluojama nustatyti gamtinių dujų perdavimo ir skirstymo tarifus ir, kai tinkama, vandenilio tinklo tarifus, reguliavimo institucijos turi įgaliojimą nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir vandenilio tinklo tarifus ir metodikas ir nuspręsti dėl atitinkamų kompensavimo priemonių taikymo, jei galutiniai tarifai ar metodikos skirtųsi nuo tų laikinųjų tarifų ar metodikų.

2. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų dėl gamtinių dujų perdavimo, laikymo, SGD ar skirstymo sistemos operatoriaus arba vandenilio tinklo, saugyklos arba terminalo operatoriaus veiksmų, susijusių su to operatoriaus pareigomis pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo dienos. Jei reguliavimo institucijoms reikia papildomos informacijos, tas laikotarpis gali būti pratęstas dviem mėnesiais. Tą pratęstą laikotarpį galima dar pratęsti, jei su tuo sutinka skundą pateikusi šalis. Reguliavimo institucijos sprendimas yra privalomas, nebent ir kol jis panaikinamas apeliacine tvarka.
3. Šalis, kurios atžvilgiu priimtas sprendimas ir kuri turi teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl pagal šį straipsnį priimtų metodikų, arba kai reguliavimo institucija privalo konsultuotis – dėl pasiūlytų tarifų ar metodikų, ne vėliau kaip per du mėnesius arba per valstybių narių nustatytą trumpesnę laikotarpį nuo sprendimo ar pasiūlymo dėl sprendimo paskelbimo dienos, pateikia skundą dėl sprendimo peržiūrėjimo. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.

4. Valstybės narės sukuria tinkamus ir efektyvius reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, ypač kai tai kenkia vartotojų interesams, ir agresyvaus elgesio. Nustatant tuos mechanizmus atsižvelgiama į SESV, ypač į jos 102 straipsnio, nuostatas.
5. Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi tinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ar baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinę teisę, prieš atsakingus fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytų konfidencialumo taisyklių.
6. 2 ir 3 dalyse nurodyti skundai nedaro įtakos teisei paduoti apeliaciją pagal Sąjungos arba nacionalinę teisę.
7. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti prieinami visuomenei, užtikrinant komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.
8. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios Vyriausybės nepriklausomai institucijai.

Reguliavimo institucijų regioninis bendradarbiavimas tarpvalstybiniais klausimais

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai konsultuojasi ir bendradarbiauja tarpusavyje, visų pirma per ACER, taip pat teikia viena kitai ir ACER visą informaciją, būtiną jų užduotims pagal šią direktyvą vykdyti. Keičiantis informacija, informaciją gaunanti institucija užtikrina tokio paties lygio konfidencialumą, kurio reikalaujama iš ją teikiančios institucijos.
2. Reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regionų lygmeniu siekdamos:
 - a) skatinti kurti darbo tvarką, kuri sudarytų sąlygas optimaliai valdyti tinklą, skatinti bendras dujų ir vandenilio biržas ir tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą ir sudaryti sąlygas tinkamam sujungimo pajėgumų, įskaitant naujus jungiamuosius vamzdinius, lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų siekiant sudaryti galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą, nediskriminuojant tiekimo įmonių įvairiose valstybėse narėse;
 - b) koordinuoti visų tinklo kodeksų, skirtų atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams, vandenilio tinklo operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams, rengimą;
 - c) koordinuoti perkrovos valdymo taisyklių rengimą;
 - d) užtikrinti, kad teisės subjektai, vykdanys perdavimo operatorių ir tinklo operatorių užduotis tarpvalstybiniu arba regioniniu lygmeniu, laikytųsi teisės aktų reikalavimų.

3. Reguliavimo institucijos turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus, siekdamos skatinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje.
4. 2 dalyje nurodyti veiksmai vykdomi atitinkamai glaudžiai konsultuojantis su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant įtakos jų specialiai kompetencijai.
5. Komisijai pagal 83 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, nustatant gaires, koku mastu reguliavimo institucijos privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su ACER.
6. Reguliavimo institucijos arba, kai tikslinga, kitos kompetentingos institucijos gali konsultuotis ir bendradarbiauti su atitinkamomis trečiųjų valstybių, įskaitant Energijos bendrijos susitariančiąsias šalis, institucijomis dėl dujų ir vandenilio infrastruktūros į trečiąsias valstybes ir iš jų eksploatavimo, siekdamos užtikrinti, kad atitinkamos infrastruktūros atžvilgiu ši direktyva nuosekliai būtų taikoma valstybės narės teritorijoje ir teritorinėje jūroje.

Tinklo kodeksų ir gairių laikymasis

1. Reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti, kad ACER pateiktų nuomonę, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) [...] **804**] nurodytus tinklo kodeksus ir gaires.
2. ACER per tris mėnesius nuo prašymo gavimo dienos atitinkamai pateikia nuomonę reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.
3. Jei sprendimą priėmusi reguliavimo institucija neatsižvelgia į ACER nuomonę per keturis mėnesius nuo tos nuomonės gavimo dienos, ACER atitinkamai apie tai praneša Komisijai.

4. Jeigu reguliavimo institucija mano, kad kitos reguliavimo institucijos priimtas sprendimas dėl tarpvalstybinės prekybos neatitinka šioje direktyvoje arba [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) [...] **804**] nurodytų **tinklo kodeksų ir** gairių, per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos ji gali pranešti apie tai Komisijai.
5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo ACER pranešimo pagal 3 dalį arba reguliavimo institucijos pranešimo pagal 4 dalį gavimo dienos ar savo iniciatyva per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonų, ar toks sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba [naujos redakcijos Dujų reglamente, pasiūlytame COM(2021) [...] **804**] nurodytas gaires ir tinklo kodeksus, Komisija gali nuspręsti toliau nagrinėti atvejį. Tokiu atveju Komisija paprašo reguliavimo institucijos ir joje vykdomos procedūros šalių pateikti pastabas.
6. Jei Komisija nusprendžia toliau nagrinėti atvejį, per keturis mėnesius nuo tokio sprendimo dienos ji priima galutinį sprendimą:
 - a) neprieštarauti reguliavimo institucijos priimtam sprendimui; arba
 - b) pareikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija panaikintų savo sprendimą, remiantis tuo, kad nesilaikyta tinklo kodeksų ir gairių.

7. Jei Komisija per atitinkamai 5 ir 6 dalyse nustatytus laikotarpius nenusprendžia toliau nagrinėti atvejo arba nepriima galutinio sprendimo, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos priimtam sprendimui.
8. Reguliavimo institucija per du mėnesius įvykdo Komisijos sprendimą atšaukti savo sprendimą ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.
9. Komisijai pagal 83 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma[...] ši direktyva, nustatant gaires, kuriose išsamiai išdėstoma procedūra, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį.

Duomenų saugojimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad tiekimo įmonės bent penkerius metus saugotų ir nacionalinėms institucijoms, įskaitant reguliavimo instituciją, nacionalines konkurencijos institucijas, bei Komisijai jų užduotims vykdyti pateiktų visų sandorių, sudarytų su didmenininkais ir perdavimo sistemos operatoriais, laikymo bei SGD operatoriais, taip pat su vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatoriais pagal gamtinių dujų ar vandenilio tiekimo sutartis ir gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestines finansines priemones, atitinkamus duomenis.
2. Duomenis sudaro išsamūs atitinkamų sandorių duomenys, t. y. trukmė, pristatymo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, vykdymo datos ir terminai, sandorio kainos, atitinkamo didmenininko identifikavimo priemonės, taip pat konkreti informacija apie visas neįvykdytas gamtinių dujų ir vandenilio tiekimo sutartis ir gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestines finansines priemones.
3. Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikrą šios informacijos dalį pateikti rinkos dalyviams, su sąlyga, kad komerciniu požiūriu neskelbtina informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Ši dalis netaikoma informacijai apie finansines priemones, kurioms taikoma Direktyva 2014/65/ES.

4. Komisijai pagal 83 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma[...] ši direktyva, nustatant gaires, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo metodai ir priemonės, taip pat saugomų duomenų forma ir turinys.
5. Su gamtinių dujų ir vandenilio rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusiems sandoriams, kuriuos tiekimo įmonės sudaro su didmenininkais ir gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriais, laikymo bei SGD operatoriais, taip pat su vandenilio tinklo, saugyklų ir terminalų operatoriais, šis straipsnis taikomas tik tada, kai Komisija priima 4 dalyje nurodytas gaires.
6. Šio straipsnio nuostatomis 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu nenustatoma papildomų pareigų subjektams, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES.
7. Jei 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia susipažinti su subjektų, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES, saugomais duomenimis, pagal tą direktyvą atsakingos institucijos pateikia joms prašomus duomenis.

XI skyrius

Baigiamosios nuostatos

77 straipsnis

Apsaugos priemonės

1. Staiga įvykus energijos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų fizinei saugai ar saugumui, aparatūros ar įrenginių arba sistemos vientisumo saugumui, valstybė narė gali **imtis nacionaliniame ekstremaliųjų situacijų valdymo plane numatytų priemonių ir skelbti, jei taikytina**, ekstremaliąją situaciją pagal Reglamento ((ES) 2017/1938) 11 straipsnį [...].

78 straipsnis

Vienodos sąlygos

1. Priemonės, kurių valstybės narės gali imtis pagal šią direktyvą, kad užtikrintų vienodas sąlygas, turi būti suderinamos su SESV, visų pirma su jos 36 straipsnio nuostatomis, ir su Sąjungos teisės aktais.
2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti proporcingos, nediskriminacinės ir skaidrios. Tos priemonės gali būti įgyvendinamos tik pranešus apie jas Komisijai ir gavus jos pritarimą.
3. Komisija atsako į 2 dalyje nurodytą pranešimą per du mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos. Tas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama visa informacija. Jei per tą dviejų mėnesių laikotarpį Komisija nesiėmė veiksmų, laikoma, kad ji neprieštarauja priemonėms, apie kurias buvo pranešta.

Techniniai susitarimai su trečiosiomis valstybėmis dėl gamtinių dujų ir vandenilio vamzdynų eksploataavimo

Šia direktyva nedaroma [...] poveikio perdavimo sistemos operatorių, vandenilio tinklo operatorių ar kitų ekonominės veiklos vykdytojų laisvei toliau taikyti arba sudaryti techninius susitarimus dėl klausimų, susijusių su vamzdynų tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės eksploataavimu, jeigu tie susitarimai yra suderinami su Sąjungos teise ir atitinkamais atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijų sprendimais. Apie tokius susitarimus pranešama atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucijoms.

Nukrypti leidžiančios nuostatos dėl gamtinių dujų sistemos

1. Valstybės narės, kurių sistemos nėra tiesiogiai prijungtos prie jokios kitos valstybės narės jungtinės sistemos, gali [...] **nukrypti** nuo 3, 7, **30**, 54 straipsnio ar 27 straipsnio **1 dalies**. Visos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos nustoja galioti tada, kai užbaigiama pirma jungtis į tą valstybę narę. **Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.**
2. Valstybės narės gali prašyti Komisijos taikyti nukrypti nuo 3, 7, 54 ar 27 straipsnių leidžiančias nuostatas atokiausiuose regionuose, nurodytuose SESV 349 straipsnyje, ar kitose geografiškai izoliuotose srityse. Visos tokios nukrypti leidžiančios nuostatos nustoja galioti tada, kai užbaigiama pirmoji jungtis iš to regiono ar srities į valstybę narę, kurioje yra jungtinė sistema.
- 2a. **Liuksemburgas gali nukrypti nuo 54 straipsnio. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.**
3. Prieš priimdama sprendimą, Komisija apie [...] **2 dalyje [...]** nurodytus prašymus praneša valstybėms narėms, atsižvelgdama į pagristus prašymus neatskleisti neskelbtinos komercinės informacijos.

4. Komisijos **pagal 2 dalį** leistos taikyti nukrypti leidžiančios nuostatos taikomos ribotą laiką ir su sąlygomis, kuriomis vidaus rinkoje siekiama didinti konkurenciją ir jos integraciją ir užtikrinti, kad nukrypti leidžiančios nuostatos netrukdytų pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ar taikyti principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, apibrėžto Reglamento (ES) 2018/1999 2 straipsnio 18 punkte.
5. Pagal Direktyvą 2009/73/EB taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos, kurių galiojimo trukmė **arba konkretus taikymo laikotarpis nenustatytas**, nustoja galioti 2025 m. gruodžio 31 d. Valstybės narės, kurios šios direktyvos įsigaliojimo dieną vis dar naudojasi šiomis nukrypti leidžiančiomis nuostatomis, gali **nuspręsti dėl naujos nukrypti leidžiančios nuostatos pagal 1 arba 5a dalis arba jos gali** prašyti Komisijos leisti taikyti naują nukrypti leidžiančią nuostatą **2 dalyje [...]** nustatytomis sąlygomis.
- 5a. [...]Valstybės narės, kurios pirmąjį komercinį tiekimą pagal savo pirmąją ilgalaikę gamtinių dujų tiekimo sutartį gavo jau įsigaliojus šiai direktyvai, gali nukrypti [...] nuo [...] 3 straipsnio 1–4 dalių, 4 straipsnio 1 dalies, 7 straipsnio, 27 straipsnio 1 dalies, 30 straipsnio, 35 straipsnio 1–5 dalių, 39 straipsnio, 40 straipsnio 6 dalies, 42, 54, 55 ir 69 straipsnių. [...] Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.
6. **Pranešimai apie [...] nukrypti leidžiančias nuostatas ir [...] sprendimai suteikti nukrypti leidžiančias nuostatas, nurodytas 1, 2 ir 5a dalyse**, skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

80a straipsnis

Vandeniliui taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos

Iki 2030 m. gruodžio 31 d. Estija, Latvija ir Lietuva gali nukrypti nuo 63 straipsnio. Apie visus tokius nukrypimus pranešama Komisijai.

81 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos, susijusios su gamtinių dujų perdavimo linijomis į trečiąsias valstybes ir iš jų

1. Kalbant apie dujų perdavimo linijas tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės, užbaigtas anksčiau nei 2019 m. gegužės 23 d., valstybė narė, kurioje yra pirmas tokios perdavimo linijos sujungimo su valstybės narės tinklu taškas, dėl objektyvių priežasčių, pavyzdžiui, siekdama sudaryti sąlygas susigrąžinti investicijas, padarytas arba būtinas dėl tiekimo saugumo, gali nuspręsti taikyti nukrypti nuo 54, 65, 66 ir 27 straipsnių ir 72 straipsnio 7 ir 9 dalių ir 73 straipsnio 1 dalies leidžiančią nuostatą tokios dujų perdavimo linijos atkarpu, esančių jos teritorijoje ir teritorinėje jūroje, atžvilgiu su sąlyga, kad ši nukrypti leidžianti nuostata nedaro didelio neigiamo poveikio konkurencijai arba veiksmingam gamtinių dujų vidaus rinkos veikimui, arba tiekimo saugumui Sąjungoje.

Nukrypti leidžiančios nuostatos galiojimo trukmė remiantis objektyviu pagrindimu ribojama iki 20 metų ir, jei pagrįsta, ji gali būti pratęsta, be to, jai gali būti taikomos sąlygos, padedančios užtikrinti pirmoje pastraipoje nurodytas sąlygas.

Tokios nukrypti leidžiančios nuostatos netaikomos perdavimo linijoms tarp valstybės narės ir trečiosios valstybės, kuri šią direktyvą privalo perkelti į nacionalinę teisę ir kuri veiksmingai įgyvendina šią direktyvą savo teisės sistemoje pagal su Sąjunga sudarytą susitarimą.

2. Jeigu atitinkama perdavimo linija yra daugiau nei vienos valstybės narės teritorijoje, valstybė narė, kurios teritorijoje yra pirmas sujungimo su valstybių narių tinklu taškas, nusprendžia, ar suteikti teisę taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą tai perdavimo linijai, pasikonsultavusi su visomis atitinkamomis valstybėmis narėmis.

Atitinkamų valstybių narių prašymu Komisija gali nuspręsti stebėtojos teisėmis dalyvauti valstybės narės, kurios teritorijoje yra pirmas sujungimo taškas, ir trečiosios valstybės konsultacijose, susijusiose su nuosekliu šios direktyvos taikymu valstybės narės, kurioje yra pirmas sujungimo taškas, teritorijoje ir teritorinėje jūroje, įskaitant teisę tokioms perdavimo linijoms taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas.

3. Sprendimai pagal 1 ir 2 dalis priimami ne vėliau kaip 2020 m. gegužės 24 d. Valstybės narės apie visus tokius sprendimus praneša Komisijai ir juos paskelbia.

Įgaliojimo procedūra

1. Nedarant poveikio kitoms pareigoms pagal Sąjungos teisę bei Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui, galiojantys valstybės narės ir trečiosios valstybės susitarimai dėl perdavimo linijos arba gavybos tinklo eksploatavimo gali toliau galioti iki vėliau sudaryto Sąjungos ir tos pačios trečiosios valstybės susitarimo įsigaliojimo arba tol, kol taikoma šio straipsnio 2–15 dalyse išdėstyta procedūra.
2. Nedarant poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos paskirstymui, tuo atveju, kai valstybė narė ketina pradėti derybas su trečiąja valstybe, siekdama iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą dėl perdavimo linijos **arba vandenilio jungties su trečiąja valstybe eksploatavimo**, dėl klausimų, kurie visiškai ar iš dalies patenka į šios direktyvos **arba į [naujos redakcijos Dujų reglamento]** taikymo sritį, apie savo ketinimą ji praneša Komisijai raštu.

Prie tokio pranešimo pridedami susiję dokumentai ir nurodomos nuostatos, kurios turi būti aptariamose derybose ar dėl kurių turi būti iš naujo deramasi, derybų tikslai ir visa kita aktuali informacija ir pateikiama Komisijai bent penkis mėnesius prieš numatomą derybų pradžią.

3. Po pranešimo pagal 2 dalį Komisija priima sprendimą, kuriuo atitinkamai valstybei narei leidžiama pradėti oficialias derybas su trečiąja valstybe dėl dalies, kuri gali daryti poveikį Sąjungos bendroms taisyklėms, išskyrus tuos atvejus, kai ji mano, kad tokių derybų pradėjimas:
- a) prieštarautų Sąjungos teisei kitaip nei nesuderinamumai, atsirandantys dėl kompetencijos paskirstymo tarp Sąjungos ir valstybių narių;
 - b) kenktų gamtinių dujų **arba vandenilio** vidaus rinkos veikimui, konkurencijai arba tiekimo saugumui valstybėje narėje arba Sąjungoje, **atsižvelgiant į valstybių narių solidarumo principą pagal SESV 194 straipsnio 1 dalį;**
 - c) kenktų Sąjungos ir trečiosios valstybės vykstančių derybų dėl [...] **tarptautinių** susitarimų tikslams;
 - d) būtų diskriminuojantis.
4. Atlikdama vertinimą pagal 3 dalį, Komisija atsižvelgia į tai, ar numatomas susitarimas yra susijęs su perdavimo linija ar gavybos proceso vamzdynu, kuriais padedama įvairinti gamtinių dujų tiekimą ir tiekėjus pasitelkiant naujus gamtinių dujų tiekimo šaltinius.

5. Per 90 dienų nuo 2 dalyje nurodyto pranešimo gavimo Komisija priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Jeigu sprendimui priimti reikia papildomos informacijos, 90 dienų laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo tokios papildomos informacijos gavimo dienos.
6. Tuo atveju, jeigu Komisija priima sprendimą, kuriuo atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, ji apie tai informuoja atitinkamą valstybę narę ir nurodo to priežastis.
7. Sprendimai, kuriais leidžiama arba atsisakoma leisti pradėti derybas siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe priimami įgyvendinimo aktais, laikantis 83 straipsnio 2 dalyje nurodytos procedūros.
8. Komisija gali pateikti rekomendacijų ir gali paprašyti įtraukti tam tikras nuostatas į numatomą susitarimą siekiant užtikrinti suderinamumą su Sąjungos teise pagal Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą (ES) 2017/684²⁸.

²⁸ 2017 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2017/684, kuriuo nustatomas keitimosi informacija apie tarpvyriausybinius valstybių narių ir trečiųjų valstybių energetikos susitarimus bei teisiškai neprivalomus dokumentus mechanizmas, ir panaikinamas Sprendimas Nr. 994/2012/ES (OL L 99, 2017 4 12, p. 1).

9. Komisija informuojama apie derybų siekiant iš dalies pakeisti, išplėsti, pritaikyti, pratęsti arba sudaryti susitarimą pažangą ir rezultatus įvairiuose tokių derybų etapuose ir ji gali prašyti dalyvauti tokiose valstybės narės ir trečiosios valstybės derybose pagal Sprendimą (ES) 2017/684.
10. Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie sprendimus, priimtus pagal 5 dalį.
11. Prieš pasirašydama susitarimą su trečiąja valstybe, atitinkama valstybė narė praneša Komisijai apie derybų rezultatus ir perduoda Komisijai suderėto susitarimo tekstą.
12. Gavusi pranešimą pagal 11 dalį, Komisija pagal 3 dalį vertina suderėtą susitarimą. Jeigu Komisija nustato, kad derybose susitarta dėl susitarimo, kuris atitinka 3 dalį, ji įgalioja valstybę narę pasirašyti ir sudaryti susitarimą.

13. Per 90 dienų nuo 11 dalyje nurodyto pranešimo gavimo Komisija priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama arba atsisakoma leisti pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe. Jeigu sprendimui priimti reikia papildomos informacijos, 90 dienų laikotarpis pradedamas skaičiuoti nuo tokios papildomos informacijos gavimo dienos.
14. Jeigu Komisija pagal 13 dalį priima sprendimą, kuriuo valstybei narei leidžiama pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, atitinkama valstybė narė Komisijai praneša apie susitarimo sudarymą ir įsigaliojimą, ir apie visus vėlesnius to susitarimo statuso pasikeitimus.
15. Tuo atveju, jeigu Komisija pagal 13 dalį priima sprendimą, kuriuo valstybei narei atsisakoma leisti pasirašyti ir sudaryti susitarimą su trečiąja valstybe, ji apie tai informuoja atitinkamą valstybę narę ir nurodo to priežastis.

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.
2. 8, 56, 66, 74, 75 ir 76 straipsniuose nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo [įsigaliojimo dienos].
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kuriuo metu panaikinti 8, 56, 66, 74, 75 ir 76 straipsniuose nurodytus įgaliojimus priimti deleguotuosius aktus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą, Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

6. Pagal 8, 56, 66, 74, 75 ir 76 straipsnius priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

84 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnis.
3. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

Peržiūra ir ataskaitų teikimas

1. Ne vėliau kaip 2030 m. gruodžio 31 d. Komisija peržiūri šią direktyvą ir pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, **prie kurios prireikus pridedami atitinkami pasiūlymai dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų**. Atliekant peržiūrą visų pirma nagrinėjamas:
 - i. 8 straipsnio ir su juo susijusių 2 straipsnio apibrėžčių taikymas siekiant įvertinti, ar įrenginiai, pradami eksploatuoti nuo 2031 m. sausio 1 d., pagal tą straipsnį galėtų būti sertifikuojami tik įrodžius, kad jų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas dėl mažo anglies dioksido pėdsako kuro ir mažo anglies dioksido pėdsako vandenilio naudojimo yra didesnis;
 - ii. **vienodos reguliavimo sistemos taikymas vandenilio tinklo operatoriams, nedarant skirtumo tarp vandenilio perdavimo[...] ir vandenilio skirstymo funkcijų, įskaitant 62 straipsnyje išdėstytų reikalavimų taikymo visiems vandenilio tinklams poveikį.**
2. Ne vėliau kaip 2031 m. gruodžio 31 d. [...] Komisija įvertina nepriklausomiems gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriams ir paskirtiesiems integruotiems vandenilio tinklo operatoriams taikomų taisyklių įgyvendinimą, atsižvelgdama į vandenilio rinkos veikimą, konkurenciją, likvidumą bei vandenilio infrastruktūros plėtrą, ir pateikia ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai. Ataskaitoje pateikiamos Komisijos vertinimo išvados. Kai tikslinga, Komisija pasiūlo peržiūrėti šioje dalyje išdėstyti nuostatus.

Direktyvos 2012/27/ES pakeitimai

Direktyva 2012/27/ES iš dalies keičiama taip:

- 1) 9, 10 ir 11 straipsniai išbraukiami;
- 2) VII priedas išbraukiamas.

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad **2–5 straipsnių, 7–[...]27 straipsnių, 29 straipsnio[...], 31–34 straipsnių, 35 straipsnio 1 dalies a punkto ir 3, 4, 7, 8 bei 9 dalių, 37 ir 38 straipsnių, 40 straipsnio 1, 2, 7, 8 bei 9 dalių, 41 straipsnio, 42 straipsnio 2 dalies, 46–53 straipsnių, 56 straipsnio, 58 straipsnio 11 dalies, 62–69 straipsnių, 70 straipsnio 5 bei 6 dalių, 71–73 straipsnių, 75 straipsnio 1, 5, 6 bei 9 dalių, 76 bei 77 straipsnių ir I bei II priedų** būtų laikomasi [...] ne vėliau kaip [...] **[dveji metai po šios direktyvos įsigaliojimo]**. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą.

Valstybės narės, priimdamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą, arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką ir minėto teiginio redakciją nustato valstybės narės.
2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

88 straipsnis

Panaikinimas

Direktyva 2009/73/EB su pakeitimais, padarytais III priedo A dalyje išvardytais aktais, panaikinama nuo [2023 m. sausio 1 d.], nepažeidžiant valstybių narių pareigų, susijusių su III priedo B dalyje nurodytų direktyvų perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo terminais.

Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir aiškinamos pagal IV priede pateiktą atitikmenų lentelę.

89 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

90 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

I PRIEDAS

**MINIMALŪS DUJŲ SĄSKAITŲ IR JOSE PATEIKIAMOS INFORMACIJOS
REIKALAVIMAI**

- 1. MINIMALI INFORMACIJA, PATEIKTINA DUJŲ SĄSKAITOJE, IR DUJŲ SĄSKAITŲ INFORMACIJA**
- 1.1. Galutiniams vartotojams jų sąskaitose atskirai nuo kitų sąskaitos dalių aiškiai pateikiama ši pagrindinė informacija:
 - a) mokėtina kaina ir, kai įmanoma, jos išskaidymas kartu su aiškiu teiginiu, kad dėl visų energijos šaltinių galima pasinaudoti paskatomis, kurios nebuvo finansuotos iš mokesčių, nurodytų kainos išskaidyme;
 - b) data, iki kurios reikia sumokėti.

- 1.2. Galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir sąskaitos informacijoje atskirai nuo kitų sąskaitos ir sąskaitos informacijos dalių aiškiai pateikiama ši pagrindinė informacija:
- a) per atsiskaitomąjį laikotarpį suvartotų dujų kiekis;
 - b) tiekėjo pavadinimas ir kontaktiniai duomenys, įskaitant vartotojų pagalbos liniją ir e. pašto adresą;
 - c) tarifo pavadinimas;
 - d) jei taikytina, sutarties galiojimo pabaigos data;
 - e) informacija apie galimybę pakeisti tiekėją ir to pakeitimo naudą;
 - f) galutinio vartotojo prijungimo kodas arba vartotojo unikalus skaitiklio identifikavimo kodas;
 - g) informacija apie galutinio vartotojo teises į neteisminį ginčų sprendimą, įskaitant pagal [...] 24 straipsnį atsakingo subjekto kontaktinius duomenis;
 - h) [...] 23 straipsnyje nurodytas bendras informacijos centras;
 - i) tik gamtinėms dujoms – saitas arba nuoroda, pagal kuriuos galima rasti [...] 12 straipsnyje nurodytas palyginimo priemonės.

1.3. Kai sąskaitos grindžiamos faktiškai suvartotu kiekiu arba operatoriaus nuotoliniu būdu nuskaitymais rodmenimis, galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir periodinio atsiskaitymo sąskaitose, su tomis sąskaitomis arba jose įterpant nuorodą pateikiama ši informacija:

- a) grafinis galutinio vartotojo suvartotų dujų kiekio palyginimas su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu jo suvartotu kiekiu;
- b) vartotojų organizacijų, energetikos agentūrų ar panašių įstaigų, iš kurių galima gauti informacijos apie galimas energiją vartojančių įrenginių energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, kontaktinė informacija, įskaitant svetainių adresus;
- c) palyginimai su vidutiniu norminiu arba lyginamuoju tos pačios kategorijos vartotoju.

2. SĄSKAITŲ IŠRAŠYMO DAŽNUMAS IR SĄSKAITŲ INFORMACIJOS TEIKIMAS:

- a) faktiškai suvartotu kiekiu grindžiamos sąskaitos išrašomos ne rečiau kaip kartą per metus;
- b) kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba kai galutinis vartotojas pagal nacionalinę teisę pats nusprendė išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją, tiksli faktiškai suvartotu kiekiu grindžiama sąskaitų informacija galutiniam vartotojui pateikiama ne rečiau kaip kas šešis mėnesius arba, jei to paprašoma arba jei galutinis vartotojas pasirinko galimybę gauti elektronines sąskaitas, – kas tris mėnesius;

- c) kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba kai galutinis vartotojas pagal nacionalinę teisę pats nusprendė išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją, a ir b punktuose nurodytos pareigos gali būti vykdomos taikant reguliaraus paties galutinio vartotojo atliekamo nuskaitymo sistemą, kai galutinis vartotojas praneša operatoriui skaitiklio rodmenis; sąskaitos arba sąskaitų informacija gali būti grindžiamos skaičiuotiniu suvartotu kiekiu arba fiksuotąja norma tik jei galutinis vartotojas konkretaus atsiskaitymo laikotarpio skaitiklio rodmenų nepateikė;
- d) kai galutinis vartotojas turi skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, faktiškai suvartotu kiekiu grindžiama tiksli sąskaitos informacija pateikiama ne rečiau kaip kartą per mėnesį; tokia informacija gali būti teikiama ir internetu ir turi būti atnaujinama taip dažnai, kaip leidžia naudojami apskaitos įtaisai ir sistemos.

3. GALUTINIO VARTOTOJO KAINOS IŠSKAIDYMAS

Vartotojo kainą sudaro šių trijų komponentų suma: energijos ir tiekimo komponento, tinklo komponento (perdavimo, skirstymo, transportavimo) ir komponento, kurį sudaro mokesčiai, įmokos, rinkliavos ir išlaidos.

Kai sąskaitose pateikiama išskaidyta galutinio vartotojo kaina, trys jos komponentai nurodomi pagal visoje Sąjungoje bendras apibrėžtis, pateiktas Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/1952.

4. Prieiga prie papildomos informacijos apie ankstesnį suvartojimą

Valstybės narės reikalauja, kad informacija apie ankstesnį suvartojimą, kiek jos turima, galutinio vartotojo prašymu būtų prieinama galutinio vartotojo nurodytam tiekėjui ar paslaugos teikėjui.

Kai galutinis vartotojas turi skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, galutinis vartotojas turi turėti galimybę lengvai gauti papildomą informaciją apie ankstesnį suvartojimą, kad galėtų išsamiai jį patikrinti.

Papildoma informacija apie ankstesnį suvartojimą apima:

- a) suvestiniai bent trejų ankstesnių metų arba laikotarpio nuo [...] **dujų** tiekimo sutarties įsigaliojimo, jei tas laikotarpis yra trumpesnis, duomenys. Duomenys turi atitikti dažno sąskaitų informacijos sudarymo intervalus; ir
- b) išsamūs duomenys pagal vartojimo laiką bet kurią dieną, savaitę, mėnesį ir metus, galutiniam vartotojui nedelsiant prieinami internetu arba per skaitiklio sąsają, apimantys bent praėjusių 24 mėnesių laikotarpį arba laikotarpį nuo [...] **dujų** tiekimo sutarties įsigaliojimo, jei tas laikotarpis yra trumpesnis.

5. Energijos šaltinių atskleidimas

Tiekėjai sąskaitose nurodo vartotojo pagal dujų tiekimo sutartį perkamų dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir atskirai mažo anglies dioksido pėdsako dujų dalį (produkto lygmens informacijos atskleidimas). Jei tiekiamas mišinys, tiekėjas tą pačią informaciją pateikia atskirai pagal skirtingas dujų kategorijas, įskaitant dujas iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ar mažo anglies dioksido pėdsako dujas.

Galutiniams vartotojams jų sąskaitose ir sąskaitų informacijoje, su tomis sąskaitomis ir informacija arba jose įterpiant nuorodą pateikiama ši informacija:

- a) suprantama ir lengvai palyginama informacija apie tai, kokią dalį tiekėjo mišinyje praėjusiais metais sudarė dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir mažo anglies dioksido pėdsako dujos (nacionaliniu lygmeniu, t. y. valstybėje narėje, kurioje sudaryta dujų tiekimo sutartis, taip pat tiekėjo lygmeniu, jei tiekėjas veikia keliose valstybėse narėse);
- b) informacija apie poveikį aplinkai, bent jau apie išmetamo CO₂ kiekį, susijusį su praėjusiais metais tiekėjo patiektomis dujomis.

Taikant antros pastraipos a punktą, kai dujos įsigyjamose per dujų biržą arba importuojamos iš įmonės, esančios už Sąjungos ribų, gali būti pateikiami atitinkamos biržos arba įmonės pateikti praėjusių metų apibendrinti duomenys.

Atskleidžiant informaciją apie tai, kokią dalį galutinių vartotojų perkamų dujų sudaro dujos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, naudojamosi kilmės garantijomis **remiantis Direktyva (ES) 2018/2001. Kai vartotojai vartoja dujas iš vandenilio arba gamtinių dujų tinklo, užtikrinama, kad panaikintos kilmės garantijos atitiktų atitinkamas tinklo charakteristikas.**

Reguliavimo institucija ar kita kompetentinga nacionalinė institucija imasi reikiamų veiksmų, siekdama užtikrinti, kad tiekėjų galutiniams vartotojams pagal šį punktą teikiama informacija būtų patikima ir teikiama nacionaliniu lygmeniu aiškiai palyginamu būdu.

II PRIEDAS

IŠMANIOSIOS GAMTINIŲ DUJŲ IR VANDENILIO APSKAITOS SISTEMOS

[...] **1.** Valstybės narės užtikrina išmaniųjų apskaitos sistemų [...] diegimą savo teritorijoje; tas diegimas gali priklausyti nuo visų ilgalaikės trukmės išlaidų ir naudos rinkai ekonominio vertinimo bei individualaus vartotojo arba nuo to, kokia išmanioji apskaita yra ekonomiškai pagrįsta ir rentabili, ir nuo to, per kokį laikotarpį ją būtų galima įdiegti.

2. Atliekant tokį vertinimą atsižvelgiama į sąnaudų ir naudos analizės metodiką ir minimalias išmaniųjų apskaitos sistemų funkcijas, nustatytas Komisijos rekomendacijoje 2012/148/ES²⁹, tiek, kiek jos taikytinos gamtinėms dujoms **ir vandeniliui**, taip pat į geriausius prieinamus aukščiausio lygio kibernetinio saugumo ir duomenų apsaugos užtikrinimo būdus.

Atliekant tokį vertinimą taip pat tinkamai atsižvelgiama į galimą sinergiją su jau įdiegta elektros energijos išmaniosios apskaitos infrastruktūra ar į atrankiojo diegimo galimybes atvejais, kai galima greitai gauti grynąją naudą ir apriboti sąnaudas.

²⁹ 2012 m. kovo 9 d. Komisijos rekomendacija 2012/148/ES dėl pasirengimo diegti pažangiąsias apskaitos sistemas (OL L 73, 2012 3 13, p. 9).

3. Remdamosi tuo vertinimu, valstybės narės parengia išmaniųjų apskaitos sistemų [...] diegimo tvarkaraštį, kurio tikslinis terminas yra dešimt metų. Jei išmaniųjų apskaitos sistemų diegimas įvertinamas teigiamai, per septynerius metus nuo teigiamo įvertinimo dienos bent 80 % galutinių vartotojų įrengiami išmanieji skaitikliai.

III PRIEDAS

A dalis

Panaikinama direktyva
ir jos vėlesnių pakeitimų sąrašas
(nurodyti 90 straipsnyje)

Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94)	
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1)	Tik 51 straipsnis
Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/692 (OL L 117, 2019 5 3, p. 1)	

B dalis

Perkėlimo į nacionalinę teisę terminai ir taikymo data

(nurodyti 90 straipsnyje)

Direktyva	Perkėlimo į nacionalinę teisę terminas	Taikymo pradžios data
Direktyva 2009/73/EB	2011 m. kovo 3 d.	2011 m. kovo 3 d., išskyrus 11 straipsnį 11 straipsnio – 2013 m. kovo 3 d.
Direktyva (ES) 2019/692	2020 m. vasario 24 d.	

IV PRIEDAS

ATITIKMENŲ LENTELĖ

Direktyva 2009/73/EB	Ši direktyva
1 straipsnio 1 dalis	1 straipsnio 1 dalis
1 straipsnio 2 dalis	-
-	1 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys
2 straipsnio įžanginė frazė	2 straipsnio įžanginė frazė
-	2 straipsnio 1–13 punktai
2 straipsnio 1 punktas	2 straipsnio 14 punktas
2 straipsnio 2 punktas	2 straipsnio 15 punktas
2 straipsnio 3 punktas	2 straipsnio 16 punktas
2 straipsnio 4 punktas	2 straipsnio 17 punktas
2 straipsnio 5 punktas	2 straipsnio 18 punktas
2 straipsnio 6 punktas	2 straipsnio 19 punktas
-	2 straipsnio 20–22 punktai
2 straipsnio 7 punktas	2 straipsnio 23 punktas
2 straipsnio 8 punktas	2 straipsnio 24 punktas
2 straipsnio 9 punktas	2 straipsnio 252 punktas
2 straipsnio 10 punktas	2 straipsnio 26 punktas
2 straipsnio 11 punktas	2 straipsnio 27 punktas
2 straipsnio 12 punktas	2 straipsnio 28 punktas
2 straipsnio 13 punktas	2 straipsnio 29 punktas

2 straipsnio 14 punktas	2 straipsnio 30 punktas
2 straipsnio 15 punktas	2 straipsnio 31 punktas
2 straipsnio 16 punktas	2 straipsnio 32 punktas
2 straipsnio 17 punktas	2 straipsnio 33 punktas
-	2 straipsnio 34 punktas
2 straipsnio 18 punktas	2 straipsnio 35 punktas
2 straipsnio 19 punktas	2 straipsnio 36 punktas
2 straipsnio 20 punktas	2 straipsnio 37 punktas
2 straipsnio 21 punktas	2 straipsnio 38 punktas
2 straipsnio 22 punktas	2 straipsnio 39 punktas
2 straipsnio 23 punktas	2 straipsnio 40 punktas
2 straipsnio 24 punktas	2 straipsnio 41 punktas
2 straipsnio 25 punktas	2 straipsnio 42 punktas
2 straipsnio 26 punktas	2 straipsnio 43 punktas
2 straipsnio 27 punktas	2 straipsnio 44 punktas
2 straipsnio 28 punktas	2 straipsnio 45 punktas
-	2 straipsnio 46–47 punktai
2 straipsnio 32 punktas	2 straipsnio 48 punktas
2 straipsnio 34 punktas	2 straipsnio 49 punktas
2 straipsnio 35 punktas	2 straipsnio 50 punktas
2 straipsnio 36 punktas	2 straipsnio 51 punktas

-	2 straipsnio 52–71 punktai
37 straipsnis	3 straipsnis
-	4 straipsnis
3 straipsnis	5 straipsnio 1 ir 2 dalys
-	5 straipsnio 3 ir 4 dalys
5 straipsnio 11 dalis	5 straipsnio 5 dalis
7 straipsnis	6 straipsnis
4 straipsnio 1 dalis	7 straipsnio 1 dalis
-	7 straipsnio 2 dalis
4 straipsnio 2 dalis	7 straipsnio 3 dalis
-	7 straipsnio 4 dalis
-	7 straipsnio 5–9 dalys
4 straipsnio 3 dalis	7 straipsnio 10 dalis
4 straipsnio 4 dalis	7 straipsnio 11 dalis
-	8 straipsnis
8 straipsnis	9 straipsnis
-	10 straipsnis
-	11 straipsnis
-	12 straipsnis
-	13 straipsnis
-	14 straipsnis

-	15 straipsnis
-	16 straipsnis
-	17 straipsnis
-	18 straipsnis
-	19 straipsnis
-	20 straipsnis
-	21 straipsnis
-	22 straipsnis
-	23 straipsnis
-	24 straipsnis
-	25 straipsnis
-	26 straipsnis
32 straipsnis	27 straipsnis
-	27 straipsnio 3 dalis
34 straipsnis	28 straipsnis
33 straipsnis	29 straipsnis
38 straipsnis	30 straipsnis
-	31 straipsnis
-	32 straipsnis
-	33 straipsnis
35 straipsnis	34 straipsnis

-	34 straipsnio 3 dalis
13 straipsnio 1–2 dalys	35 straipsnio 1–2 dalys
-	35 straipsnio 3–4 dalys
13 straipsnio 3 dalis	35 straipsnio 5 dalis
-	35 straipsnio 7–9 dalys
13 straipsnio 5 dalis	35 straipsnio 10 dalis
16 straipsnis	36 straipsnis
-	37 straipsnis
23 straipsnis	38 straipsnis
24 straipsnis	39 straipsnis
25 straipsnio 1 dalis	40 straipsnio 1 dalis
-	40 straipsnio 2 dalis
25 straipsnio 2 dalis	40 straipsnio 3 dalis
25 straipsnio 3 dalis	40 straipsnio 4 dalis
25 straipsnio 4 dalis	40 straipsnio 5 dalis
25 straipsnio 5 dalis	40 straipsnio 6 dalis
-	40 straipsnio 7–9 dalys
-	41 straipsnis
26 straipsnis	42 straipsnis
27 straipsnis	43 straipsnis
28 straipsnio 1–4 dalys	44 straipsnio 1–4 dalys

-	44 straipsnio 5 dalis
29 straipsnis	45 straipsnis
-	46 straipsnis
-	47 straipsnis
-	48 straipsnis
-	49 straipsnis
-	50 straipsnis
22 straipsnis	51 straipsnis
-	52 straipsnis
-	53 straipsnis
9 straipsnis	54 straipsnis
14 straipsnis	55 straipsnis
15 straipsnis	56 straipsnis
17 straipsnis	57 straipsnis
18 straipsnio 1–10 dalys	58 straipsnio 1–10 dalys
-	58 straipsnio 11 dalis
19 straipsnis	59 straipsnis
20 straipsnis	60 straipsnis
21 straipsnis	61 straipsnis
-	62 straipsnis
-	63 straipsnis

-	64 straipsnis
10 straipsnis	65 straipsnis
11 straipsnis	66 straipsnis
12 straipsnis	67 straipsnis
30 straipsnis	68 straipsnis
31 straipsnis	69 straipsnis
39 straipsnis	70 straipsnio 1–5 dalys
-	70 straipsnio 6 dalis
40 straipsnis	71 straipsnis
41 straipsnis	72 straipsnis
-	72 straipsnio 5 dalis
41 straipsnio 5–9 dalys	72 straipsnio 6–10 dalys
41 straipsnio 10–17 dalys	73 straipsnio 1–8 dalys
42 straipsnio 1–4 dalys	74 straipsnio 1–4 dalys
-	74 straipsnio 5 dalis
42 straipsnio 6 dalis	74 straipsnio 6 dalis
43 straipsnis	75 straipsnis
44 straipsnis	76 straipsnis
46 straipsnis	77 straipsnis
47 straipsnis	78 straipsnis
48a straipsnis	79 straipsnis

-	80 straipsnis
49a straipsnis	81 straipsnis
49b straipsnis	82 straipsnis
-	83 straipsnis
-	84 straipsnis
-	85 straipsnis
-	86 straipsnis
54 straipsnis	87 straipsnis
53 straipsnis	88 straipsnis
55 straipsnis	89 straipsnis
56 straipsnis	90 straipsnis
I priedas	I priedas
-	II priedas
-	III priedas
II priedas	IV priedas
